

Lipsius, Justus

Justi Lipsi[i] Epistolarum Selectarum Centuria ... Ad Belgas

Bd.: 2

Antverpiae (1605)

4 Epist. 111#Beibd.1

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10352212-4

Copyright

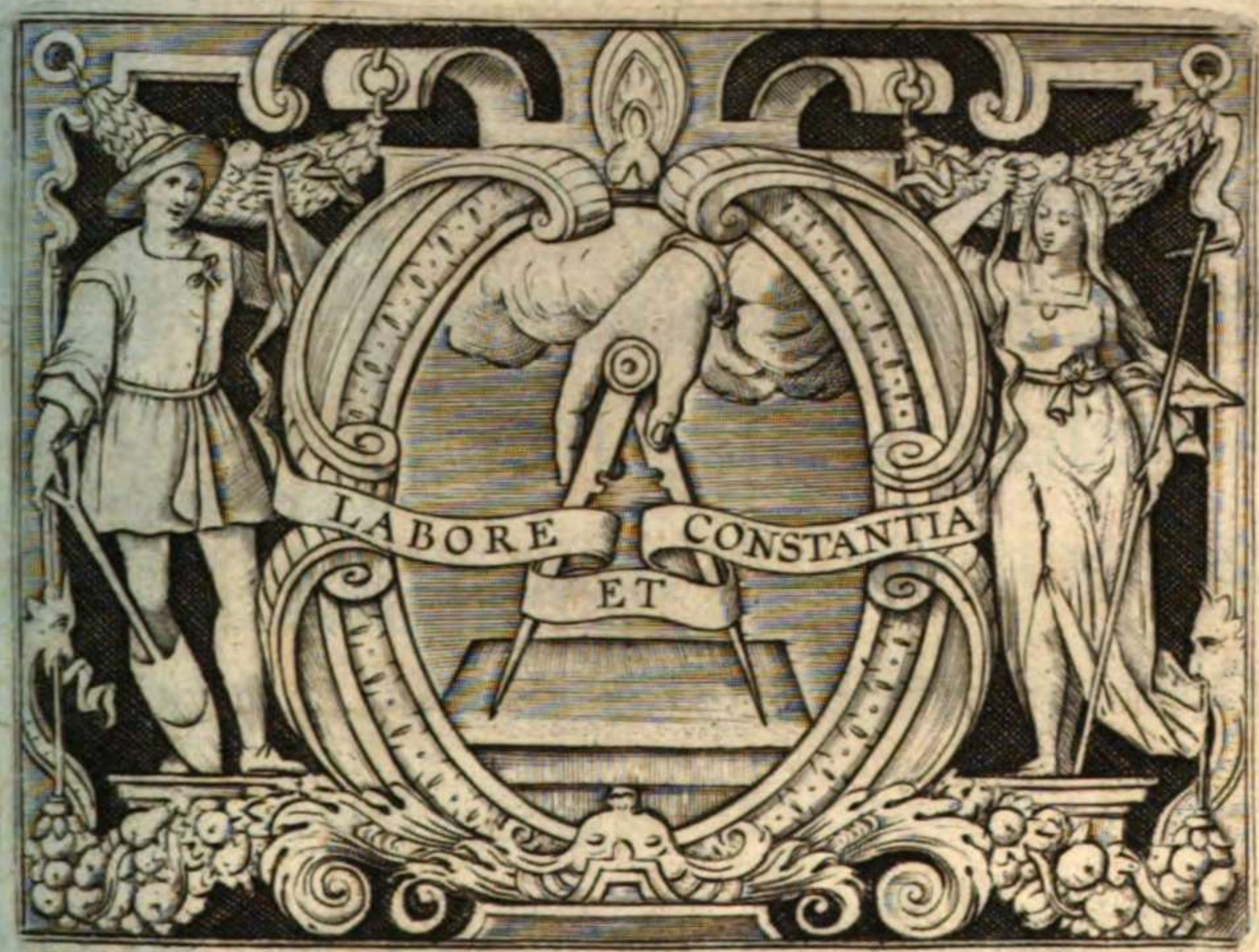
Das Copyright für alle Webdokumente, insbesondere für Bilder, liegt bei der Bayerischen Staatsbibliothek. Eine Folgeverwertung von Webdokumenten ist nur mit Zustimmung der Bayerischen Staatsbibliothek bzw. des Autors möglich. Externe Links auf die Angebote sind ausdrücklich erwünscht. Eine unautorisierte Übernahme ganzer Seiten oder ganzer Beiträge oder Beitragsteile ist dagegen nicht zulässig. Für nicht-kommerzielle Ausbildungszwecke können einzelne Materialien kopiert werden, solange eindeutig die Urheberschaft der Autoren bzw. der Bayerischen Staatsbibliothek kenntlich gemacht wird.

Eine Verwertung von urheberrechtlich geschützten Beiträgen und Abbildungen der auf den Servern der Bayerischen Staatsbibliothek befindlichen Daten, insbesondere durch Vervielfältigung oder Verbreitung, ist ohne vorherige schriftliche Zustimmung der Bayerischen Staatsbibliothek unzulässig und strafbar, soweit sich aus dem Urheberrechtsgesetz nichts anderes ergibt. Insbesondere ist eine Einspeicherung oder Verarbeitung in Daten systemen ohne Zustimmung der Bayerischen Staatsbibliothek unzulässig.

The Bayerische Staatsbibliothek (BSB) owns the copyright for all web documents, in particular for all images. Any further use of the web documents is subject to the approval of the Bayerische Staatsbibliothek and/or the author. External links to the offer of the BSB are expressly welcome. However, it is illegal to copy whole pages or complete articles or parts of articles without prior authorisation. Some individual materials may be copied for non-commercial educational purposes, provided that the authorship of the author(s) or of the Bayerische Staatsbibliothek is indicated unambiguously.

Unless provided otherwise by the copyright law, it is illegal and may be prosecuted as a punishable offence to use copyrighted articles and representations of the data stored on the servers of the Bayerische Staatsbibliothek, in particular by copying or disseminating them, without the prior written approval of the Bayerische Staatsbibliothek. It is in particular illegal to store or process any data in data systems without the approval of the Bayerische Staatsbibliothek.

IVSTI LIPSI
EPISTOLARVM
SELECTARVM
CENTVRIA SECVNDA
AD BELGAS.

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Ioannem Moretum.

CLD. IDC. V.

Cum Privilegiis Casareo & Regio.

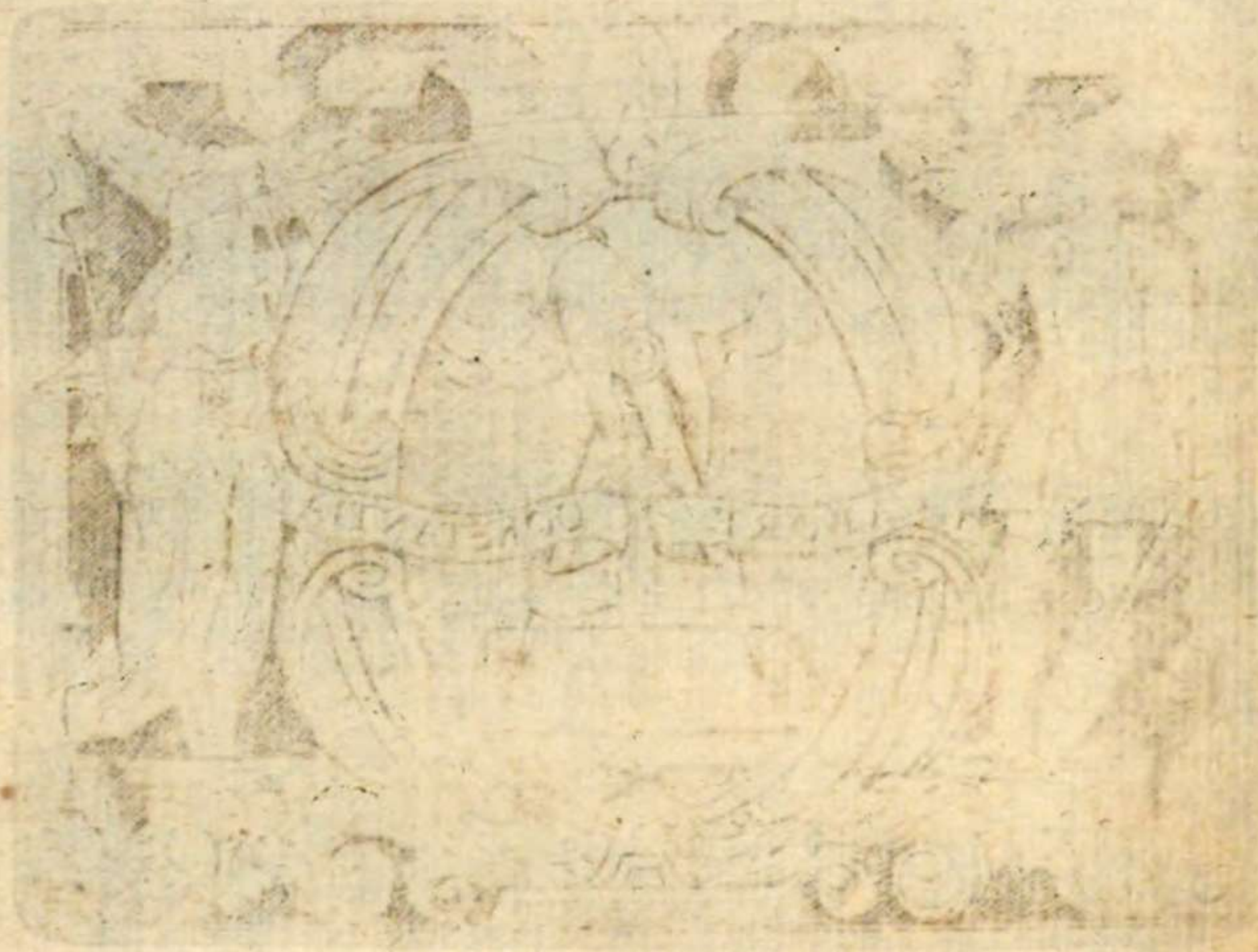
1851

EPHRAIM

SEPT 1851

CENTRAL

AD 1851

AMERICAN

EXOTIC

Apollonius

CLC. 13C. V.

Classical

AD
ILLVSTRES DOMINOS
PRÆSIDEM
ET
SENATORES

Confilij PRINCIPVM sanctioris.

PISTOLAS has nec si mit-
tere aliò vellem , possem;
nec si possem, vellem. Cer-
tè non debeo , neque de-
cet, eas quæ priuatim semel vobis missæ
& velut consecratæ sunt, in aliud no-
men & mancipium publicè transire.
Pleræque enim harum ad te IOANNES
RICHARDOTE Præses, te CHRISTO-
PHORE ASSONVILLI, vetustissime Se-
natorum, olim iuerunt: & nunc quoque desti-

destinatione meâ constanter pergunt.
Vt hoc non esset, an non dignitas &
splendor vester me alliceret? qui in alto
illo culmine constituti, lucetis in Belgi-
câ, imò in Europâ; & Solis instar, com-
municatis splendorem, si quis applicat
se vobis, aut applicatis. Iam in patriam
merita, in Principes officia, nos deuin-
ciunt, qui vel illam amamus, vel hos co-
limus: eóq; iure testimonia aut elogia
damus virtutis, prudentiæ, fidei: utinam
pro voto nostro, pro meritis vestris, diu-
turna! Quid priuatim de me dicam? in
quem ab annis decem, id est ex quo in
has patrias sedes, Deo duce, reueni, non
benignitas solùm sed beneficentia ve-
stra apparuit: ut animo quàm ore po-
tiùs promam, & paria vnâ re faciam, im-
parem me non solutioni sed professio-
ni confitendo. Hoc velut publico præ-
conio

conio nunc facio : legant & credant,
quisquis hæc mea : vos vt tutelaria nu-
mina quædam habui , inter nubes &
nimbos publicos , inter calumnias aut
fufurros priuatos : denique quòd Ge-
nium meum & Musarum propitiare,
quòd in honesto vtilique etiam alijs (ita
spero, certè voueo) otio agere fuit , vo-
bis adscribo INCLYTI SENATORES , &
inter vos duobus apicibus , quos nomi-
naui. Nunc quoque in hac ipsâ EPISTO-
LARVM, id est simplicium sermonum &
cogitationum editione , vos adspicio :
date manum & præsidium, sicubi opus :
defendite, imò producite non tam me,
quàm optimas artes : sine quibus pa-
rùm ornata aut instructa resp. vlla aut
fuit vmquam, aut erit. Apud vos auda-
cter dicimus , olim earumdem culto-
res, nunc patronos : nec ipsæ indignen-

tur ante omnes Mercurios aut Apolli-
nes vos adoptare. Facite, & hanc etiam
Academiam, veterem earum sedem,
caram sanctamque habete: ita vos Deus
magnos & felices, & consilijs vestris
Principes faciat, seruétque. Louanij, vii.
Kal. Mart. ∞. 10CH.

INDEX

I N D E X

E P I S T O L A R V M

C E N T V R I Æ S E C V N D Æ

ad Belgas.

<p>ANDREAE Hoyo xxv.
 Antonio Besancenoto lxxvj.
 Antonio Richardoto suo lxij, lxviij,
 lxxj, lxxxviij.
 Antonio VVingio, Priori Latienfi
 xl.</p> <p style="text-align: center;">B.</p> <p>Bartholomeo Lintrensi, Doct. Theo-
 logo xc.</p> <p style="text-align: center;">C.</p> <p>Carolo Billéo, Consiliario xxiij,
 xxix, lxxxvj, xcviij.
 Carolo Broomano lxxxviij.
 Christophoro Assonuillio, Consilia-
 rio x, xiiij, xviiij, xxviij.
 Claudio Cabeiio J^{to} lxxiiij.
 Cornelio Anchemanto V. N. xxxix.</p> <p style="text-align: center;">D.</p> <p>Dionysio Villerio Cancell. & Ca-
 nonico iiij, lxxxix.
 Dominico Lampsonio iiij.</p> <p style="text-align: center;">E.</p> <p>Erycio Puteano suo lxix.</p> <p style="text-align: center;">F.</p> <p>Ferdinando de Salinas, à consilijs
 arcanis lxiiij, lxxxix.</p> | <p>Francisco Montmorencio, Berseij
 Toparchæ lxxxj.
 Francisco Orano suo lxxviij.
 G.</p> <p>Guilielmo Assonuillio Christopho-
 ri F. viij, xxiij.
 Guilielmo Brengelio Cōsiliario lxiv.
 Guil. & Ant. Richardotis fratri-
 bus . liij, liiij.
 Guil. Richardoto & Phil. Rube-
 nio, suis xcviij.
 Guilielmo Richardoto suo lvj,
 lxviij, lxxiv.</p> <p style="text-align: center;">H.</p> <p>Henrico Cuyckio, Episcopo Rure-
 mundensi xxiv.
 Henrico d' Oultremanno Senatori
 xciij.
 Henrico Strauio, I^{to} & Canonico
 xlv.
 Heriberto Rosvveio, è Societ. Iesu
 xxxviij.
 Hieronymo Berchemio I^{to} & Ca-
 nonico xxvj.
 Hieronymo VVingio I^{to} & Cano-
 nico xxxiiij.
 Jacobo</p> |
|--|---|

F.		Maximiliano Sestichio Canonico	
Iacobo Carondeleto V. N. & R.		lxxxij.	
vij, xiiij, xx, lxx.		N.	
Iacobo Varicio I ^{cto}	xv.	Nicolao Fabri	xliij.
Iacobo Vvveno	lj.	Nicolao Micaultio V. R.	lxviij.
Jano Lernutio	j, l.	Nicolao Oudarto, Canon. & Of- ficiali	xxx, xliij, xlvj, lvij, lxj, lxxx, xcix.
Ioanni Bernartio	vj, xij, xxvij, lv, lxxv, c.	Nicolao de VVeerd I ^{cto}	lxxxiiij, xcj.
Ioanni Boisoto	xvij.	O.	
Jo. Clementi Xandrino, I ^{cto} & Ca- nonico	xcv.	Othoni Hartio V. C.	ix, xxxj, xlviij, lxv.
Ioanni Hemelario suo	lxxxv.	P.	
Ioanni Orano, Presb. Soc. Iesu	lxxij.	Petro Carlerio, Presb. Soc. Iesu	xcij.
Ioanni Richardoto, Præsidi	v, xix, xxxij, xxxv, xxxviij, xli, xliij, xlvij, xlix, lx, lxxxiiij, xciiij.	Petro Coreto, Theol. & Canon.	xxxiiij.
Joanni Viuiano	xvj.	Petro Orano I ^{cto}	xj, lix.
L.		Petro Scriuerio	xcvj.
Luce VVyngardo V. N.	lxxviij.	R.	
M.		Remaclo Roberti	xxj.
Martino Delrio Presb. Soc. Iesu	ij, xxxvj, liij.	V.	
		Vibrando Anskema	lviiij.

IUSTI LIPSI
EPISTOLARVM
SELECTARVM
CENTVRIA SECVNDA
AD BELGAS.

EPISTOLA I. *Brugas.*

I. LIPSIVS IANO LERNVTIO S. *dico.*

NIHIL audio. in ius ambula. At solam Epistolam debebas mihi? imò etiam carmen, ad Tacitum meum illustrandum nomine amico. Neglegis, & facis te subitò magnū. An & tu Biturigas euocatus es? Moriar, nisi risu solutus sum in epistolâ amici cuiusdam mei super hoc Lacone. Iam neglego valetudinem, & abire Morboniam volo: ne videam, ne audiam ista. Vos autem quid? an satis bellè in hoc bello? Ego in isto Lugdunensi otio consenesco. nec medicina vlla nisi à litteris: non istis amœnioribus, (lusoria hæc tela aduersus Fortunam sunt) sed ab illis robustioribus. Philosophiam dico. in quam me penetro: & quidem Stoicam. Rides, & expectas, vt me videas? vultum non mutauī, sed animum. Humanitas in nobis eadem, imò fortassè maior. Scio vnde ista haurias, inquires: à Senecâ. Imò ab Epicteto & Arriano, quos in pectus penitum demisi, & in animum. Incredibile est, quàm me in hac vitiorum hominumque colluie iuuent. Taciti Commentarios videbitis breui; sed dumtaxat volumen prius, id est Annales. Quæ tamen ratio maxima est. nam reliqua non habent eandem obscuritatem. Iudicia vestra aut legam, aut coràm audiam. *Vale.* Lugduni, Prid. Kal. Ianuarij. Saluta vxorem à me, & meâ.

EPISTOLA II.

*Leodicum.*MARTINO DELRIO, *Presb. Soc. Jesu.*

MISERVVM me & beatum, qui tam propè tibi adsum, nec adsum. Epistola tua afflictum & invalidum me recreat: quid spirans ille sermo? quem breui, etiamsi omnia impediant, gustabo. eò magis, quòd latere me video parùm bonâ fide. A Lampsonio hodie litteras plures. vnde ille scit? te quidem & tuos scio extra culpam. Sed causa non est cur hîc quasi ignotus hæream, & neglegam agere quæ necessariò mihi peragenda. Etsi de rebus in Batauiâ bona mihi spes est: ita vxoris industriæ fido (cui ante discessum omnia hæc iam mandata) & inprimis Deo, qui dux & auctor huius cõsiliij diriget certò in bonum finem. A Batauis etiam ipsis cur, aut quid metuum? amant me & ægrè carent, fateor: sed nos deuincti nemini mortalium sumus in vnâ horam. Itaque honestè & primo tempore missionem petam, constet modò mihi de translatione rerum mearum, quas nolim equidem amissas. Et tamen ita sit: perierint. quid tum? ego & optima illa pars mei salua. quod cùm erit, ita sum affectus, vt spernam ex alto & rideam omnia hæc externa. Vt ij qui cum Rege aut Principe in aulâ versantur, viliores res hominesq. fastidiunt: sic qui animum ad diuina applicant, tenuia hæc & humana. Nîmis ea mihi nota, nec nisi suis pretijs apud me æstimantur. Falsa gemmula puero aut rusticulo potest imponere, gemmario mangoni nunquam: tale est hîc. Non diu nimis viximus: sed tamen abundè gustauimus quidquid fellis aut mellis est in rebus humanis. & illud exsuperat. In vno Deo requies, & beatæ mentes quæ se applicant ad verè beatam æternamq. illam Mentem. Ego volo, & vt possim Deus me (spero) iuuabit, & tu quoque precibus tuis sacris apud ipsum. P. Oranum sæpiùs conuenio, & solatium ac consiliu ab eo, quamdiu hîc erit, mutuabor. O cur non etiam à te? sed breui fiet, si Deus me in paucos modò dies seruat. Ille idem te, R. P. meo voto, vel Sibyllæ æuum. Spadanis Aquis, vi. Kal. Iun. ∞. I. C. XCI.

EPISTOLA III.

DOMINICO LAMPSONIO *gaudium nuncio.*

QUOD illud? cuius cupiens maximè es: ego ad te venio. Bonâ fide? optimâ. Quando? * *ἀνευ παραλήψεως & ὑπερθέσεως* (nisi ** sine morâ aut dilâ-tione.*) sub hebdomadis huius finem. Ergo sanus planè? inquires. non, sed quasi sanus. comedam, bibam, garriam vt vos sani. Mansurus hîc etiam aliquot dies eram, sed nescio quid rumor occultus * *ὑποζυγίζεις* de Prædonibus. Apage autem, mihi * *μυσσῇ.* non lubet obtorto collo iterum in Batauos. Denique si fontes isti * *σωτηριώδεις*, alibi in viciniâ ijs vtar. Nam hic infimus & pa- ** salutaris.* ganus, transferri quaquaversum potest, & solet: illo autem vtor. Non quin alter famâ nobilior, superior ille inquam: sed hic vsu melior, mihi quidem. Ergo veniam, & siquid litterarum alicunde ad me; recipe, & serua nec trans mitte. O quàm te vtor, siue abutor? sed excusatiùs, quòd libente. Apud sic amantem, sic amans, non peccat. Salve. Aquis, vii. Idus Iul. ∞. Io. xci.

EPISTOLA IV.

*Tornacum.*DIONYSIO VILLERIO *Cancell. & Canonico S. D.*

EST quod timui, profectò meas illas Spadanas non accepisti. Cur enim sileres? & in hoc epistolio, quod ad me recenter mittis, de meis verbû nullum. Tamen leue damnû est: atq; adeò non damnum, quia exemplar ecce ipsum remitto, vt constet tibi saltem de officio meo in te & adfectu. Decanum Santelium incolumem ad vos venisse, ego gaudeo. nam viæ quàm intutæ nûc passim sint, probè scio: qui tres totos menses, in longâ & difficili peregrinatione hac iactor. Cogita Lipsium, cogita Germaniam (per eam enim circumuagati sumus) & quid passus alter ab alterâ sit, non ignorabis. Deus tamen, dux auctorque nostri consilij, mirabiliter & præter spem, robur dedit, & huc deduxit, vbi nunc in otio & tranquillitate hæremus. Amicos hîc habemus complures, in ijs etiam Carondeletum, virum grauem, serium, & studijs ac tibi, atque vtroque nomine mihi amicum. Est & Lampsonius noster, lepidissimi ingenij senecio (talis iam vel inuitus audiet) Flandriæ vestræ ornamentum. Sunt plures, sed tibi, vt opi-

nor, ignoti: inter quos, & sæpiùs inter libros, tempus suauiter fallo. Quid si conuiuijs etiam interdum, vt cum Plauto meo dicam, diem comburimus? profectò fit, & sæpiùs quàm ego aut valetudo vellet. Quæ si tamen aliquo loco est, breui pariemus aliqua iamdiu nobis concepta. Alij enim aliâ re prodesse reip. possunt: hæc mea militia est. nec ingloriam, nec infructuosam eam censeam, si velut tubicen saltem excitem alios, stilo & voce, ad Virtutem & Doctrinam. Valetudo & imbecillitas nostra, & si verum nomen vis, desidia, non plus possunt. Vale. Leodici. vi. Kal. Sept. ∞ .IO. XCI.

EPISTOLA V.

Bruxellam.

IOANNI RICHARDOTO, *Consiliario Regio intimo.*

IGNOTVM me ad te scribere, mirum fortasse sit; nisi omnibus nota humanitas tua, prudentia, virtus. Prior inuitat; reliquæ spondent, non ingratum tibi fore officium, quod ab affectu manat & cultu quodam tui. Eò minùs, quòd haud planè ignotum tibi me, litteris *Oudarti* Canonici, & *Hartij* I^{ci} persuadeor: qui imò spem faciunt beniuolentiæ tuæ, & inclinantis in me affectus. Quod si ita est, adeò non pecco si scribam, vt peccem nisi scribam, & magis magisque beniuolentiam tuam mihi firmem: quod valdè fateor mihi esse in votis. Non ob ea tamen (dicam liberè) ob quæ vulgus: non enim ambimus ea quæ vulgus: sed quia amare & colere magnos viros virtutesq. soleo, sed ob ipsos. Hoc ita esse, facilè nosces, cum interiùs me nosces. cui rei occasio aliquando fortassè erit (ego spero & opto) cum propior vobis, ipsum me tibi sistam, & sermone testificabor, quæ nunc scripto. Nam Batauos, Deo duce, tandem deserui: verè Deo duce, quia & ipsi inuiti me dimiserunt, & mihi in viâ lōginquâ incommoda & discrimina varia obiecta, quæ illo tutore euasi. Sum nunc in Spadanis aquis, valetudinis causâ: & hærebo hîc, aut in viciniâ, aliquamdiu; tum quia vxor etiam nunc in Batauis, quam exspecto, tum quia nobis qui ex hostico venimus (etsi reuera nûc & semper amicis) non tutus in patriam sine Diplomate regressus. Mihi siquâ tali re opus (vide fiduciam) ad te, vir Amplissime, audacter ibo, & auctoritatem tuam auxiliarem sumam, conscius

scius mihi animi in te, qui est & erit æternum deuotus. Aquis Spadanis, IX. Kal. Iulij. ∞. IO. XCII.

EPISTOLA VI.

Mechliniam.

IOANNI BERNARTIO.

STVDIVM tuum & affectus iam olim mihi nota, magis se asse-
runt & ostendunt in postremâ epistolâ tuâ, & adiuncto scri-
pto. Qui magis te potes meum ostendere, quàm quòd pro me
subis discrimen, & arma capis in proteruū illum hostem? Amo,
& meminero semper huius affectus: sed quo vno cōtentus nunc
sum, rem mi Bernarti & pugnam nolo. Meum exemplum vide,
qui omne hoc tempus filui: non rei, stili, aut ingenij inopiâ, sed
animi quodam decreto, & quia sic magis decebat, atq; adeò ex-
pediebat. Turpe nobis commoueri & conuerti ad eiusmodi in-
clamatiunculas: & si fecero, quid euincam? Causla mea facilis
apud bonos & æquos est, & tribus verbis potest peragi: apud
istos qui malâ libidine nos incurrunt, numquam me probabo.
Contrascribi hoc querunt, vt iterum possint contrascribere, & vt
bella scilicet hæc pugna spectetur, Lipsius compositus cum Do-
manno. Amplius. vitam eiusmodi libellis & famam damus, si
respondemus: solitarij per se corruunt. Olim quàm multi in ma-
gnos viros, atque adeò à magnis etiam viris, libelli eiusmodi edi-
ti sunt? cedo vnum, non habebis. Pereunt scilicet in flore hæc ta-
lia, & in Famæ templo non dedicantur improba & petulca mo-
numenta. Credo à Demosthene scriptum: * Διαβολὴ καιρῶς μὲν ἰσχυρὰν
ἐργάζεται τοῖς ἀκέραις τὴν ὑπόληψιν, χρόνῳ δὲ πάντων ἀδυνεστέρα γίνεται.
Itaque, hoc vindice, Tempore inquam, nos vtemur. In me aut
in mea incurrant: quicquid ego aut illa sumus tempus aperiet,
& tunc magis cūm non ero. *Suum cuique decus posteritas rependet.*
De illo hæctenus: nunc de meâ sede, quam Louanium esse gra-
tularis & exsultas. Atque ego mi Bernarti libens & alacer eò ve-
ni, sed pænè cecidi animo cūm tam fractam & collapsam eam
vidi. Heu, vbi vetus illa mea es? vix agnosco eius vmbram. Ta-
men si aliqua quies hîc aut securitas, potest resurgere, opinione
etiam celerius, quia vt ait Lyricus,

* Calūnia
in occasio-
ne apud
audientes
valet, tem-
pore infir-
matur.

Ὡκεία δ' ἐπειγομένων θεῶν παρ᾽ ἑξίς, ὁδὸί τε βραχεῖαι.

Certè diuinus fauor & tuitio palàm in hanc vrbein: & speramus porrò fore. Tu cùm veneris, me pro opinione tuâ reperiēs, imò supra opinionem, comem in tui similes & volentem. Amo bona & amabilia ista ingenia, & infundere ego in ea pronus, siquid melioris nectaris infudit nobis Deus. Veni & experire. Louanij, viii. Kal. Sept. ∞. Id. xcii.

Oudartum, si illuc est, animatùs saluto, ad quem ante dies paucos scripsi. Ipsum interiorem Oudartum noui, corticem tamen & velamentum eius velim etiam videre.

EPISTOLA VII.

Leodicum.

IACOBO CARONDELETO, *Canonico & Cancellario S. D.*

EPISTOLA hac testor memoriam tui, vix aliud. Quid enim scribam? mea sunt, vt solent, in quiete & studijs: nisi quòd publicè etiam legere ante paucos dies cœpimus, nec sine fauore iuuentutis. Quæ aliqua hîc, non nimis frequens tamen, ob metum magis quàm ob mala quæ circumstant. Nam reipsâ quieti, & tuti etiam videmur: homines cogitationes longiùs iaciunt, & prudentiam putant, timere non timenda. Præfectum nostrum obijisse, iamdiu auditum haud dubiè vobis: nec euēnit illi hoc Platonis, * ἐν εὐφροσύνῃ τελευτᾷ. Multi de illo multa: & audaciùs lacerant iam defunctum. An iure, nescio; & solet hoc euenire, vt miseriæ maledicentia plerumque sit adiuncta. Supplicatio hodie publicè hîc habita, ob felicia auspicia noui Gubernatoris. Deus audiat: solatio valdè egemus. Bonus de eo sermo est: quis tamen ipse, aut quo ingenio, haud firmiter adhuc scimus. Sunt qui in tempus modò præfuturum eum dicant, & donec adueniat filia Regis, vxor Sabaudi. Non nouum, vt scis, Belgis * γυναικοκρατεῖσθαι. De rebus Galliæ aut Pannoniæ (nam & illinc metus) si quid habes, gratum si participas. Vale. Louanij, postrid. Non. Decemb. ∞. Id. xcii.

* in bonâ
famâ mori.

* à famili-
nis regi.

EPISTOLA VIII.

Bruxellam.

GVILIELMO ASSONVILLIO, CHRISTOPHORI F. S. D.

AVIDIS oculis epistolam tuam legi, non solùm quia magni affectus in me testem, sed magis quia studium ardoremq; tuum præferebat in virtutem & doctrinam. Sunt ij sanè gradus ad ve-

ad veram gloriam: nec aliunde exempla, quàm à domo tuâ petas. Vides illustrem parentem, iamdiu inter patriæ decora, imò fulcra: & tu quandoque eris, si viam quam inisti, firmo pede calcas. Ante biennium, cùm in Batauiâ etiam essem, venit in manus Oratio tua, publicè in hac vrbe dicta; testis & non fallax argumentum cùm studij tui in optimis artibus, tum progressus. Et adiunxisti iuris etiam prudentiam, necessarium futuro gubernatori reip. instrumentum. Itaque (vt ad epistolam tuam veniam) quòd reditum mihi in patriam gratularis, sed sortem tuam doles, quòd me non audias: alterum admitto, alterum minimè. quid enim meâ, aut alterius auditione tibi opus, qui iam quasi fastigium imposuisti ædificio huic doctrinarum? Non quin discenda tibi aliqua supersint (eius rei, quamdiu viuimus, numquam inopia) sed quia id quod reliquum est, per te potes addere, & expolire. Ego quidem initium lectionum mearum breui cogitabam facere, idque in historijs. Faxit Deus, vt cum bono huius scholæ, & audientium fructu. Certè quod ad scholam, iacentem & squalidam eam repperi, & longè aliâ facie quàm reliqui. Sed potens est Deus exsuscitare, præsertim si aula & magnates etiam adnitentur: inter quos illustris parens tuus plurimum potest. Cui vt affectum meum nuncies, & cultum omnem à me deferas, seriò te rogo. Ego id coràm aliquando facturum sum, si viuo: & cùm primùm Bruxella mea me habebit, pulsabo fores, & limen vestrum nouus saluator accedam. Dum id fiat, amemus inter nos, Vir nobilis, eò purius, quia sola interna nos iungunt. Vale. Louanij, Prid. Idus Nouemb. ∞. IC. XCII.

EPISTOLA IX.

OTHONI HARTIO I^{to} S. D.

PVER tuus, vt prisci loquebantur, vt nos hodie, minister aut famulus, apud me fuit, salutem dixit, quam repono breui scripto. Aliud profectò in re meâ non est, nisi me totum esse in priscâ ROMANA MILITIA, ô quàm diuersâ ab hac nostrâ! Iuuat & pascor occupatione, ita multa reperio prudentiæ, imò acuminis plena. Mihi crede mi Harti (etsi quid apud te affirmem, talium iamdiu gnarum?) sed mihi crede, in omni genere viri illi fuerunt,

fuerunt, cuiusmodi nec voto nos simus. Pudet & piget, cum flagitia ista audio nostrorum, & video. Nam & video quoque, cum hæc scilicet iter habent. Quæ agmina ista, crebra non calonibus, sed fæminis? quas aliquis ambigat plures, an viros, esse dicat. Erneste alter vbi es? veni, ut sit quò venias. Nam profectò, per hunc statum, vix est ut diu stemus. Neque ego culpo qui rebus præsumunt, nec possum aut debeo: aliunde fortasse culpa est: vnde unde tamen, apud nos est pœna. Sanè prudentes, & qui in futurum prospiciunt, negabunt hunc ægrum diu spirare posse, siue celeri medicinâ. Sed hæc apud te: in calamum venerunt, alioqui minimè querulo, aut talium sermonum. Mihi viuo, cum paucis loquor; & si loquor, de publicis rarò, nec cū affectu. Vide quàm Tranquillitati studeam; publicè breui Senecæ hoc argumento & titulo libros sum lecturus. Utinam alijs imprimam, quod in parte contigit mihi. Tu vale mi Harti, semper noster. Ad Vvenum nostrum si scribis, salutem adscribe, & gratulari me utriq; vestrū dicito, in victoriâ hæc apud multos inopinatâ. De Scorzæ re loquor. O triumphum vestrum, in lauro, an in litterâ detrahât? Louanij, XII. Kal. Ian. ∞. MD. XCIII,

EPISTOLA X.

Bruxellam.

CHRISTOPHORO ASSONVILLIO, *Consiliario Regio intimo.*

BENIVOLENTIA & affectus, quo me nuper excepisti, nec verbis tantum, sed toto pectoris, ut sic dicam, sinu, impulit ut ad te scriberem: etiam si alia causa scribendi non esset. An non hæc satis iusta, agnoscere quid debeam, & gratitudinem si non re exhibere, stilo & verbis offerre? Quod equidem facio, sic ex animo, ut magis non possim: & scit ille qui interiora hæc nostra videt & arbitratur. Utinam manare aliquid à me possit, non dicam utile tibi (id non potest) sed gratum & acceptum: non libenter solum, sed auidè id facerem. & quæ scio, an non occasio erit? imò erit, si Deus vitam & valetudinem mihi dat, & concedit per partes efficere, quæ pluscula concepi. Tibi Amp. D. (quod vnum hoc litterario affatu volui) obnoxium & addictum me deferro, futurus admirator & cultor tuus æternum. Louanij, Nonis Nouembris. ∞. MD. XCIII.

EPISTOLA XI.

Leodicum.

PETRO ORANO I^{to}.

ECCE & meam tertiam. quid obloqueris? erro, & calculum reuoco, est quarta. Nec ego responsum tuum exspecto, sed præuenio; & quasi per voluptatem tecum loquor. Ita est. delectas me cum in mente ruminor, cum stilo alloquor, magis & maxime cum sermone. Malè prædonibus, malè fautoribus, per quos ad vos non licet. Si scias qui vir nunc sum? paria tecum possim vel ad mensam: idque etiam in conuiuio meridiano. Nam de vespertino, iam olim te vici. Sed faxit Deus, ut præsens videas, siue in meâ domo, siue in tuâ. Atque utinam, utinam, illud fiat! quis scit ecquid proxima æstas dabit? hæc quidem Regi & reip. parum felix, & quod sequitur, parum læta bonis: etsi nos tamen seponimus curas & abijcimus, idque decreto. Ut flores quosdam esse scimus, qui non nisi ad solem se vertunt: sic nos mentem à nubilis istis auertimus, vel ad diuina, vel ad amœna. Inter amœna, scis litteras nostras esse, in quibus pangimus quod non debeat hæc ætas atque alia, si peragere nobis datum quæ iam cœpta. Sed priuatim etiam turbamur: & nescio quis (ita nunciant) à Germaniâ iterum minitatur. Per fidem Orane, quieto mihi, qui neminem inquietavi, esse non licet? Quæ hæc æui proteruia, & licentia est? Clamem iure cum poëtâ:

* Ἡ δὲ νῦν αἰδώς μὲν ἐν ἀνθρώποις ὄλωλεν.

Αὐτὰρ ἀναδεῖν γαῖαν ὀπίσσεταί.

Sed illi faciant, non ego deterior, imò nec obscurior. quin ut stellæ in cælo per ipsas tenebras fulgent; sic nostra fama per obstantes has nubes. Louanij, prid. Kal. Sept. ∞. IO. XCIII.

EPISTOLA XII.

Bruxellam.

IOANNI BERNARTIO J^{to}.

ME venire ad tua sollennia, commune nostrum votum est: sed hoc tantum. A Kalendis huius anni noui (malū auspiciū) morbus & domus me habuit: extra quam pedem non posui, ne sacrorum quidem causâ. Itaque nec tu venire me velis, si me amas: & scio amas. Carmen tamen aliquod mitto, quod

* Nūc certè pudor in mortalibus est exstinctus, Terrarum improbitas occupat imperium.

in remissiore morbo panxi dicam, an effudi? Res dicet: sed quaecumque, debui, volui, & pro viribus feci. Vale mi amice, & cum hæc leges, fortasse iam cognate. Louanij, xvii. Kal. Febr. ∞. lō. xciiii.

IN NVPTIAS IANI BERNARTI I. C.

ET

CATHARINÆ BREVGELIÆ

Gratulatorium.

PIERIDES quondam cultæ mihi, verba præite
Versibus, & liquidum defundite gutture carmen.
Musa Venusque volunt. iubet altera, & altera Diua:
Musa quidem studiosa viri, Venus ipsa puellæ,
Quis nunc sollennes thalamos Hymenæe parasti.
Nam venit illa dies Parcarum condita fausto
Vellere, quo IANVS CATHARINAQUE fœdera iungent,
Fœdera perpetuum mansura, manentibus ipsis.
Quæ nullæ possint violare aut soluere luces,
Quæ nullæ possint violare aut soluere noctes,
Excipio te Nox æternum continuanda.
Surge, age, mi Vates, Musarum cultor, & idem
Eunomiæ, ac voti tandem satiare petiti.
Illa tua est. curas licet & suspiria ponas,
Fræna momordit amans, subiitque iugalia vincla.
Talis in Eurydices complexus Thracius Orpheus
Venit, & exstinxit quos suspirauerat ignes,
Molliter alternis & carmen & oscula pangens.
O iuuenis, cui Dii certatim dona tulerunt
Nascenti, crescenti, ad culmina conscendenti
Fortuna! & tantum Liur neget. En tibi Iuno
Quam faueat, qualem dederit, qualique parente!
BREVGELIVS pater est, iuris legumque peritus

Arbiter,

*Arbiter, & magni pars idem magna Senatus.
 Vir quo nec Probitas probior, nec iustior ipsa
 Iustitia; & Græco par Romanoque Catoni.
 At tu Virgo etiam, stirps ô mea, tu quoque gaude,
 Jam tali iungenda viro. quem Musa benigno
 Excepit fouitque sinu: quem Iuppiter, omnes
 Corporis atque animi dotes largitus, honestat.
 Hoc frui, & stantes vitis velut implicat vltimos
 Auxilium fulcrumque sibi, complexa maritum
 Stringe. licet tenerum nunc ablegare Pudorem:
 Lex, ritus, materque volunt. ô mihi coram
 Hæc fari, & tenui fas instillare susurro!
 Fata negant: aliter te sponse & sponsa viderem.
 Te quoque, qui nostris spes vnica & vltima rebus
 ERNESTE Austriadum, properas, decus: alma deorum
 Progenies, idemque deos aliquando dature,
 Omina ni nostræ docuerunt vana sorores.
 Sed propera. ventis feruet mare, mergitur undis
 Hæc ratis, atque omnis laterum compago fatiscit,
 Ni veniens, nimbosque fugas solemque reducis,
 Cumque tuo ZEPHYRO iam spiras mitior AVSTER.*

EPISTOLA XIII.

CHRISTOPHORO ASSONVILLIO, *Consiliario Regio.*

MVNVSQVIVM meum ad te venire sine litteris nolui, quibus missitandis occasionem iamdiu quæro. Non enim è sermone solum aliorum, sed coram ipse cognoui affectum in me tuum, & honesta de me iudicia: quibus ut par sim, opto magis quam spero. Sed profectò ut aliquid tamen possimus, fulcro & allevatione vestrum talium indigemus. & ut vitis iacet, nec fructum fert, nisi ad stipitem aut arborem applicita: vix etiam nos, nisi gratiâ & fauore vestro subnixi. Quem contigisse mihi ut gaudeo, ita ut retineam nitar: & dabo operam, pro ingenij huius viribus, ut si quid dotium à magno illo Deo accepi, id refundam in publicum bonum. Nunc peto, ut libellum hunc, Amplissime Domine, non ut munus, sed ut animi mei pignus

accipias ; qui virtutibus tuis & meritis in patriam debet, & iam-
nunc vouet, omnem cultum. Louanij, postrid. Kalend. Febr.
∞. Id. XCIIII.

EPISTOLA XIV.

Leodicum.

IACOBO CARONDELETO V. R. & N.

CVM nuper aderas, parum commoda valetudo mihi erat,
eoq. sermo parum fortasse liberalis, etsi tempus etiam ex-
cludebat. nam tu properabas. Alioqui iuuisset profecto horas a-
liquot tecum absumere, qui raro hinc video amicos melioris illius
animi & fortis. Siqui ad nos, ferè ab Aulâ sunt: quam scito non
esse Francisci regis aut Alphonsi. Interdum aliquot exteri, sed ra-
ri ob has turbas. Veneti non cessant me non dicam compella-
re sed pænè compellere. ita litteris alijs alijsque vrgent, etsi pa-
lâm & sine exceptione negaui. Faciunt idem Mediolanenses &
Senatus ibi regius, scribente pro ijs Ioh. Baptistâ Sacco, viro me-
hercules docto. Sed quid? fors mea est, credo, hinc quiescere, &
fortassis vilescere. nam pretium mihi, quid mihi? imò omnibus
artibus nostris esse apud eos qui præsunt, magnum haud dicam.
Iuuentus tamen & qui hinc in studijs, amant, & spero ij omnes,
qui honesta. Tu inter eos es, & perseuera. Louanij, postrid. Id.
Iul. ∞. Id. XCIIII.

EPISTOLA XV.

IACOBO VARICIO, J^{to} S. D.

Ex epistolâ tuâ, mi Varici, affectum tuum in me liquidò &
certò cognoui; illud quod scribis, incertò. Significas enim
magis, quàm promis: & vt ego verum fatear, nullum munus
noui, cui idoneum me vel mores, vel valetudo reddant. Ad pu-
blica eam? ingenio & iudicio abhorreo. & si hoc non esset, quis
mediocriter sapiens vellet, hoc rerum statu? Quæ facies ac forma
rerum sit, vides: ambitionis, confusionis, corruptionis pleraque
plena: ego inter ista iacter tiro & rudis, & consilio fortasse aut iu-
dicio, quàm animo melior? Scis enim mollem mihi frontem es-
se; videre & dicere magis vera, quàm contentè asserere: quæ om-
nia

nia aliena ab aulâ, & moribus hodiernis sunt. cùm vix sapientia in pretio, nisi quæ pompam & colorem habet; imò etiam, quæ duritiam aut impudentiam habet. Alia multa sunt, quæ auocant. inprimis quietis studium, & amata mihi semper expers publicæ priuatæque curæ tranquillitas. Quid studia nostra, & Musæ? ibunt ad fasces & purpuram? id est, iacebunt aut peribunt inter ciuiles strepitus, aut splendores? Atqui & hac parte vtilis esse Reipub. possumus, & iam fuimus: nec malè olim, qui fecere duplicem reimp. Paruam & Magnam. illam cuique genti propriam, vt Romanorum, Atheniensium, Belgarum: hanc communem omnium mortalium, id est orbem ipsum. Ecce ad paruas respublicas quàm multi admouentur, aut adspirant? iidem illam, & sese per eam, iuuant? Magnam haud æquè multi: & salutaria præcepta aut consilia, quæ non præsentibus solùm, sed posteris, non iuxtà modò positis, sed longinquis & exteris profint, haud omnium in voto aut manu est dare. Stilo pangimus, quod hæc & alia ætas legat, Principes & ciues formamus: & partem reip. nōne tangimus? ò negotiosum hoc otium, cuius fructus per homines & ætates spargitur, & quo vsui alijs sumus, etiam cùm non sumus! Mentem meam vides, nec facilè dimouebor, nisi aut euidentis patriæ utilitas (quod vix credam) aut imperium & vis cogant. Quidquid sit, post audiero: tu quidem fidem silentij nihil violasti, qui hoc tantùm indicasti, aliquid de me agi. Excitasti me vt paratior sim & munitior, si quid petetur; & officium amici fecisti, quem esse te scio, & me quoque tibi vicissim non ignoras. Vale mi Varici. Louanij, iv. Kalend. Octob. ∞. Id. Xciv.

EPISTOLA XVI.

Aquaſgrani.

IOANNI VIVIANO S. D.

BINIS me occupas, quid excusem nisi quòd occupatum? Toti enim in MILITIA edendâ eramus, & Typographus vrgebat, cui damno sit vel leuis mora. Vt igitur oculi, etsi agiles, supera & infera simul non aspiciunt: sic nec ista mens dat se vno tempore ad diuersa. Poteram leuiter & breuiter respondere, fateor: sed tuæ aliquid etiam poscebant. Prius quidem abscisè ne-

gandum, de responsione super meo Stilo. Itane hoc argum-
to? itane illi, qui nisi quod nomen meum præscribit, nihil in
me, vix de me, dicit? Risi, cum legi, adfatim: etiam te, si petere
hoc seriò imbibisti. Et quid dicam? me & mea laudem? hoc ne-
cessum est, neque aliter excusam. Atqui nisi æuum, & tacitus iu-
dicatorum consensus hoc facit; frustra omnis conatus huius sim
ego. Loquar, fileam: si Genium & Venerem scripta mea ha-
bent, viuent. si non, eant iam nunc, quò Volusi olim annales. At
calumnias ferre, graue est: & ferendo, alias inuitas. Ego contrà
censeo. nec graue esse animo persuaso & destinato: & vbi confi-
lium hoc & robur esse, non frigus aut conscientiam vident, ipsi
aut sustinent se, aut mutant. Mihi crede. araneorum telæ sunt
omnes isti calumniarum contextus: minuta animalia inhærent,
fortiora spernunt & perrumpunt. Itaque omittamus, non qui-
dem cum Homérico Achille,

Θυμὸν ἐνὶ στήθεσσι φίλον δαμάσαντες ἀνάγκη:

non, inquam, *necessitate animum vincentes*, sed ipso animo, id est
ratione. Alterum, quod petebas, erat de Ciceronis loco an locis.
& adhæsisse me fateor: sed nunc denique videor expedisse. Erant
isti, è libro VII. ad Attic. epist. x v. *Pompeius ad legiones Actia-
nas profectus est*. Iterum epist. x x. *Cnæus Luceria esse dicebatur,
adire cohortes legionum Actianarum non firmissimarum*. Quæris,
quæ istæ legiones Actianæ? Non ab Actio Varo, aut Actio Peli-
gno: qui Auxini & Sulmone cohortes habuerant: sed cohort-
tes, non legiones, atque illas subito scriptas, & ante hoc tempus
dilapsas, aut ad Cæsarem transgressas. Ex ipso Cæsare discas.
Quæ ergo? nusquam ego reperi, sed emendatiunculam sugge-
ro, *Appianas*. Nam intellegit profectò duas illas legiones, quæ
à Cæsare per speciem belli Parthici abductæ, & Pompeio tra-
ditæ, circum Luceriam hærebant. Eæ veteranæ. & ideò (vt idem
Cicero) *omnis spes in duabus penè inuidiosè retentis legiunculis*. Eæ
circa Luceriam, aut in ipsâ. Lucanus, lib. II.

— *commissæ deseris arcem*

Scipio Luceria. quamquam fortissima pubes

His sedeat castris, iampridem Cæsaris armis

Parthorum seducta metu.

Ita ibi legendum, non *Nuceria* (quod editur) & res & meliores
libri

libri dicunt. Sed quare *Appiana* istæ? Plutarchus dicit: πρὸς δὲ τοῖς Ἀππιῶσι ἀφίκετο κομίζων ἐκ γαλατίας ἣν ἔχρησε Πομπήϊος Καίσαρ στρατίαν: *Præterea Appius redierat, è Galliâ adducens legiones, quas Pompeius Cæsari utendas dederat.* Sunt istæ duæ: & res ex Hirtio, Cæsare ipso, alijsque nota. *Appiana* igitur à Legato suo dictæ: sicut passim illo ævo *Africana, Fabiana, Varroniana.* Mihi sic visum: quid tibi? rescribe. Louanij, XII. Kal. IIXbres. ∞. IO. XCIV.

EPISTOLA XVII.

Bruxellam.

IOH. BOISOTO S. D.

DVO me tenuerunt, quò minùs gratias adhuc egerim, pro florum munere ad me misso, Pudor & Occupatio. Ille non iniustus, aut rusticus. quid enim rebus tuis toties reponerem nuda verba? & malletm habere etiam gratias, quàm agere, si fortuna mea aut occasio ferret. Quid tamen est? scio magno animo te hæc dare, nec in aliam spem gratiæ, quàm hanc, quam fideliter reddo. In animo beneficium tuum repono, & illâ parte omnes mortales gratitudine laceſso. Causſa altera silentij, Occupatio. Ab ædificio hoc me non explico, & video Dædali labyrinthum esse, & mihi quoq; opus tandem fore Theseo. Sed quo? qui non filium, sed aurum præferat, nec Minotaurum, sed nomina nostra occidat. Arculæ quidem nostræ venimus ad fundum. Sed terrenus aliquis Iupiter nos iuuabit, & impluet aureum imbrem. Extra ioca, fortiter & cum fiduciâ ædifico, quod in vacillante hoc statu rerum multi mirantur. Sed illi parùm sciunt, quàm ista me non alligent: quæ ego habeo, non habeor, & cùm opus est relinquo. Reuerà tempora dura & ferrea: & hoc magis occupatiunculæ aut delectatiunculæ quærendæ, quæ auocent aut solentur. Sed inter eas litteræ nostræ eminēt, interiores etiam illæ & philosophicæ, quas seriò tracto. Addo hortulos, & eâ parte nihil nego me esse in castris Epicuri. Tu noster hîc imperator, & cui Clusius ipse dexterum locum cedat. Nam hortum eius Francofurti vidi, & scio tuum ab omnibus copijs instructiorem. Fruere longùm, mi Boisote, & studioso tuo otio, & beato cælibatu. Louanij, postrid. Nonas Nouemb. ∞. IO. XCIV.

EPI-

EPISTOLA XVIII.

CHRISTOPHORO ASSONVILLIO, *Consiliario Regio.*

AFFECTVS in metuus impellit (affatim mihi notus) vt confortem te habeam consilij, quod summam rem meam tangit. Confortem? imò etiam arbitrum, & in alterutram partem adiutorem. Res breuiter ita est. Pænè triennium hîc iam egi, in exiguo stipendio, & quod alendo mihi non fuerit, nisi vetus parcimonia aliquid suppeditasset. Non dissimulo, sperasse me vt à maximo Rege nostro subsidij aliquid acciperem, & ad stipendium, quod Ordines subministrant, additamenti. Nihil est factum, temporum haud dubiè culpâ (nec aliter interpretor) quæ turbida & militaria, vix patiuntur pretium aliquod nobis esse, aut artibus his pacatis. Intereâ tamen constanter perseueraui, & vocationes etiam aliquot à magno Dynastâ Etruriæ, Venetis, Summo ipso Pontifice, reieci aut spreui, spe mutationis semper, & meliorum. Nunc cum id non fiat, imò in peius ire res videantur; nemo impudentem me arbitrabitur, vt opinor, aut intempestiuum, si de rebus meis ad vos procures, & capita consilij Regij, referam, & seriò petam aliquid aut tribui mihi, aut permitti. Tribui dico, si mansio mea hîc placet. alendus enim sum, & id, pro conditione ac studijs nostris, honestè. Si id fit; ecce me, vocent orbis Principes in ipsas insulas beatas; figo pedem, nec turbæ aut procellæ à Rege meo aut patriâ abducent. Si tamen non, & necessitates publicæ largitionem aliquam non ferunt; benignè equidem interpretor, nec reiectum me censebo, sed dilatum. Sed tuum est, quod velim mihi permitti. nempe, vt cum aliò etiam nunc inuiter, idq; in locum pietati & studijs amicum, & Regi non alienum (Bononia enim est) rogo, inquam, vt cum bonâ gratiâ agere & pacisci mihi cum illis liceat, saltem in paucos aliquot annos. Nam bonâ fide, cum turbæ istæ resederint, si patria etiam tum me requirit aut desiderat; is respectus & cultus meus in Regem & illam est, vt omissis omnibus sim venturus. Ampl^m Domine, æquum me petere, spero in animo tuo tibi dices. Quod si ita censes; tum illud pro magno beneficio mihi adde, vt ne diu anceps & incertus sententiæ vestræ hæream: ne occasiones mihi prouectionis (quæ præcipites esse solent) elaborantur.

bantur. Addo etiam verecundè, vt si decernere aliquid & addere Ma^{tas} mihi Regia volet, solutio ne ardua & incerta sit. quod nobis studiosis, & qui ad legem viuimus, quàm molestum sit, contigit mihi etiam in stipendio isto Ordinum experiri. Scripsi de hac re (sed breuiùs & minùs fortassè expressè) ad Præsidentem Vander-Burchium : cum quo si putabis communicandum aliquid, me volente fiet, qui totam hanc rem prudentiæ & beneuolentiæ tuæ gubernandam permitto. In animo meo iamdiu ita sensi, ex animo te mihi amicum esse, & me tibi fidum clientem. N^{mc} & Amp^{mc} D. opto diu saluum te Regi, Reip. & nobis. Louanij, v. Kal. Mart. ∞ . Io. xcv.

EPISTOLA XIX.

IOANNI RICHARDOTO, *Consiliario intimo Regio.*

Consolatio

ETSI verecundia, & pænè religio mihi est, interpellare te, vel in grauissimis curis tuis, vel in luctu, qui te nuper cepit: tamen cum amici identidem peterent iterùm commendatiunculam, in negotio N.N. qui lectionem publicam hîc ambit: non potui non refricare memoriam commendationis veteris, & testimonij quod de illo dedi: & dedi ex vero, certè ex intimo animi mei sensu. Vir moribus compositissimus est, doctrinâ variâ, non iuris tantùm, egregius: atque ego ex re Academiae & iuuentutis censeam, talem promoueri. Sed enim cum calamum sumpsi & fiduciam scribendi, cur non etiam breuiter, in hoc luctu tuo alloquendi & solâdi? In quo si tarda aut superuacua mea cura sit; velim & optem: atque hoc vnum tamen assequar, vt animum & cultum meum tibi probem. Amisisti vxorem optimam, diu vitæ & tori consortem, tot liberorum parentem: vulnus eò tibi grauius, quò magis à domo in Rempublicam virtus & fortuna tua te traxit. Curæ, quæ diuisæ antea erant, in vnum incumbunt, &

Tota domus cæpit nunc onus esse tuum.

Quid tamen est? subsidium à te, & ab animo tuo, tibi petendum; illo animo ad magna nato, ad omnem prudentiam à doctrinâ & usu facto. Quid te talem virum communis legis admoneam, quæ nascentibus dicta est, mori? & incertò quidem mori, limite

aut termino nullo nobis fixo, nisi quem Deus in tabulis prouidentiae suae scripsit. Tua igitur obiit: sed, quod omnes facturi sumus, fecit; & quam multos in spatio & cursu ipso vitae superauit? Non in auspiciis matrimonij, & in crudo statim amore erepta tibi est: sed suauiter diu conuixit, solatia dedit, etiam post te & illam mansura. Respice florentissimam familiam tuam (& diu talis sit, precor) quomodo non viuere eam putabis, è cuius sinu & sanguine tot viuunt? Propone tibi ora quorundam: non dubito quin imago & vultus etiam maternus in iis spirent. At enim hoc ipsum dolorem auget, liberos videre altero fulcro orbos, & quibus suauissimum illud nomen iam perijt *Matris*. Apud vulgum ita sit: te verò excitet. & amor in mortuam, caritas in viuos iubeat, animum attollere ad eos attollendos. Te intuentur, à te pendent: nec luctui solùm iis luctus tuus est, sed cladi, si iaces. Sed non conuenit in te hoc verbum, quem ratio, scio erigit; tum etiam publici aspectus, vt priuatos iam omittam. En in summo Patriae consilio te summus noster Rex constituit, columen es & tutela (verè profiteor) apud nos rerum: tu luctui te dabis, id est Regi & rebus subduces? Non facies. sed vt magni illi viri olim, in media negotia ibis, & solatium ex ipsis petes. Tiberium Principem legimus, vnico filio Druso orbatum, tanti Imperij destinato successore, eâ firmitudine animi fuisse, vt defuncto necdum sepulto, curiam sit ingressus: Rempublicam scilicet velut filiam amplexus, & in eâ conquiescens. Huc te voco. Non sunt viro politico, & ad bonum publicum nato, digniora solatia, quàm quæ actio suppeditat: & apud alios vincendus rationibus aut die dolor est, apud hunc mole negotiorum obruendus. Philosophia id ipsum suadet, abducere animum à cogitatione & solitudine: quæ duæ velut nutrices sunt dolorum. Vt ij qui amore laborant, fugiunt & peregrinatione excutiunt affectum: sic qui dolore, utiliter se abducant. Ipsa loca illa vitanda sunt, quæ memoriam aut desiderium excitent: & exigua sæpè punctura cicatricem rupit, iam coeuntē. Sed quid ego hæc? prudentia tua super omnem nostram est: nec Deus siuerit, vt obnubilet eâ & subducat dolor. Ego eundem Deum precor, à quo verū robur & fortitudo, vt te Amp. & Nob^{mc} D. magis magisq; erigat, firmū valentemq; Patriæ, tuis, & nobis reddat. Louanij, XII. Kal. Decēb. ∞. MD. XCV.

EPISTOLA XX.

Leodicum.

IACOBO CARONDELETO V. R. & N.

EXCVSAS raritatem scriptionis, & sum ego in eâdem culpâ, si tamen culpa. Sed tu causam pro utroque agis, & certè hoc mihi probas, litteras planè vacuas rerum & inanes esse haud debere. Interdum tamen vel salutationis obsequium libandum tibi à me, hoc fateor: vel eo fine, vt tibi probem veterem illum me esse, id est tui amantem & colentem. Fiet magis seriò publicè in libris POLIORCETICON, in quibus sermonis tibi partes, cum Billeheo, Furio, Orano, Lampsonio: nec quidquam editionem moratur, præter meam præsentiam, qui imaginum causâ debeo adesse. Paro me breui ad nō longinquum hoc iter. Transijt hâc ante biduū Vicarius Lindenius, & salutem à te dixit: tum etiam læta quædam de Hungaricis rebus. Deus victorias aliquot illi dedit, vtinā seriam vnâ & grandem, quæ præmium opida aut regiones secum trahat! Sed fiet, spero, in tempore. Gallus Feram obsidet, si nostri opitulantur, video certamen, aut turpem illius abscessum. Si certamen, res totius Galliæ huc aut illuc inclinant: id est, vt resurgant, aut vt planissimè cadant. Tu siquid in Turcicis certi (ita soles) ne grauari ad nos mittere, nos, qui semper tui. Louanij, postrid. Kal. Ian. anni huius ∞. IO. XCVI. qui felix tibi esto.

EPISTOLA XXI.

Bruxellam.

REMACLO ROBERTI.

CVM fide remisisti Montanum meum, an nostrum potius, quia vos quoque eum amatis. Profectò vir ille magnus est, & factus ad mores iudiciūq; formandum, sed maximè ad robur animis ingignendum, sine quo quid nisi fluctus hæc vita? Assiduè in metu, spe sumus, & ab omni vndâ cupidinum rapimur: firmat hæc Sapientiæ anchora, quam ille nauigio nostro aptat. Litteræ eius apud me sunt, sed paucae, & plura talia apud Franciscum Raphelengium memini me deposuisse. Siquid tamen dignum lectione tuâ aut aliorum reperero, videbis. Nunc quidem distinebar concinnandis quibusdam, quæ ad Militiam

priscam spectant. Hanc quoque videbis, sed nescio an ad vestrum, & præsentem usum: imò vix ad istum, sed ad Historiæ tamen lucem, cui scripsi. Vale. Louanij, Non. Apr. ∞. Id. xcv.

EPISTOLA XXII.

GVILIELMO ASSONVILLIO, *Bouchautij Domino* S. D.

CVM è cognato tuo Præposito Arienſi intellexiſſem, de vitæ conſorte, quam capis; affectus meus in te, in parentem cultus, iuſſit vtrique veſtrū gratulari, & apprecari felix hoc conſilium & ſalutare. Vtrique, inquam, veſtrū gratulari. tibi, qui genus vitæ ſuſcipis, coërcendis vagis cupiditatibus diuinitus inſtitutum; parenti, qui poſteros & nepotes ex te (vt ſpero) videbit, quod vnicum felicitati eius deeſt. In ſummis honoribus vir ille, tot annos, in omnium laude & gratiâ vixit: opes non nimias, ſed tamen honeſtas & dignitati ſuffecturas peperit: quid deerat, niſi quò vota occulta & à naturâ inſita trahunt, videre natorum natos, & ex optimâ arbore frutices & ſtirpes propagatas? Mortales ſumus, imò nec diuturni ſumus: vnâ ratione diu ſuperſumus, ſi proſeminamus qui ſuperſint. Viuiſus in poſteris, & non quidem anima (abſit hoc dicere) ſed tamen indoles & igniculi in eos tranſeunt: & amamus eos, & amamur. Vagum aut barbarum genus hominum, vagos & indefinitos amores etiam habent, copiam & incertitudinem vxorum: nos pij & compoſiti Chriſtiani, diuinâ lege aſtringimur, vnus vnus eſſe. Hoc eſt quod Plato philoſophatus aliquando ſubabſurdè videtur, ſed mente & ſine bonâ: homines olim è mare & fæminâ conſtituiſſe: diuiſionem & velut ſectionem corporum eſſe factam: ſed manere deſiderium veteris iunctionis, & ideò appetitum hunc copulæ in nobis eſſe. Fabella eſt: ſed hæc veritas, à Deo inſitam illam cupidinem. quam pauci vicerunt, niſi quos idem Deus ſupra communem ſortem extulit, & ad ſe traxit. Ij caſti, puri agunt, felici ſorte, & quam miramur plures, quàm imitamur. Sed nec nos, qui ſecundarij, vt ſic dicam, ſumus, cōtemnendi aut improbi: imò id quoque laudabile & pium eſt, qui planè non abſtinet, vnâ contentum, ab aliis abſtinere. Et habet hæc vita ſuas Veneres, honeſtiſſimasque voluptates. Ecce primū aspectus ille familiaris & mutuus, quem non delectet? *aut quid eſt* (vt Varro ait)

ro ait) *quod homo masculus libentiùs videre debeat, quàm bellam vxorem?* Adde colloquia, ambulationes, conuiuia: & hæc omnia cum sincerâ & tutâ delectatione, cui cautio aut metus non miscentur. Illa est, in cuius sinum læta, in cuius sinum tristitia liceat deponere: illa, cui tutò fidere domum, pecuniam, liberos: excipio arcana, si quis remp. tractat. Etsi in rep. video fuisse honestarum coniugum etiam partes. Liuia, vt noto exemplo vtar, Augustum suum sæpè temperauit, & modestè atque opportunè instruxit. Angebatur ille & insomnes noctes agebat, deprehensâ coniuratione in se L. Cinnæ. Sensit, & blandè exquisiuit Liuia: Et potes, inquit, fæminam audire? Omitte consilia de puniendo, cogita de ignoscendo. Vindicta & seueritas quod hætenus non dederunt, vide an benignitas & clementia dabunt. Paruit Augustus, ignouit: & in posterum (is fructus muliebris consilij) liber ab insidiis vixit. Possem & nostri æui magnos reges dare, quos nihil puduit publicas etiam curas cum hac sui parte miscere: sed parcè & cautè tamen faciendum, & præstat omnino in priuatis nos manere. Iam voluptas alia, quanta & quàm penetrans? videre natos liberos, lusitantes, balbutientes, mox garrientes; fouere sinu, iungere ori, apprimere pectori: & habere ingressu, in regressu, tristibus etiam rebus, lætificantem hunc occursum. Quid ipsa vxor, & honestus ille amor, quàm inardescit, præsertim in aliquâ absentia? Qui stimuli ad redeundum? quæ gaudia in reditu, & complexus?

Omnis amor magnus, sed aperto in coniuge maior:

Hanc Venus, vt viuat, ventilat ipsa facem.

Iucunda adhuc narro: vtilia etiam volo. Vxor est, quæ curas tuas diuidit, & partem ad se trahit. Illa familiam, & rem familiarem tractat: illa parcere & reponere suadet, naturâ ita facta. Pulchrè hoc Xenophon: *Quoniam hunc sexum, inquit, custodiæ & diligentia Deus assignauerat, idcirco timidiorē reddidit, quàm virilem. nam metus plurimum confert ad diligentiam custodiendi.* Iam in ægitudine aliquâ tuâ, quis fidelius aut sollicitius assidet, curat? in senectute aut imbecillitate, molliùs fouet? Quæ omnia vera sunt, si amor, si concordia adsunt: assiduæ comites, nisi vitio aliquo partium pellantur. Homerus Vlyssē Nausicaæ ita facit loqui, & ad coniugium hortari:

* nam nil
pulchrius
est melius-
que
Quam cū
vir mulier-
que suam
concorditer
vnā
Ætatem
degunt in
quo dolor
hostibus
horum,
Sed sit
gaudium
amicis.

— ἢ μὲν γὰρ τὴν κρείσσον καὶ ἀρείον,

Ἡ δὲ ὁμοφρονέοντε νοήμασι οἶκον ἔχοντον

Ἀνὴρ ἡδὲ γυνὴ. πολλὰ ἀλγεα δυσμύεσσι,

Χάρματα δ' εὐμύεσσι.

Quod ego tibi, Vir Nobilissime, & tuæ opto: & simul liberos, reip. etiam causā. Sint *Affonwillij* aliqui, & parui *Christophori*, qui ad curas auitas succrescant & educentur; qui Regi, qui Patriæ, fidam operam nauent & salutarem. Sed quo labor? teneo te, aliis iam intentum. mitto, abi, validè vale. Louanij, Nonis Maij. ∞. Io. xcvi.

EPISTOLA XXIII.

Leodicum.

CAROLO BILLEO, *intimo Consiliario Ser^{mi} Electoris.*

LIBROS hos quos SER^{mo} ELECTORI nostro inscripsi (nostro. nam & ego me inter clientes eius habeo) eos ad te mitimus, porro ad eum, pro iudicio tuo, transmittendos. Serium & grande magis opus esset, si vires pro voluntate essent: sed vel sic non displicebit, spero, quia materia alibi subtilior, operosior, & acri & sublimi ingenio Principis non indigna. Utinam pictoris mihi pro libitu copia fuisset! accuratiùs & elegantius quædā oculis subiecissemus. quod nunc non licuit, sed & Typographi defugiunt hos sumptus. In iis autem libris, quia Dialogi sunt, tuum quoque nomen, velut emblemata, inserui: nec indignaberis, etsi vanitas est, cum sperem à decoro & conuenienti non abisse. Certè affectu & iudicio inductus feci, cum te & diligam pariter & colam: atque ea ratio prompta mihi visa & commoda, vtriusq; rei testandæ. Nobil^{me} & Clar^{me} Domine, diu superesse te cupio, Principi & rebus. Louanij, xii. Kal. Sept. ∞. Io. xcvi.

EPISTOLA XXIII.

HENRICO CVYCKIO, *Episcopo Ruremundensi.*

GRATVLOR tibi ex animo felicem aduentum in locum, & ad homines, fidei tuæ commissos. Quibus, non dicam vt fructuosa & salutaris (nec enim ambigo) sed vt grata etiam cura & gubernatio tua sit, Deū precor. Enimuerò onus aliquod grauius

gravius in iis locis esse, utrique hosti vicinis, & Pontificio & Regio, facile suspicamur: sed pervincet, ut speramus & vouemus, cum pietas & prudentia tua, tum & patientia. quâ ipsâ in summo culmine sæpè, imò vel maximè opus. Nos hîc qui solemus, quod ab aliis te scio audire. priuatim ego in meâ quiete & solitudine, nisi quod à magnatibus inductus sum, haud libens sanè, ut quosdam in domum & contuberniû meum reciperem: quod nescio an ex re meâ futurum sit, scio quod non ex voto. Louanium mihi, cum ob alia placuit, tum ob tranquillitatem, & sine turbâ aut fastu vitam; quam degimus in eâ qui volumus, nisi ab altiore axe ventus turbet. Sed ferendum est, & molestiæ cuique pro suâ sorte subeundæ. Ab iis te quantum licet immunem, & gregi tuo diu superstitem Reu^{me} Domine opto. Louanij, XIV. Kal. Octob. ∞. IO. XCVI.

EPISTOLA XXV.

Duacum.

ANDREAE HOIJIO S. D.

LIBRVM à te accepi, & putabam esse commune & pluribus destinatum donum: at ego propriè meum etiam repperi, mihi inscriptum & dedicatum. Quid dicam mi Hoij, nisi inopinantem me beneficio affici, adeò non merentem? Quo magis id gratum est in isto animo, qui & plurimi facit optimas artes, & te insignem earum cultorem. Atque utinam tibi honos sit pro meritis, aut gratia! sed fatum huius æui nosti, quo iacent & vident omnia ferè, quæ olim honesta & magna. Ista occulta clades, inter alias apertas, à Marte est: quem utinam Venus ista fuget, quæ ab Iberiâ expectatur! Sed ut ad librum, legi equidem, & pleraque supra vulgum, & ideò nec placitura fortasse vulgo: tu autem mihi & Musis, quod audacter dicam. Vale, & memorem me beneficij fore (sic interpretor) in omni loco & occasione scito. Louanij, VIII. Kal. Ianuar. ∞. IO. XCVII.

EPISTOLA XXVI.

*Iperas.*HIERONYMO BERCHEMIO, 1to & Canonico.

QUID hoc est mi Berchemi? rogare te ut asseram, & rationibus euincam, Deum esse? Sanus es? Ego quidem, inquis: sed

sed amici illius causâ, de quo tecum egi. Egisti, fateor: sed vellem ipse, & medicinam coram afferre liceret huic non impietati solum, sed infelicitati, quæ in hominem cadere suprema potest. O iam hoc ipso nec hominem! certè nō ratione præditum: quia ubicumque aliquod eius lumen est, notitia etiam ista & fides, numen, rectorem, tutorem vniuersi esse. Da mihi quemcumque voles, sanum hætenus,

Possit qui rupem & puteum vitare patentem:

ipse ab interno animo dicet: & tuus iste an noster (nam & ego noui olim & amavi) quod aliter loquatur in acrimoniâ istâ ingenij, sentit an per delicias differit & ludit? Peccat, siue hoc siue illud: & aut docendus, aut coërcendus est; & hoc quia non possum, alterum faciam pro ingenij mei copiâ. quam vbi promptius aut dignius impendam? Ades mens, stile, manus, exsurgite & incalescite ad illum asserendum, qui vos fecit, direxit, mouit. Tu quoque ades mi Berchemi, & siquid illi mouendo dicam (neque enim tibi hæc scribimus, nisi illo fine) transfunde & insinua, & Deo & nobis vindica ingenium, quod malè ab vtrisque abiuit. Nam mihi quidem quæ non dicam amicitia, sed vsus vel notitia cum illo sit, qui à communi societate & sensu hominum se abiunxit? Ita dico. & Deum esse, inter communes receptasque illas notiones est, quas Natura parens omnibus, quæ vbiq; orbis sunt aut fuerunt, gentibus iniecit. Aristoteles: Πάντες ἀνθρώποι περὶ θεῶν ἔχουσιν ὑπόληψιν: *Omnes homines de diis habent existimationem & sensum.* Seneca: *Nulla gens usquam est, adeò extra leges moresque proiecta, vt non aliquos deos credat.* Verissimè. alia alibi religio est, vbiq; aliqua: nec in veteri & nostro solum orbe hoc apparuit, sed in rudi illo nouo. vbi inter barbaros, feros, homicidas, homi- edones, quis angulum adhuc repperit, quem religio & numen non vindicaret? Adeò verum est, hoc de Deo ab ipso Deo nobis insitum, & animam ab æthere adferre secum, etsi confusam, tamen firmam hanc opinionem. Vniuersum genus humanum hoc dicit, & dixit: quis tu vnus alterve es, qui opponis? Imò Diagoras etiam olim, & Prodicus, & Theodorus. Nescio. deos planè & plenè negasse, haud arbitror: sed illos, quos tunc colebant, hoc opinor: & ideò αἰθερῶν cognomine affectos. Sed esto. etiam duo tresve illi negauerint, infani homines aut monstra: ideò er-
roris

I. de cæl.
cap. III.

Epistolâ
CXVII.

roris vniuersum genus humanum damnemus, & quidem in re summâ? Non facimus: & arguat nos ipsa hæc societas hominum, & iure legibusque deuincti cœtus, aliquod non caput solum rerum sed vinculum esse, quod conseruet. Age enim in hac malitiâ nostrâ, quæ leges satis validæ sint, nisi opinio & frenum de Numine accedat? Atqui falsa aliqua opinatio nec tam efficax, nec tam diuturna vniquam sit: est igitur reipsâ Numen. Tertiò, ab animo cuiusque suo argumentum. Consule te, ille ipse qui dissentis. in rectè factis ecquid letari aut diffundi te sentis: contrahi in sceleribus & angere? ne dissimula, sentis: atque id etiam in occultis. Vnde autem ille alteruter sensus, nisi quia animus iudicat iudicem alium esse, & aliquid homini præter hominem timendum? quod profectò est Numen. Quartò, est etiam interior animi motus an metus, qui in omnibus, & malis præsertim, se prodat. Quis ad tonitru non concutitur? & vt cum poëtâ dicam,

— *cui non correpunt membra pauore,
Fulminis horribili cùm plagâ torrida tellus*

Contremittit, & magnum percurrunt murmura cælum?

Isti ipsi qui Deum spernunt, Deum tunc agnoscunt, & vel inuiti oculos animosque ad cælestes illas minas demittunt. Audi Suetonium de Caligulâ: *Cùm deos, inquit, tanto opere contemneret, ad minima tamen tonitrua aut fulgura conuiuere & caput obuoluere, ad maiora verò proripere se è strato sub lectumque condere solebat.* O noster supra Iouem Iupiter, quid aut quem times? Eiice naturam, eiice rationem, redeunt: & ad cæli murmur metuis, quem debebas vereri. Adeò verum, sensu quodam, illud poëtæ est:

Primus in orbe deos fecit timor:

etsi non fecit propriè, sed aperuit & ostendit. Quintò denique ab ipso etiam te. in quo nempe Mentem aliquam agnoscis vegetantem, sentientem, gubernantem: & non vis in magno hoc vniuerso esse? præsertim cùm vetus Sapientia commodissimè dixerit, *Hominem esse paruum quemdam Mundum.* Si ergo in te, sit in illo; non tuam vides, non illius; sed ab effectibus nēpe tuam, sic & hanc agnosce. Atque Homine relicto, ad effectus istos, & extra eum ibo. Age, Motum primò hunc rerum vides? cælum volui & reuolui? astra habere diuersos vel aduersos inter se cursus? Atque eos omnes certos, & ad legem: dic mihi à quo præ-

scriptam? Sibi certè nemo normam hanc adfiduæ seruitutis indicet. Alius igitur? quis? adscende, & gradibus peruenies ad immotum illum, & omnia mouentem. Vt in horologio, cum gnomonem serpere sensim vides, non illic sistis, sed ad rotas rotulasque abis & miraris, & denique manum & ingenium auctoris primi: idem hîc fac, & Deum repperisti. Secundò, Ordinem in vniuerso intueri: qui cum admiratione vel stupore potius examinetur. Supera illa locum suum habent & seruent; tum media, & ima: nihil exorbitat aut mutat. Ignis in terram non descendit, terra in cælum non ascendit; aër, mare, flumina locum, fluxum, cursum suum seruant: omnia ex usu & decoro, vt melius pulchriusque nihil possit: & non auctorem horum agnoscis & rectorem? In domum aliquam magnam si venisti, vbi aulae expansa, pauimenta conspersa, sedilia disposita, vasa exposita, succincti & pexi ministri: an non ab ipso illo ornatu dominum, cum non vides, præsumis? Fac in verè hoc mundo, & Deum habes. Tertiò, Conseruatio rerum eò ducat. Dissident elementa inter se, & à naturâ iis est luctatio & pugna: cur autem alia non interimunt, aut vincunt? cur tanto æuo in modo & finibus suis perseuerant? Ipsæ animantes dente, cornu, vngue, veneno noxiæ sunt, aliæ alias insequuntur: quid tuetur quodque genus & seruat? Nos homines sic asperi & assidui in bella, in mutuas cædes; quomodo non perdimus aut perimus? Manent omnia, eriguntur aut coërcentur: & vis profectò atque imperium est quod tam diuersa continet atque adstringit: id autem est Deus. Quartò, à fine rerum ad principium & caput est peruenire. Nōne agunt singula, atque etiam inanima spectant & tangunt certum aliquem scopum? Atqui nesciunt illum, nec à se eligunt: tangunt igitur aliquo dirigente, qui sciat eligatque. Vt sagitta sponte ad scopum non peruenit, oculus est qui collineat, manus quæ impellit: sic in istis, & ductorem & directorem habent, quem nisi Deum? Dixi effectus, qui mundum tangunt: age iam, vide mihi ipsum, & quæ in ipso. Potest melius, pulchrius, aptius aliquid cogitari? quid in toto est non mirabile, delectabile, & quod animum oculosque simul mulceat verberetque? Vide rotundam illam Vniuersi formam; vide connexionem inter se partium; vide varietatem, & super omnia magnitudinem & spatia

spatia finita, nec tamen oculis & vix mente finienda. Quis insistit & scrutatur, & non simul magnum, pulchrum, bonum auctorem horum sentit & admittit illabentem? Vis partes videre? tolle in cælum oculos, & mirare illud sine colore cærum, sine igne lucidum, sine quiete & sine fatigatione motum. Tot astra in eo scintillantia, & æternùm lucentes faces: atque has minores, maiores, iunctas, diffitas, sine numero, & in numerum choreas suas ducentes. O aspectum illum oblectabilem an venerabilem, cum nigra nox terras regit, cælum aperit,

— currumque sequuntur

Matris lasciuo sidera fulua choro.

Vix auellor: sed tamen ad Aërem te demitte. quid fluor ille videtur, & tenui filo puritas? sed puritas (aliter quàm in cælo) incerta, & sæpè ventis, niuibus, grandine, sæpissimè pluuiis turbata. Quid in aëre ipsi ignes, & imagines quædam astrorum? Sunt stellæ cadentes, sunt horribiles cometæ, aliq; ardores in trabem, facem, capram. Iam Aqua nos excipit, multiplici facie. vides fontes perenne manantes, fluuios obliquis rectisque meatibus decurrentes, ipsum mare arcanam & pænè aliam naturam. Hoc ventis modò inhorrescit & attollitur, nunc placidâ tranquillitate subsidet, & malaciâ blanditur: & tamen in omni statu, statas suas habet crescendi & minuendi vices. Terræ denique nostræ insiste, & totam conspice, sic grauem, sic brutam, in medio aëre, naturâ librante, suspensam. Partes dispice, quas pulcherrimè variat, & in ardua montium, accliuia collium, depressa vallium, plana camporum distinguit. Quid deinde ex eâ? alibi arbores stirpesq; attolluntur, & velut comæ matrem inuinbrant; alibi fruges, herbæ, flores, vestiunt & exornant. Flores, quorum vnum si videas acrius & scrutère: mentior, nisi in eo ipsum Deum. Ita omnia in subtili corpusculo, formâ, odore, colore, bella, suauia, descripta: vt mens stupeat, & manus aut ars nulla sit æmulando. Iam quæ super eam vide. tot illa genera classesque auium, quæ tamen in eâ nidulantur, pascunt, insistent: tot animantium, formâ, robore, ingenio dissidentium, quibus illa habitaculum est & alimentum. Singula diduc & rimare. quid non in suo genere pulcherrimum, perfectissimum? ita dico, vt homini numquam satis sagacis ingenij sit, ad vnum culicem aut formicam plenè

dignoscendam & deformandam. O mira! ô super omnia mira, rex & caput animantium Homo? quis ille, & quàm condecens, erectus status est? quid caput in vertebriis suis mobile? quid oculi ignei, & altum petentes? manus & pedes agiles? omnia membra in mutuuum auxilium apta & nexa? Stilus deficit in exteriori illâ formâ describendâ: interiores dotes audebit libare? ita, sed libare. Deus bone, quæ mens illa nostra est? quàm celeris in eâ cogitatio, & ictu oculi cælum, terras, maria peruadens? quæ memoria sic capax, sic adseruans? quæ ratio subtiliter colligens & concludens? quod ex omnibus iudicium dirigens & decidens? Profectò tanta vnius illius animantis pulchritudo, dignitas, vis & vigor est: vt si Deus non est, ipse sit Deus. Atqui non est, agnoscit auctorem alium: ego patrem, pater auum, auus proauum: & quis primum illum fecit? qui solus est infectus, Deus. En, vt eò reuoluar vnde incepti, Homo homini clamat & ingerit, Deū esse. At enim, inquiunt, quæ tu attollis & magnificas, hæc omnia per Naturam sunt. Ita enim loquuntur & sentiunt, & tuus etiam acriculus, vt dicebas. Per Naturam? quid ea est? vis aliqua non sentiens mundo huic insita, & per partes eius omnes permeans? Ita, inquit. Ita? & hæc igitur sine sensu, sine mente, tam pulchra, tam varia, tam distincta facit, ordinat: atque etiam ipsa, quæ animam atque animum habent? Quomodo potest ignobile in nobilius, deterius in melius agere, & vim suam efficaciter exercere? non sequentur, & parebunt. At sentiens, intellegēs, & animata quædam illa vis est, dicet alius. Si ita, iam conuentio inter nos est: & hoc quod Naturam sic appellas, ipsa est Deus. De nomine quid litigem? nisi quòd turpe tamen, eum qui nasci omnia facit, & quod sunt esse, non à gignendo dici sed nascendo. Vides ab *Homine*, ab *Euentis*, ab ipso *Mundo*, rectorem in eo esse: & pulcherrimè Tertullianus: *Habet Deus testimonia totū hoc quod sumus, & in quo sumus.* Sed adiungam etiam aliquid de *Signis*, & quas ipsa diuinitas adfiduè suggerit sui notas. Proh Deū, Deum aliquis abnuit aut ambigit, qui Diuinationem videt? Et quis non videt, & ab omni æuo vidit, vates furore instinctos, somnio monitos, aliter edoctos, futura edicere, idque in sæcula & ætates? A se ille Martius, aut Sibylla habent, an vis alia superior & doctior est quæ inspirat? Si à se, cur non alij pariter homines?

r. aduers.
Marc.

cur non iidem illi omni tempore & semper? Clarum est: idem-
 que in Magicis, in Miraculis, in tot operibus præter aut supra
 Naturam, vbi Numen & Genij eius administri se miscent. An
 hæc non sunt? non omnis vetusta lectio & hodierna obseruatio
 dicit? Hærent. & obscura sunt, inquiunt: ita, sed iis quibus pri-
 ma illa Causa obscura est, à quâ solâ palàm hæc manant. Iam
 Geniorum etiam lusus aut illudia, apparitiones, præstigiæ, &
 plura notata & notanda cottidie, aliquid super hominē & com-
 munem Naturam adfirmant: frustra rationibus indaganda, nisi
 hoc fundamento superstruas, Deum esse. Veni Diodore, rena-
 scere Epicure, non aliud habebis dicere: & solum hoc à Signis
 rem confecerit, vt rationis capax iudex nihil hîc diffindat. Vnum
 etiam, & defino. obseruatum crebrò, ne dicam semper, istos Nu-
 minis palàm spretores, pœnas palàm luisse ab ipso immissas, &
 plerosque infelicem vitam tristiore morte consummasse. Ca-
 ueant, & Euripidem audiant, de Pentheo:

Εἰ δ' ἔστιν ὅστις δαιμόνων ὑπερφρονεῖ,

Εἰς τὸ δ' ἀθρήσας θάνατον, ἡγαιῶθαι θεός:

At si quis est diuina qui contempserit,

Is fata in huius intuens, putet Deos.

Finiui mi Berchemi, ô vtinam cum eius bono, cui hæc vis scri-
 pta! Etsi ego quoque noui, qui in isto erroris barathro: sed ferè
 adolescentes, & quos proteruia aut lasciuiam magis, quàm ratio
 aut destinatio impellit. Quos equidem Platonici istis verbis
 compellem: Ο παῖ, νεὸς εἶ. προϊὼν δέ σε χρόνος ποιήσει πολλά, ὧν νυν x. de Legi-
bus.
 δοξάζεις μεταβαλόντα, ὅπῃ τ' ἀναντία τίθεσθαι. περίμενον ἔν εἰς τότε κερτὴς περὶ
 τῶν μεγίστων γίγνεται. μέγιστον δέ, ὅ νυν ἔδεν ἡγῆσθαι, τὸ, ὡς τὰς θεάς ὀρθῶς δια-
 νοηθέντα, ζῆν καλῶς: O adolescens, iuuenis es etiam. Et sequens ætas ef-
 ficiet, vt multa quæ nunc sentis in aduersa commutes. Differ igitur in
 id tempus iudex de rebus maximis esse. maximum autem, quod nunc
 pro nihilo ducis, de diis rectè opinantem, VITAM RECTE INSTI-
 TVERE. Hæc illis, hæc tuo dixerim. qui ætate non mente matu-
 rior, amplectatur cum bonâ religione & talem vitam. Vis tria
 verba? ab istâ malâ, malus hic sensus. Vale. Louanij, III. Idus
 Ianuar. ∞. MD. XCVII.

EPISTOLA XXVII.

*Mechliniam.*IOH. BERNARTIO, *Cognato & amico* S.

SANE gratae mihi tuae litterae istae vltimae fuerunt, quae & valere te ac tuos (en fructum coniugij) dicerent, ac bene & commodè te agere, quod maximè desiderabam. Antea punctiunculae aliquae in tuo animo, ob desideria nostrarum virginum, & nondum plenè te ceperat iunxeratque caelestis illa Astraea. Vides quàm honorificè? & sanè ita sentio, si habes tractasque ex dignitate. Quàm multos iuuandi ac demerendi tibi fas, per bonum fidumque patrocinium? nec mouet, quòd dedecorant multi, qui splendorem eius Deae non vident, oculos animumque habent tantum in splendore auri. Non tu ex illis, scio: rectam viam ipse ini, atque aliis praei, & forum tuum iuua atque orna etiam exemplo. Mane, inquam, in tuâ Iuliâ, quam Imperator ille summus tibi iunxit: nec veto tamen veteres amicas respicere. in quas meus penè amor (certè studium, aut cultus) elanguit, cum hoc languore. Qui me grauiùs solito iam vrsit, ab aliquot septimanis. Heu, quando finis! quando ad laetos illos locos

Fortunatorum nemorum, sede s'que beatas?

Nam harum turbidarum iam tædet: & tu vale mi Bernarti, ac penè dixeram, vale vita. Louanij, Idibus Maiis. ∞. IO. XCVII.

EPISTOLA XXVIII.

CHRISTOPHORO ASSONVILLIO, *Consiliario Regio intimo* S. D.

Solati. **D**OLOREM meum, quem ex obitu filij tui accepi, seriùs fortasse testor; sed hoc ideò, quia nec ipse libèter in sermonem hunc veniebam, nec apud te illū refricabam. An desunt, qui solati sunt? copia tibi amicorum, scio, quos beneficia & merita tua, cum publica, tum priuata parauerunt: & quidem magnos principesque viros. Quid ego festinare interuenire, & nebulam hanc, vt sic dicam, spargere inter eas stellas? Et verè nebulam dixi. nam lucem illam animi, aut alacritatem, ad solandum non adfero: quia & me priuatim dolor ille tangit, vt qui filium tuum amaui; & illum vicissim semper benignum in me sensi, & peramicum. Cum initio in hac loca veni, paucos habui quibus no-
uitas

uitas mea niteretur : te inter primos , Vir Ampl^{me} repperi , ad quem acclinarem , & vnâ filium tuum , qui velut manu iniectâ duceret ac commendaret. Ac perpetua deinde nobis amicitia litteris , etiam aliis officiis , culta fuit. An igitur non doleam , in iacturâ & amissione eius , sic immaturâ ? ex animo doleo : atque vtinam , vt flumen in riuos plures sparsum minuitur ; sic tuus dolor , communicatus cum aliis , leuior minorque fiat ! certè ego quoque inter minuentes essem : ego inter canales , qui exciperem & deriuarem. Sed vereor , vt hoc ipsum augeat , & cogitatio tibi subiiciat , maius illud bonum esse , quod tam multi amissum lugent. Itaque huic parti non insisto : etsi in vero amore , & paterno affectu : grande solatium , filium amisisse in bonâ & florente famâ. Incerta sunt omnia rerum humanarum. qui hodie virtutem amplectitur , cras vitium potest ; qui nunc benè audit , cras malè ; & nemo liberos vel optimos habet , vt non cum gaudio & metu aliquo aspiciendos. En , magnus ille Deus , tuus atque illius parens , hunc eripuit : in optimo quidem æuo , sed & in famâ optimâ : acquiescamus , & sciamus sic expediuisse. Sicut hortorum peritus cultor , plantas quasdam priusquam degenerent , euellit , & vtitur ; quosdam florum in calice , quosdam & fructuum in acerbitate decerpit , & in mel ac saccharum recondit : scito sic facere magnum illum mundani horti cultorem , alios aliosque aliàs carpere , quemque in suum vsum. Atque en , alterum inclusum hîc solatium : Deus facit , Deus tollit. quid mortalis ô homo obstrepis , & voces aut lamenta spargis ? Quin scito , nihil ab eo nisi tempestiuè , nisi vtiliter , & ex salute nostrâ fieri. Certè Christiani sic edocti sumus , vitam hanc esse carcerem , peregrinationem , miseriarum abyssum : quid ergo querelis prosequimur , quod votis debebamus ? Ille obiit ? à vinculis ad libertatem iuit. Obiit ? à curis & angoribus ad gaudia , vti speramus. Obiit ? absoluit iter , decurrit stadium , palmam & coronam habet. Quisquis luget , videat ne ab inidente propior sit , quàm ab amante. Atqui priuari iucundissimo & familiari eo aspectu graue est , disiungi à parte nostri sanguinis ; viscera , vt sic dicam , euelli & in putrem hanc terram dari. Hi sunt affectus paterni , non nescio , aut nego : sed Ratio quæ homini propria , & telum in omnia fortuita data , quid dicit ? non nouum esse : legem communem,

nem, quam alij subierunt ante nos, nobiscum subeunt, post nos subibunt. Quot parentes orbos vidisti, aut vides? & quidem omni stirpe & prole. Ecce tibi benignus Deus alterum ramum feruat; & ex isto ipso iam detracto, fruticem & stirpem. Atque ut diu seruet, supplex eum rogo. Solare te igitur, & oculos ab illo, quem Deus & cælum habent, ad hos mitte, qui etiam nunc supersunt in nostrâ terrâ. Habes filiam, habes neptem: habes ubi cogitatio, ubi & vultus tuus conquiescat, cum à Curiâ & rebus grauib; domum redis. Quin solare etiam te ab ipsâ Curiâ, & sollennibus tuis curis. Ille sapiens & potens noster Rex, tot annos te habuit, arcani magnique consilij capacem & consortem: in fluctibus tenebrisque rerum, cum alij vacillarent aut caligarent, tu firmus obnixusque stetisti pro Deo & ipso: fer tecum egregiam hanc laudem, si publica non turbarunt, nec priuata dimouisse te à clauo. An iacebis, & in filij iacturâ manum remittes, aut languebis; quem cadens circa te, pænè dicam, ipsa Belgica non commouit? qui ruentem in licentiam, & ab hac in exitium, quantum vnâ manu poterat, retraxisti & firmasti? Age vir magne, firma te quoque his cogitationibus: munus tuum inspicere, & stationem quam in orbe hoc tenes. Non es tui iuris, vel affectus: Respublica totum te iam pridem habet. Ne desere. id quoque gratum illi filio tuo, qui amantissimus patriæ, è cælo (ita spero) & superis locis, robur tuum lætante oculo videbit, & votis etiam iuuabit. Sed & hoc gratum Regi; Ser^{mo} nostro Proregi; qui, in tumore hoc rerum, consilij animique tui egent. Ea igitur ut Deus (nam & illius ope opus est) tibi det, Amp^{me} Domine, toto pectore eum rogo. Louanij, VII. Kal. Iulias. ∞. IO. XCVII.

EPISTOLA XXIX.

*Leodicum.*CAROLO BILLEO, *Ser^{mo} Electori ab intimis consiliis.*

AMPLVM, atq; adeò duplex munus à Principe accepi, sed per te mihi missum. Addam & per te datum? non mentiar, & in animo sentio post Principem, & pænè cum ipso, hoc tibi deberi. O tuam benignitatem, eò clariorem, quò obscuriora mea in te officia! neque id animi vitio, sed occasionis aut facultatis inopiâ, quâ vsque adhuc fateor & doleo me destitutum. Certè
animi

animi tamen testis erit, quamdiu scriptum illud erit, nominis tui insertio in POLIORCETICON Dialogismos: & alibi fortasse clarius promam, si Deus etiam vitam & valetudinem mihi producit. Ad quam quia Fontes vestri facere videntur, ad eos adspirabam, & simul ad vos, ut coram gratias agerem: sed pericula me terrent, & occupatiunculæ etiam tenent. Occupatiunculæ dico litterariæ. nã à publicis aut ciuilibus mihi feriæ: & semper erunt,

— nec istæc

Otia diuitiis Arabum liberrima mutem.

In iis ut securior etiam aut instructior perseuerem, fateor liberalitate vestrâ factum: quam hîc calamo, in animo velut stigmate imprimo, non delendam. Ampl^{me} & Nobil^{me} Domine, voueo te Principi & rebus diu saluum. Louanij, Idibus Iuliis. ∞. IO. XCVII.

EPISTOLA XXX.

Mechliniam.

NICOLAO OUDARTO, 1to Canonico, & Officiali S. D.

EGO verò mi Oudarte, te cum Hartio nostro nuper libens vidi, atque utinam occasio sæpe sit huiusmodi sermonum! Ut herbas crescere scimus à pluuiâ, sic mihi & huic animo fit à tali rore. Nam te quid amicius? quid Hartio suauius? qui, ita me Deus amet, totus ex leporibus & Veneribus factus mihi videtur. Atqui etiam amicum tertium mihi adiunxistis Antistitem Massium. Vbi is nunc est? si apud vos, ne abeat sine meâ hac salute. Sin autem abest, quæso vel per litteras (nam scribere te arbitror) mitte. Vir prorsus est dignus eo honore, quem bono publico sustinebit. De scriptis meis quod audiuiisti, ita est. POLITICA emendamus, quia sic moniti Româ fuimus: vbi liber ille in pretio, sed quædam quæ apertius dici volunt, aut non dici. Fecimus: videbis, cum ipse lucem. Augmentum tamen nunc ne expecta: sumus in aliis curis. & mi Oudarte (ut liberè agam, quod apud te non possum, sed debeo) quid valdè ad scribendum nos inuitet? Iudicia? apud exteros benigna sunt, hîc non nisi apud vos paucos. Atque utinam non essent, qui calumniarentur aut premerent: quod largiter mihi factû hos tres annos. Nisi Deus adiuuisset, non fuisset resistendo. At nunc tamen caput paul-

lūm tollo, & vnà ad studia stylumque redeo; & incitat etiam iuuentus, quæ hîc in nos prona. Si vestri procures, videbo: & tibi atque Hartio nihilominus debebo, quia beneficia ab animo metior, non à successu. De Rege Galliæ, & hoc mirabili eius facto quid censeam, quæris. Mihi verò mirabile est, atque etiam laudabile, si rectâ mente consilioq; susceptum. Cur id non credam? multa sunt quæ me inducant, quicquid alij diffidant. Regem & Principem eum esse, ac tali animo: quàm fæda autem ista fraus, & nullo præmio suscipienda? Alij alia, reges infamiam curant, aut certè debent: quæ ipsum apud præsentis & posteros maneat, si iterum mutet. Sunt & alia quæ teneant. Maxima pars Galliæ, antiquâ in religione: ipsi procures plerique tales, & præsertim ij qui è cognatione eius, & quos *Sanguinis* vocant. Hos alienet omnes aut offendat? non expedit, non faciet. Et caput denique rei, quod caput religionis nostræ, id est Pontifex, recipere eum iudicauit, & bonis sociare: quis bonus igitur abnuet aut diffidet? Habes breuiter meum sensum. nec tamen dissimulo, hæc non esse pro bono aut augmento nostri Regis fortasse: sed pietas, vt scis, præit, & primas in humanis ducit. Opto illi salutem, & per eum toti regno. Vale mi Oudarte, cum Hartio nostro, quem censeo & cupio hâc ipsâ epistolâ me affari. Louanij, XIII. Kal. Sept. ∞. IO. XCVII.

E P I S T O L A X X X I.

OTHONI HARTIO *J^{to} & V. C. S. D.*

ANTONIUS verò tuus rediit, qui ita vicinus mihi, vt pænè contubernalis & in eâdem domo censi possit. Sed de domo parum est, animo non emigravit: in quo & ipse sese, & tu eum asseres, qui veterem & firmam in eo sedem habes. De Præsidis in me beniuolentiâ & scio, & triumpho: & ab illo igne accensam hanc flammulam, quæ in Principum animis eluxit, non ignoro. Egi cum eo de filiis nuper, & dixi quod ipsa res est, ex re eorum fore vt peregrinarentur. Ætas iam adest & paullatim ad-mouendi sunt, quisque ad munia, quò pater destinauit. Ego vrbe hac totâ teste possum dicere, benè, modestè, industriè eos se gerere

gerere & gessisse : sed nempe nec in beatorum insulis inclusum sedere me iuuet, & alacri huic adolescentiæ plura & plures videnti sunt. Absit vt tanti sit vnus Lipsius, nec vel immortalitatis lege Circe retinuit Vlysses. Eant, videant, prudentiæ atq; etiam auctoritatis aliquid absentiâ colligant : tum ad nos redeant, patrem oblectent, patriam iuuent. Antonium quidem si pater fulcrum &, vt verbo hoc vtar, destinam familiæ destinat : cur tardat? Iam adoleuit, iam & coniugio maturuit, è quo Richardotos posteris etiam donet. Hęc ad te, vt tu in occasione apud patrem : cui stare equidem hanc sententiam puto, sed ne labascet, aut nimis protollat. Quod ais de munere ab Aulâ; nosti me, seriò, seriò paucis contentum, nec inter hiantes illas aues. Quid si tamen obiiciant? non abiiciam, vel vno isto fine, vt hîc & in Iscano meo ædificem, alterum necessitati, alterum voluptati. Nam hîc pars domus meæ ruinam minatur: Iscanum prætoriolum partim incuriâ collapsum est, partim hostili nuper igne consumptum. Et quàm me iuuet tamen secessum aliquem animo & viribus recreandis habere? Spero, Principes mei quæ vsui sunt saltem suppeditabunt, si non quæ voluptati. At hæc tibi, quid mentior? per te etiam aliis, sed melioribus amicis, si qui volunt & possunt iuuare. Occasionem fortassè breui dederò de me cogitandi, editione *Panegyrici* quem Plinius Traiano dixit : qui diuinus planè liber est, & nouo Principi, Dij boni, quàm aptus? Illi Oratiunculam subiunxero, quam hîc extemporaneam dixi. Vtinam meditationi locus fuisset, dignius aliquid ipsis & me dedissem! nunc parendum fuit, & querenda non ingenij, sed obsequij gloria. Vale V. C. Louanij, postridie Kalend. anni Sæcularis ∞. IOC.

EPISTOLA XXXII.

IOANNI RICHARDOTO, *Præsidi Consilij Regij.*

SYSTINVI me, & cohibui iam aliquamdiu à scribendo, etsi animus & causâ impellebat : tamen locus vbi esses, & res in quibus esses, dissuadebant. quid ita? quia castra & turbæ te habebant: & verebar calamo aut verbis tibi obstrepere, inter armorum sonitus & tubarum. Sperabam etiam, breui te ad nos & ad

quietem reuersurum : & tunc duplici nomine gratulaturum , &
 dignitatis partæ , & retentæ incolumitatis. Nunc cum longius id
 fiat, ego indecorè filere mihi visus , & abrui , & laxavi frænum
 affectui , qui gratulari tibi iamdiu non cupit , sed gestit. Causa
 publica est , & omnes , atque in iis me , tangit. Rex noster magnus
 primarium munus tibi detulit , & caput ac præsidem declarauit
 Consilij sui sanctioris. Liceat dicere quod res est , eras tu iaman-
 tē ipsā re caput , & eminebas : quod prudentia tua singularis , &
 vsus rerum , & dexteritas quædam rara agendi , tibi dabant om-
 nium concessu : sed auctoritas & testimonium à primo capite
 accessit , & is tibi præmium diu debitum non dedit , ut hoc quo-
 que verè dicam , sed soluit. Ergo gratulamur tibi , qui in senio
 iam & ætate ingrauescente conquiescis , tum in factorum con-
 scientiâ , tum in Regis testato iudicio : sed magis gratulamur Rei-
 publicæ , & ipsi etiam Regi , qui tali electione te ornat , illam & se-
 curat vel auget. Beatum statum ominamur , ubi præmia talia ex
 merito sunt : nec aliud certius optimi & sapientissimi Regis ar-
 gumentum , quàm boni sapientesque ministri. O Respublica , ô
 Belgica propriè nostra , quàm eges ! Et mihi atque aliis spes ac-
 cessit , aut potius fiducia , rerum meliorum & tranquilliorum ,
 sub tali Prorege , qualem Publica felicitas dedit ; sub tali Præside ,
 qualem eadem illi adiunxit. Ut periculosum mare , & hiemis
 tempore , qui ingreditur , consulere & interrogare solet de guber-
 natore & nauarcho : sic popularium animi intenti , per turbida
 hæc tempora , in eos qui ad clauum nostrum sedent. Ille & tu
 sedetis , cum bono Deo : atque ut diu sedeatis , & turbas has se-
 detis , idem numen rogo. Ecce in Galliâ res non pro spe aut vo-
 to fortassè : nihil est : magni non solum animi , sed fortunæ indi-
 cium est , obniti , & non cedere ad incurrentem aut aduersantem
 aliquam sortem. Vetus illud dictum fuit , *Et agere & PATI fortia ,*
Romanum esse : est profectò & illorum omnium , qui res magnas
 animo volunt. Atque aduersa ista quædam hoc etiam boni ha-
 bent , ut doceant , aut certè moneant , in posterum non nimis tar-
 dare , & occasionibus rerum temporumque uti. Sed quò ego de-
 labor ? gratulari solum mihi propositum , toto & effuso animo
 (velim ipsum videas) tum & hoc , post publica , priuatum signi-
 ficare , tuis apud me benè esse. Vterque , inquam , filius valet , &
 magis

magis magisque indies se mihi & aliis probat. Non vt apud patrem hæc loquor, imò liberalius si non apud patrem. Guilielmus planè etiam se erigit, corpore & animo fit valentior & alacrior, & iam dubitare incipio, vtrum tuorum magis probem. Maneat semper hoc certamen, hæc mea suspensio: & ipsi alios vincant, inter se dubiam faciant palmam. Amplissime & nobilissime Domine vota concipio, vt diu nobis Præses sis, remp. iactatam constituas, & tuos (cùm idonei erunt) admoveas ad aliquam eius partem. Louanij, Idib. Octob. ∞. Id. xcviij.

EPISTOLA XXXIII. *Tornacum.*HIERONYMO VVINGIO *J^{ro} & Canonico S. D.*

LEGI epistolam tuam ab ipsâ Beniuolentiâ tibi dictatam. Iamdiu noui hunc animum mi VVingi, nec in pectore solum, sed in vultu tuo habitantem. Dicam tibi breuibus & fidis verbis? redamo vero & pleno affectu, ac Deus mihi det semper & probari talibus, & probare. Doctrinæ partes tuas habes, sed eam solam spectari à me aut estimari si censes, ah quàm falsus sis? Amo candorem, virtutem, & eius studium: cetera huc eant & subseruiant, atq; ipsa doctrina modò sit ornamentum vel adiumentum. Misera & ambitiosa vita, quæ finem tantum habet scire aut sciri! Multi celebres improbi fuere, & quorum gloriam nihil æmulamur. Sit nobis hîc benè viuere, cum modestiâ & prudentiâ æquor hoc transire, sæpè tumidum & vndosum: sit ab istâ tranquillitate, ad posteram & æternam beatitudinem venire. Hæc facere te pro parte tuâ scio, & nos conamur: atque isti consentientes sensus firmiter nos iungunt. Quod autem rogas me, vt ipsum hoc corpusculum vobis sistam: vellem bonâ fide, & mecum meditor: sed hac hieme, id verò non potest. Ne valetudo quidem suadeat, vt scis, tenuis fili & imbecilla. Æstate si possum, faciam: etsi compedes me ligant adolescentium aliquot honestiorum, quos in contubernium admisi. Eos solos deferere, & sine capite, scis quàm nec ex re ipsorum sit, nec ex honore item meo. Tamen videbo. amoliri hæc onera in istâ ætate velim, & *manibus atque quadrigis*, vt ille ait, petere Tranquillitatis portum. Vale Vir Reu^{de} & Cl^{me}. Louanij, postr. Non. Nou. ∞. Id. xcviij.

E P I S T O L A X X X I I I I .

*Tornacum.*P E T R O C O R E T O , *Theologo, & Canonico S. D.*

NON imposuit is, qui non de memoriâ meâ tui solùm, sed & de affectu narrauit. Ita enim profectò res haber, sæpè mihi amica mentio aut quæsitio de te fuit, quem in primo illo scholasticæ militiæ tirocinio noui, & ex eo firmiter in istâ mente habui inclusum. Renouauit memoriâ, & adfectum addidit liber, quem piè & eruditè scripsisti in id genus hominum, qui Politicæ prætextu pietatem mouent aut eiiciunt: quæ pestis, inter alias, misero quoque hoc æuo nata est, & utinam non uiuat uigeatque **ubi** minimè deberet! Hæc igitur à me in te fuerunt: gaudeo apud te eadem. & quod notitia adhuc aut in occulto amor fuit, age, sit amicitia: quam ego tecum sanctè coëo, & per has litteras paciscor. Spero & coram sermone, dexterâ datâ, me facturum: si Deus valetudinem aut viæ securitatem in æstate annuet. quâ mihi decretum excurrere, & urbem vestram visere, & in eâ amicos. Tempora haud læta sunt, fateor: quid si erunt? quid si miseritus nostri ille Deus, inopinatam lucem & quietem, post tenebras & tumultus insanos dabit? Spem fecit, & Iris aliqua à Galliâ apparuit: ô seriò & fideliter fiat, & sol ille pacis erumpat! Vale. Louanij, IIII. Kal. Ianuar. ∞. IO. XCVIII.

E P I S T O L A X X X V .

I O A N N I R I C H A R D O T O , *Præsidi.*

AVDIIMVS læti de discessu tuo (nec id indignare) non quia ipsum gratum haberemus, sed quia eius causam. Deus bone, quis Belgarum non gaudeat & excitetur ad Pacis illud nomen, tot annos pulsæ & exsulantis? Ad quam procurandam te mitti in primis interest, ob ea quæ nihil opus est apud te dici. Si hæc inopinata lux nobis affulget, quæ exsultatio erit? quæ tua etiam gloria & gratia? Iterum dico, lætor in tuo discessu: quem Deus breuem tamen faciat, celerem reditum det & successum. Amp^{me} & Nob^{me} Domine, abi, perfice, redi. Louanij, III. Kalendar. Febr. ∞. IO. XCVIII.

EPI-

EPISTOLA XXXVI.

Leodicum.

MART. ANTONIO DELRIO.

ABIIT muliercula nuper sine meis litteris, sed non sine affectu aut cogitationibus, quas ad te misi. Cur non & illas? audi non tua, id est vana & mundana. Nuptias in domo meâ habebam: quid hoc est? inquires: nam liberos non habes, aut qui in domo tuâ te tangunt. Fateor, sed vxor mea in vrbe habet, qui sanguine & affectu iunguntur: inter eos sororis filium, qui vxorem duxit, & quidem (ô meam bonitatem!) in meâ domum. Ego ineptias illas omnes toleraui, conuiuia, saltationes, potationes, & siquid adhæret. Beatos vos, qui hæc auditis tantum! & me tamen in propinquo gradu, qui video tantum, ad animum ea non admitto. In theatro aliquo cum maximè tunc mihi esse videor, & spectare non comœdiam, sed minimum aut Attellanas. O curas, ô occupationes hominum! intereâ vita labitur, & isti miseri nūquam aut rarò quid sit verè viuere, nisi cum desinunt, vident. Sed habes excusationem, à te fortassè accusandam, aut vt optimè cedat, ridendam. Quid intereâ ADMIRANDA tua? dices. Illa sufflaminantur in fine cursus à magno nostro Gubernatore vel aurigâ, cui habenas eorum in manus dedi. Nam ipsi, vt significasse me puto, inscripsi. Ecce autem hæsitatio est de Titulis, & utrū illum *Sacræ purpuræ* omitemus: quod Rex in litteris suis facit. Consului ipsum Aulæ oraculum. dictionem retuli, expectandum aliquamdiu esse, donec ex Hispaniâ cōfirmantes aliæ litteræ venirent. Itaque expecto, & Typographus mecum, etsi non libens. Scis & in ipsâ Præfatione aliquid dicendum aut non dicendum esse, prout Zephyrus ille adspirabit. Publica autem nunc in magnâ & erectâ spe, per colloquia & conuentus hos de pace. Sunt verò, qui & conuenisse iam inter Reges putent, & hæc Parerga nobis pingi. Faxit ille Deus, & quia video in bello nos parū calere, libenter frigus nostrum ducam ad pacem. Huic maturandæ Rex in Britanniam Gallicam copias Hispanorum exposuit ad sex millia, vt dicunt. Hoc non assero, de pecuniâ assero, quæ tandem huc pedem tulit. In mēses xviii. suppeditata dicitur certò, & in singulos ccl. millia aureorum. Ecce Carmen (ad nostra enim redeo) Burdigalis scriptum in mortem

mortem I. Spondani; ibi mei quoque mentio satis scita, & totum carmen bellum & eruditum: ideoque ut volebas, mitto. Præfert auctorem Ioh. Sammartinum Aquensem. Quis sit nescio, nisi doctum & pium esse. Dominicus Theologus hîc ægrotabat, aut potius moriebatur tabe confectus. Cetera ferè sunt ut reliquisti: aut siquid mutat, per alios hæc scitis. Te valere opto, te publicè dicere & scribere opto, uti iam cœpisti. Louanij, prid. Non. Febr. ∞. 15. XCVIII.

E P I S T O L A XXXVII.

Antuerpiam.

HERIBERTO ROSVVEIO, è Soc. Jesu, S. D.

ERGO tu etiam nunc Antuerpiæ? tacitâ obiurgatione te verbero, quòd illîc tamdiu, & tam propè, & sine alloquio nostri. Sed factum nunc tamen, vnaque illâ epistolâ mihi satisfactum. Scribis N.N. libros te vidisse, atque in iis quædam de me, alia in me: quid miraris mi Heriberte? Ita mores & litteratura huius æui est, & præsertim in Criticis, ut vix aliter litare se putent in his facris. At vide quàm ego curiosus. audieram iamdiu à nostro Orano, neglexi inspicere, & nec nunc quidem te monente vidi. Quid hoc est? famæ negligentia, aut iudiciorum contèptio? non est: sed non lubet tangere aut propiùs adstare hunc morbum, ne & in me contagium transfundat. Appello quicumque mea legerunt, candorem in iis & benignitatem esse, sine morfu directo vel obliquo: vnicam Satyram excipio, quæ ipsa quid est, nisi in vniuersum genus innoxius quidam lusus? At ille bonus etiam defensione nostrâ offenditur in *Cruce*: quæ tamen nuda defensio est, & scutum modò præfert, gladium non stringit. Nec stringit vîquam hæc manus, ne in Germanos quidem quosdam proteruos, qui stilo me lacesunt. Ego verò extra culpas non sum, nec extra notas esse cupio: hoc velim, ut sint modestæ, & quæ humanitati condeceant, quam profitemur. Tu & Schottus noster ADMIRANDA valdè probatis: sed ego ipse iam nunc quædam improbo, & editio altera emendabit. Suggerite intereà, siquid habetis. P. Schottum saluere iubeo, cum aliquâ penè irâ. Quid enim ille nimis amicè ADMIRANDA nostra apud Augustanos deprædicauit (ex Velferi litteris vidi) & famam

famam excitauit, quam non sustinebunt? Comprime meo nomine, non amorem eius, sed laudem. Vale mi Heriberte. Louanij, postr. Nonas Feb. ∞. ID. xcviii.

EPISTOLA XXXVIII.

IOANNI RICHARDOTO, *Præsidi.*

EGRAVI & grandi legatione istâ te reducem esse, & sic reducem, quis amicorum tuorum non gratuletur? imò quis ciuium, & mediocriter bonorum, non gaudeat & gratuletur? Causa profectò iusta est, si fuit vniquam; cum rem perfeceris & arduam, & non Belgicæ solùm, sed Europæ optabilem & salutarem. Dissidia inter potentissimos Reges, quæ causas veteres aut nouas habebant, quæ variis flabellis etiam excitabantur: ea prudentiâ tuâ & Collegarum, addam & felicitate quadam ac fauore numinis, composita sunt, & simul tot mala & clades sublata, quæ triplicem Galliam hanc vastabant. Et non iure omnes gaudeamus, gratulemur, gratias agamus? Facimus profectò, ore & animo; & nos amici hoc magis, quòd iste tam splendidus velut aditus, & auspiciu sit, nouæ tuæ dignitatis. Quomodo magis ea insigniri vel decorari potuit, quàm tam sollenni hac actione? quæ non finibus locorum nostrorum aut temporum continebitur, sed in orbis spatia & æui totius ibit. Quamdiu Annales & rerum memoria erit (semper autem diuinâ quadam prouidentia erit) & inclyta hæc actio, & tuæ in eâ partes ac nomen celebrabuntur. Itaque non tibi solùm hunc titulum & splendorem, sed etiam posteris tuis gratulor: qui hanc nobilem famam, & velut ius imaginis, inter cetera, à parente suo habebunt. Cresce animo ô noster Præses, & hunc quoque longiùs mitte à tam felici incepto, quò vota omnium nostrûm vocant. Quò? ad totam plenamque pacem: quam si hilum sapiant Bataui nostri, iam habeamus & fruamur. O non pertinaces solùm, sed malè sagaces! alij præueniunt, fortassè & præuenient; & portum cum occupauerint, patientur in fluctibus vos iactari. Audite Deum, Regem, nos, qui sic ex animo cupimus vobis factum. Sed quò eo? in Batauos affectum mihi esse non nego (qui tamen boni inter eos sunt, aut esse volunt) atque is me à te abduxit: etsi hæc

ipsa auersio te spectat. Felicem nostrum Gubernatorem, si vobis adnitentibus & auxiliantibus, hoc quoque dissidium componit, & infausta ciuilia bella ad Orci tenebras relegat. Fiat, fiat: & tibi quoque ouatio ex hoc successu debeatur. Ego toto animo Deum illum pacis rogo: & eundem, vt te Amplissime & Nobilissime Præses, diu frui partâ gloriâ, & nouam parere, in fastigio isto dignitatis sinat. Louanij. prid. Kal. Iunias. ∞ . I. C. XCVIII.

EPISTOLA XXXIX.

I. LIPSIUS

CORNELIO ANCHEMANTO

BRUGENSI V. N.

IURISCONSULTI TITVLVM GRATVLATVR,

ET AD VSVM EIVS PRAEIT.

QVARTVS è meâ domo prodix, qui legum & Iustitiæ sacraria inis: quod felix, lætum, vtile tibi, tuis, patriæ esse, illo animo voueo & opto, quem nosti. Versu & altiore sono volebam, & fortassè debebam: sed ad pedestrem sermonem valitudine mea abiicit, & Spartanos imitari adigit. quos vt tibia in pugnam, non tuba animauit: sic ego te ad honesta,

Errabunda regens tenui vestigia voce.

Quidni regam? ferio nunc hoc iuris & legum pelagus intras: in quo scopuli & vada, inò & Scylla sua & Charybdis est: & quamquam natura & institutio iuuant ac dirigunt, tamen, nescio quomodo, vitio humani ingenij,

— *procliuior usus*

In peiora datur, suadetque Licentia luxum.

Coërcebo igitur, & quod in me est, efficiam vt verè I. C.^{ma} sis atque audias,

Candidus, & talos à vertice purus ad imos.

Sicut victores circulis quibusdam vasa adstringunt atque alligant, ne quid effluat: sic ego paucis monitis tuum animum, ne

humor

humor ille melioris doctrinæ, quem combibisti. Tria suggero, ad vsum fructumque tituli: SCIENTIAM, ABSTINENTIAM, CONSCIENTIAM. quæ si vsurpas,

—— *ô sidere dextro*

Editæ, multa tibi Diuum indulgentia fauit.

SCIENTIAM adfers nunc quidem: sed recolenda, atque adeo augenda est:

—— *dubiis vt litibus addere finem*

Noueris, & mersum latebris educere verum.

Recolenda primùm. quia vt apud Iudæos illa animalia pura, & sacris apta, quæ ruminant: sic huius Diuæ aris ille mystes, qui iura & leges repetit identidem, & apud se colit. Sed augenda etiam. nec leges has solùm à Romano Principe hauries, sed illas veteres, &

—— *tabulas peccare vetantes*

Quas bis quinque viri sanxerunt.

Iuuabit ab ipso capite & origine ius petere: iuuabit longiùs ire, & Platonis, Aristotelis, Charondæ, Zaleuci, & talium leges addere: quid leges? etiam historias, aut alia scripta, si qui è Sapientiæ & Prudentiæ libris hauserunt, & ad vsum generis humani contulerunt. O suauiem mixtionem & cinnum! Ac sicut lupini, per se amari, aquâ perfusi dulcescunt: sic tetrica ista legum à tali temperie mitigantur. Quod modo & iudicio fecisse, profectò

Attingit solium Jouis, & celestibus æquat.

Alterum, quod suggestum eo, ABSTINENTIA est. quo sensu? vt seriò sis

Vindex auaræ fraudis, & abstinens

Ducentis ad se cuncta pecunia.

Pestem, dico, illam auaritiæ vites, Iustitiæ ipsum exitium & pestem. Thebani olim argutè, Iudicium statuas scalpere & effingere ita soliti, vt sine manibus essent, & oculis auersis: nempe vt ne aurum caperent; imò nec cuperent, & possent eius, quamquam

—— *ingentes, oculo irretorto*

Cernere acervos.

Iasonas & Argonautas hodie vides? fuge, non ad Astræam, sed ad Medeam & auream pecudem nauigant: quos scēnicè, sed

verè & liberè tetigit olim Amnianus. Hi, inquit, *nec fas vllum præ oculis habent, sed tamquam Avaritiæ venumdati & vsucapti, nihil præter infeminatam petendi licentiam norunt. Et si quem semel intra retia ceperunt, cassibus mille impediunt, per morborum aut occupationum simulationem vicissim consultò cessantes: utque peruiulgati iuris lectio vna proferatur, septem vendibiles parant introitus, dilationum examina longissima contexentes. Et latus hic locus sit. quoniam ab isto ferè capite, &*

— fonte, derivata clades

In patriam, populosque fluxit.

Sed stringo,

— nec plura adnecto, tuisve

Moribus indubito:

quos puros ab hâc labe fore, spondet mihi & altior tua indoles, & ipsæ opes, quarum largiter Dei virtute & maiorum habes. Tertium monitum CONSCIENTIA: & an non in eo omnia? possis includere. Qui hanc, id est rectam cælestemque Rationem consulit: Iustitiæ sacerdos re, non verbo, erit. nec ut histriones, qui Regum Principumque personam agunt, veste, gestu, sermone similes, introrsum nihil eorum habent: sic iste apparebit

Introrsum turpis, speciosus pelle decorâ.

Ille verò toto animo & mente Iustitiâ diliget, promet, asseret:

— rectique tenorem

Flectere non odium, non vis, non gratia, cogit.

Procul ab eo isti, quibus in hoc studio vnum studium,

Verba dare ut cautè possint, pugnare dolosè,

Insidias facere, ut si hostes sint omnibus omnes.

Malè, & ô malos! ille Deum, iura, se intuebitur: & finem semper, pacare & sedare. Da ut possit fallere, &

Noctem peccatis, & fraudibus obijce nubem:

mundo teste geri arbitrabitur, quicquid supremo illo teste geritur: & habebit impressum pectori,

Εἰν δ' ἰκνῆς ὀφθαλμὸς, ὃς τὰ πᾶνθ' ὁρᾷ:

Est æquitatis oculus, omnia qui videt.

Satis (ut tempus est) monui: tu tria hæc seruabis, ô noster. Neque enim vnum aliquod satis est. sed ut in citharâ si vel vnica fides discrepat, concentus & harmonia tota periit: sic Iustitia, si
quid

quid horum delinquat. Non erit, precor & ominor.

— *sed, vt altus Olympi*

Vertex, qui spatio ventos hiemesque reliquit,

Celsior exsurgit pluuiis, auditque ruentes

Sub pedibus nimbos, & cæca tonitrua calcat,

fictu super INSCITIAM, AVARITIAM, AFFECTVS, spernes ea & calcabis. Facies quod magni animi scito tuo præfers, PACEM SUMMA TENENT; ita Deus hoc atque alio æuo illam donet. Louanij, III. Kal. Mart. ∞. IO. CI.

EPISTOLA XL.

ANTONIO VVINGIO, Priori in Abbatia Latienfi.

EPISTOLAM tuam libens vidi, notam & characterem animi quem sermone nuper expressisti. Quid nisi pietatem & modestiam iste & illa spirant: atque ea insita animo, non ascitia aut efficta? Gratulor, moueor, & à contactu isto sentio me quoque ad ea excitari & adduci. Vt aqua igni adnota calefcit; sic nostrum frigus ad hunc ardorem. Et licuit tibi inter paucos esse splendido, & vt amici, ingenium, opes erant, magno: spreuisti & spernis,

— *& tuâ*

Virtute te inuoluis, probamque

Pauperiem sine dote quæris.

Felicem! & quid hoc est, nisi æternum decus, pro his fugacibus, meditari, & sese terris subductum

Stellis inferere, & concilio Jouis?

Atque equidem non te tantum regustare, sed & locum illum videre aueo, pietati & quieti consecratum: qui insignes viros dedit & dabit, lumina & stellas in tenebras huius æui. Aueo inquam: & si Deus votis meis annuit, effectum hoc dabo, non sine Hieronymo fratre tuo comite, quem in Neruiis videbo. Placet? precibus ergo tuis nos adiuua, vt quod animo volumus, viribus possimus. Louanij, Kal. Iuniis. ∞. IO. XCVIII.

EPISTOLA XL I.

IO. RICHARDOTO, *Præsidi.*

on / o M **A**BEVNTE ad te Rubenio tuo, mihi indecorum, tibi inopinatum esset, venire eum sine litteris. Quas haud magno tamen argumento mitto, nisi illo veteri, (& gaudeo sic semper esse) liberos tuos benè & industriè agere, & viam rectam pergere ad Virtutis & Honoris templa. Enimuerò hoc tibi lætitiæ & solatio esse debet, inter quædam nubila aut tristia, quibus vita humana distinguitur ex communi quâdam lege. Sicuti dolens equidem intellexi Cognatæ tuæ fatum properum & importunum, in ipso vitæ & rerum eius flore. Sed quid, nisi pati & modicè ferre, sapienti viro reliquum? Est mare quoddam, hæc vita. Fluctus in eâ assidui, sæpè tempestates: & iterum malacia aliqua & tranquillitas distinguit. Felices, qui, vt periti & duriores nautæ, assueuerunt: nec ad singulas concussiones nauscant & ægrescunt. Prudentia hoc robur tibi dedit: & confirmare debet etiam dignitas, qui in alto illo positus, vitam viuus in exemplum. Ad quod vt liberi tui adspiciant, & cursum suum dirigant, Deum oro: & eundem, vt te Amp^{mc} & Nob^{mc} Domine, ex voto nostro & publico, diu patriæ seruet. Louanij, pridie Non. Sextil. ∞. IO. XCVIII.

EPISTOLA XLII.

*Bruxellas.*NICOLAO FABRI, *Moderatori iuuentutis.*

SCRIPITIO tua, Vir optime, affectum tota spirat, sicut & nuper sermo. Originem ei & fontem das scripta mea, & quæ in laudem nostram adiungis: parcè à me agnoscenda, qui nec maxima ea noui; & si essent, à primo illo fonte bonorum manare scio, id est, Deo. Agameinnon ille Homericus hoc ingerat:

* Εἰ μάλ' ἀκαρτερός εἰσι, θεός περ σοὶ τό γ' ἔδωκεν.

* Robores
valeas,
nempe hæc
sunt munera
diuinum.

Itaque intra modestiæ limites meritò me sisto, nec euehar aut educar vanitatis vllâ aurâ. At ego te coràm amaui, & tuum institutum vitæ, quod in iuuentute moribus & litteris formandâ occupatur. Præclarè occupatur, ne ambige. & apud veros iudices, apud ipsum Deum, præmiatibi & laudes, super vulgi istas laureas

laureas aut coronas. Quid Respublica omnis sit, sine hâc institutione? quid spei in hâc nostrâ, si ista neglegitur? Imò quia olim neglecta fortassè, hinc labes istæ morum & lapsus rerum, quos dolemus & miseramur: nec medicinam iis ego spero, nisi à iuventute, id est, aliâ quasi semente virorum, quæ puriter & seueriore disciplinâ sit imbuta. Fac, fac pro tuâ virili, & de patriâ benè merere, in re magis quàm in specie, & bonorum animos tibi sic pignera, meum inter illos. Vale. Louanij, III. Nonas Decemb. ∞. IO. XCVIII.

EPISTOLA XLIII.

IOANNI RICHARDOTO, *Præsidi.*

FILIVS tuus heri publicè dixit: & quid ego verba faciam? habes ecce testem, imò testes. Ita Deus mihi omnia bona faciat, vt benè, vt optimè dixit, & cum approbatione vel & admiratione (eo verbo vtendum est) auditorum. Nomen in hac Scholâ peperit, quod venturi aliquot anni non exstinguent. Gratulor tibi, ipsi, mihi: & Deum precor, vt hæc bona si non augeat (augebit tamen) seruet. Te vnâ Amp^{me} & Nob^{me} Domine, communi bono. Louanij, XVII. Kal. anni noui ∞. IO. XCIX.

EPISTOLA XLIV.

Mechliniam.

NIC. OVDARTO, *I^{to} & Canonico S. D.*

EGO verò confortem te, vel conscium non quidem vocationis (iamdiu eas spreui) sed inuitationis facio: quam mihi pænè decretum obire. An renuam tam amanter elicienti, & quod ipse iamdiu affecto? Nam Italiam, & vrbem sacram, in sacro illo anno, videre vetus, & pium est meum votum. Si Deus vitam, & vires aliquas dat, peregrinari certum est, sed in paucos menses. Patriam non desero, nisi Deus me ad cælestem illam euocat; quod tam hîc, quàm illîc potest. Fatalem meam nec horam, nec locum effugiam. Et, ipsa Roma si mihi sepulchrum sit, quid mali? imò optandi fortassè aliquid (sepono religionem) homini in Romanis studiis, scriptisq̃ue versato, & ab iis etiam (ne superbum sit) laudato. Sed hoc vt Deus, & Parca

mea

mea volent. Interea an non tuo quoque, & amicorum concessu, post xxx. amplius annorum assiduos labores, aut scriptiones, menses aliquot valetudini, & honestæ voluptati dederim? mihi videtur: &, si ij qui nobis imperant, recusent, aut tergiuersentur: quid dicam, nisi inimites dominos esse? Sed non facient. clientes sumus, non mancipia, & nobis quoque iuris aliquid est in nobis. Hæc satis maturè ad te scribo: multa cadere possunt inter os & offam, vt aiunt: sed garrere tecum libuit, & primas etiam cogitationes conferre. Eadem hæc cum Hartio nostro, quem nunc tecum esse opinor, aut breui fore. Sed cum duobus vobis tantum: hoc rogatus esto. Quid enim opus hæc in ora hominum venire, & variis iudiciis agitari? In tempore indicabitur, quibus oportet: tu nunc habe, & vale mi optime Oudarte. Louanij, XI. Kal. Febr. ∞. IO. XCIX.

E P I S T O L A X L V.

*Bruxellam.*HENRICO STRAVIO, I^{to} & Canonico.

ACCEPI litteras, quas Româ ad me Ill^{mus} Cardinalis Sfortia misit, Deus bone quàm benignas? Neque enim dissimulo apud te earum argumentum. quod cùm cetera beniuolum & honestum sit, tum etiam inuitationem habet ad annum sacrum Sæcularem: quâ equidem eò magis puto me vsurum, quia sponte propendebam. Italiam, & vrbein dominam reuisere, arcum mihi iamdiu votum est: sed reuisere tantum, & patria mea (nisi Deus, & Fatum impediunt) iterum me habebit. Hoc ei respondeo, & sub conditione valetudinis addico. rogo vt tuâ operâ sciat, & has accipiat: tum etiam Illmo Nuncio cultum, & obsequia mea deferas, nec consilium hoc meum celes. Apud alios propalare nihil opus, quia adhuc immaturum est, & plures menses interfunt. Vale R^{de} & Cl^{me} Domine, & me tuum cense. Louanij, VIII. Kal. Febr. ∞. IO. XCIX.

E P I S T O L A X L V I.

*Mechliniam.*NICOLAO OVDARTO I^{to} & Canonico S. D.

OMNINO id rectius tutiusque, mi Oudarte, non epistolam nostram, sed quædam fortassis ex eâ transcribere, si tamen
 vsus

vsus ita videatur. Nam ego nec hoc nimis probem, vel ob vni-
 cam hanc causam. quòd nos procul à rebus constituti, & con-
 siliorum ignari, velut per caliginem iudicamus, & laude aut cul-
 pà prosequimur interdum, quæ neutrum mereantur. Vniuersè
 aliquid dicere de Rep. possumus: distinctè & ad rem illi, qui re-
 bus miscentur & intersunt. Itaque vt vitâ abstinemus & abiun-
 gîmur ab hac parte; sic mihi etiam placeat iudiciis, & certè scri-
 ptione. Nam de sermone parùm est, qui benè an malè prolatus,
 abit mox in auras. Quod ad iter meum, iterùm miror te dissen-
 tire, miror nec tamen queror, quia ab amore esse censeo, non ab
 animi iudicio hunc dissensum. Et dupliciter fortasse times, siue
 valetudini, siue constantiæ etiam nostræ. Illi, vt iter parùm to-
 leret; huic, ne precibus aut suasionibus Italorum succumbat. De
 priore, in manu Dei esse scimus, & hîc quoque certè non bonam
 aut firmam eam esse: de alterâ, securum ego te, & per te alios, ef-
 fici iubeo, tam certus & destinatus redeundi quàm eundi, si vita
 & spiritus tantùm mihi adsunt. Et quæ causa etiam diffidendi
 est? ne vocatus quidem olim, & honestissimè vocatus ac reuo-
 catus, parui: nunc mutabo aut nutabo in senio isto, in rebus
 meis compositis pænè ad votum? Nam & in stipendio acquies-
 cimus; nec pænitet gratiæ, quam in aulâ aut apud magnates ha-
 bemus; & superest etiam fauor & beniuolentia iuuentutis. De-
 nique patria hæc est, quam non omitto aut defero, quamdiu ea
 me non deserit aut spernit. Obsecro te, apud alios ita affirma &
 loquere: hac in re nihil equidem fallam. At verò peregrinari
 mihi & vel animi causâ (omitto religionem) menses paucos non
 concedere, quæ, vt leuiter dicam, inhumanitas sit? Annos plus
 triginta iam hoc saxum voluimus, scribentes assiduè aut legen-
 tes: corpus fractum, & animus etiam labascit aut fastidit: nemo
 qui Lipsium amat, arceat eum ab hac breui & honestâ volupta-
 te. Liceat oculos amato aspectu iterùm pascere, liceat animum
 reficere sermonibus illustrium virorum. Prodest sanè hoc om-
 nibus, & vigor à peregrinatione sumitur: sed nobis manifestiùs,
 quibus continua hæc desidia & pertinacis studiij continuatio,
 non tristitiam aut tedium solùm induxit, sed morbum. Age,
 patiaris te vel hoc telo deiici: & Lipsium si diu esse vis, inò
 si esse vis, permitte exspatiari, varietate & motu refici, &

reddi (ita Deus faciat) sibi ipsi. Vale mi optatissime Oudarte.
Louanij, vii. Kal. April. ∞. Io. xcix.

E P I S T O L A XLVII.

Bruxellam.

IOANNI RICHARDOTO, *Præsidi.*

CONSILII, quod cepi, consortem facere te inter primos merito debeo; siue pro cultu quem tibi defero, siue quia ea res tuas quoque cogitationes in parte tangit. Est autem tale. Instat Romæ annus Sæcularis sacer, quem Iubilæum dicimus: ad quem & Religio me, & viri aliquot Principes inuitant. Decreui obire (quod cum bonâ tamen veniâ vestrâ fiat) & hunc capere ante obitum pietatis fructum, siue etiam voluptatis. Non enim dissimulo, suaue mihi erit ea loca olim visa recognoscere: sed & valetudo fortassè melior, per mutationem hanc & motum. Vt aquæ diutino situ vitium contrahunt: sic nostri animi assiduâ hâc vel sessione, vel quiete. Ingenio denique & stilo proderit, discuti non nihil & excitari hunc veterum, qui, fateor, ab aliquot mensibus me nunc habet. Ista sunt quæ suadent, Amplissime Domine, & rogo vt assensus tui calculus accedat, quo vel solo mihi & aliis decretum meum probem. Cur id non sperem? brevis emanatio erit, si Deus volet, nec nisi mensium aliquot hibernorum. Nam in Autumno proximo ire statui, redire cum primo Vere. Quòd aliquis suspicetur de emanatione aut altiore consilio, falletur: & testor æternum Numen nihil esse, & si vita mihi adsit, ad futurum iterum vobis sub tempus dictum. Hæc in consilio de me sunt: sed idem, vt dixi, te etiam aliquâ tangit. Nam liberi tui in meo contubernio sunt, atque iis quid fieri velis, in tempore deliberandum est. Enimuerò satis diu eos fuisse in vno loco, sub vnis ductoribus & quasi signis, seriò dico; & ex re atque etiam ex more sit, alia aliosque lustrare. Sed nihil præco: prudentia tua super nostram est, & fortasse iam nunc consilia habes (vt amor & cura paterna est) præmeditata & explicata. Ego testor seriò & ex penitissimo pectore, consuetudinem illorum caram mihi esse: & ita se probasse modestiâ, industriâ, obsequio, vt animo eos induerim, nec nisi fato ex eo delendos. Ampliss^{mo} & Nobil^{me} Domine, habes consilij mei summam: quod iterum rogo

rogo probari à te, imò & iuuari, si opus erit. quod equidem à beniuolentiâ tuâ, quam eximiam semper sensi, spero aut potius confido. Vale. Louanij, vii. Kal. Maiias, ∞. MD. XCIX.

EPISTOLA XLVIII

Mechliniam.

OTHONI HARTIO, in supremâ curiâ Senatori.

SVAVE nuper fuit, mi Harti, sermonibus vestris, sed & epulis spasci: cur negem? & hilaris illa ac libera per Liberi pocilla diffusio, est vegetandæ & recreandæ nostræ menti. Scis quàm adsiduè in tristibus aut seriis curis sumus, scis quàm sæpè in languore & caliginosâ illâ bile: age, vel ex Senecæ præcepto, non solum consilio, potiuncula interponatur, *non tamen vt mergat nos, sed vt curas deprimat*: quia & Cato ipse

Explicuit vino contractæ seria frontis.

Sed in sermonibus, sedulò tunc agitatum de *Recitatione* veterum: quam ego laudatum ibam, & pro meo voto reuocatum. Certè si quis mos hodie utilis, in hac copiâ scribentium aut scripturientium; ille sit, vel sistendis quibusdam ingenijs, vel dirigendis. O quàm optabile, eruditorum & beniuolentium, id est vestri similium iudicijs sensibusque, scripta & publicanda recensere! quod Recitatio illa dabat, licebatque per eam

Egregio inspersos abstergere corpore naeuos.

Vt videas, cuiusmodi olim fuerit, distinctè dicam: & notâ eâ, nō dubito quin in partes & vota mea cū Oudarto nostro ibis. Vetus ea Romæ. saltem inter Poëtas: quod vnum aut præcipuum tunc genus scriptorum: & reperio apud Valerium, *Collegium Poëtarum* iam liberâ Republicâ fuisse. quid nisi vt recitarent inter se, iudicarentur & iudicarent? Et mansit etiam postea *Schola Poëtarum*: quam Martialis nominat bis ter & agnoscit. Ouidius hoc amplius, etiam diem fuisse quo conuiuia annua agitent, ipsis Liberalibus: & dolet ac queritur exsuli sibi hoc solatij ereptum. Scio nos in Batauis olim vsurpasse; & cum delectatione, dico & fructu, vsurpasse. Ab hoc exemplo, nisi fallor, propagata ad alios scriptores Recitatio; siue etiam à Græcis, quos causâs & testimonia habeo, quibus inducor habuisse. Sed vndeunde origo, duplex tamen Recitatio: Priuata, & Publica. Dico illam,

quæ domi & inter amicos tantùm notosque vsurpata: istam, quæ publicè, inter plures, & ignotis etiam aduocatis. Hæc plus speciei aut ambitionis habuit; illa prior plus fructus, & hæc est quam mihi votum vsurpari. Fecit Horatius: qui de sese,

Nec recito cuiquam, nisi amicis.

Fecit & Augustus, de quo Suetonius: *Nonnulla* (è scriptis suis) *in cœtu familiarium, velut in auditorio, recitauit.* Sed Auditoria igitur Publicæ Recitationi erant. cui primus auctor Asinius Pollio, sub Augusto. cùm ingenia scilicet florerent, & se efferrent, ac passim proferrent varios & suaues illos fructus. Is (vt Senecæ patris verba sunt) *PRIMVS omnium Romanorum, aduocatis hominibus, scripta sua recitauit.* Nota aduocari homines. nam ita solebat: atque ij voce, codicillis, libellis inuitabantur. De voce, ridet ambitionem istam Epictetus Arriani, & verba quoque exprimit: *Ἀκρόν μὲ σήμερον διαλεγόμενος ἐν τῇ οἰκίᾳ τῇ Κοδράτῃ: Audi, sodes, me hodie differentem, in domo Quadrati.* Atque hoc quidem apud familiares & obuios fiebat; alij monebantur per scripta. Plinius in Epistolis: *Nunc otiosissimus quisque, multo antè rogatus, & identidem admonitus, aut non venit; aut si venit, queritur se diem, quia non perdiderit, perdidisse.* Et clariùs alibi: *Hunc librum cùm amicis recitare voluissem, non per Codicillos, non per Libellos, sed si commodum & valde vacaret admoniti, fœdissimis insuper tempestatibus, per biduum, conuenerunt.* Distinguit autem inibi Codicillos à Libellis. quia illi mitti ad amicos aut notos solent, vicem epistolæ; isti, sparsim & in publico proponi. Tacitus, siue Fabius, Dialogo de Caussis corruptæ eloquentiæ: *Bassus cùm toto anno unum librum extudit & elucubrauit, rogare vltro & ambire cogitur, vt sint qui dignentur audire: & nec id quidem gratis. nam & domum mutuatur, & subsellia conducit, & Libellos dispergit.* Id fiebat, die edicto. Iuuenalis:

— *letam fecit cùm Statius urbem,
Promisitque diem.*

Vides breuiter totam scenam ambitionis: quam fatendū est, largiter rei initio optimæ superuenisse. Itaq; inuitabāt audituros; sed & inducebant & alliciebant, principiis operum publicatis, velut ad gustum. Plinij verbis dici hoc videtur libro II. Epist. Nec aliā ex causā principia librorum circumferuntur, quàm quia existimatur

pars aliqua etiam sine ceteris esse perfecta. Domum etiam, ut dixit Fabius, mutuabantur, nempe tenuiores, & quibus à se laxa & magna atria non erant. Nam in iis scilicet recitabant. Iuuenalis:

Frontonis platani conuulsaque marmora clamant

Semper, & assiduo rupta lectore columna.

Platanones iuxta atria, & in istis columnæ: quas *rumpi* dicit à recitante, ob vim pronunciantis, vel plausum strepitumq. auditorum. Ita idem de Statio, placente:

— fregit subsellia versu.

& Sidonius de quodam: *Hunc olim perorantem, & rhetorica sedilia plausibili oratione frangentem.* Potes & ad diuturnitatem referre, & homines, inò columnas, audiendo fatigatos & fractos. Sed de Domo, idem Iuuenalis alibi:

— at si dulcedine famæ

Succensus recites, Maculonus commodat ades,

Ac longè ferrata domus servire iubetur,

In quâ sollicitas imitatur ianua portas.

Vbi etiam Satyricè ridet & naso agit excubias, dispositis ad portam, quasi in bello, qui admittant venientes aut excludant. Addit autem Fabius, & *subsellia conduci.* nimirum quæ in atrio disponerentur sessui, orbe quodam & ordine, ac theatro exemplo. Iuuenalis iterum:

Nemo dabit regum, quanti subsellia constant,

Et quæ conducto pendent anabathra tigillo,

Quæque reportandis posita est orchestra cathedris.

Tria ostendit in his Auditoriis fuisse, Subsellia, Anabathra, Orchestram. Subsellia, in medio ac planicie atque, ita ut dicam, æquore atrij: Anabathra ad latera, quæ adfurgerent gradatim & per scalas, theatroli more: denique Orchestra, è cathedris, quæ ante ipsum Suggestum posita recitantis. De Anabathris, quæ sic in orbem, aliquid innuere & iuuare Diogenes Laërtius videtur in Menedemo. quem dicit fuisse ἐκκλίτῳ, καὶ τὰ τῆς σχολῆς ἀδράφορον. ἔτε γὰρ, inquit, τάξιν πινὰ ἦν παρ' αὐτῶν βλέπειν, ἔτε βάρθρα κυκλὰς δέικνεντο, ἀλλ' ἔ' αὖ ἐκαστος ἔτυχε περιπατῆς ἢ καθήμενος, ἦκουε καὶ αὐτὸς τῶτον τὸν ἔβπον δεικνυμένους: simplici neglegentiâ, & eorum quæ ad Scholam pertinerent, indifferentem. Neque enim erat ordinem aliquem apud eum videre, neque sedilia aut gradus in orbem dispositi erant: sed vbi quisque

*ambulans aut sedens fortè erat, ibi & eum sic affectum audiebat. Sed & Suetonius in Claudio: quem refrigeratum dicit, cum initio Recitationis, compluribus subselliis obesitate cuiusdam defraetis, risus exortus esset. Si plura subsellia ab vno defracta; nōne consequens est, exstructa alia super alia fuisse? Et planè ita decorum aptum-que ad audiendum: & cur nō vel in Scholis publicis hodie imitantur? Sicut & illa parua Orchestra in theatris fuit: in quā, primore scilicet parte, honestiores federent & velut Senatores. Apertè etiam Arrianus, in hos ambitiosos recitatores: τὸ ἵνα γέ-
 νηται, δεῖ τεθῆναι * χίλια βάθρα, καὶ παρακληθῆναι τοὺς ἀκουσμένους, καὶ σε ἐν κομῷ ὁλίῳ ἢ ῥιζωνίῳ ἀναβάντα ἐπὶ πούλενον, δευγράφειν πῶς ἀχιλλεύς ἀ-
 πείδανε: Hæc vt fiant, oportet collocare mille subsellia, & vocare audi-
 turos, & te ipsum in nitidā togulā aut palliolo pulvinum conscendere,
 & describere morientem Achillem. Qui præter Anabathra siue
 gradus, hominem ipsum describit recitaturum,*

— *pexumque, togaque recenti,*

vt Persius: & ascendentem in Pulvinum, siue vt idem poëta,

— *sede legentem Celsa,*

in quā tamen pulvinus, molliori sessui. In Orchestra cum sedisse, Scholiastes vetus ad Iuuenalis hunc locum scribit: Orchestra, inquit, spatium in theatro dicitur, quod Pantomimo saltanti vacat. eiusmodi autem & Poëta eligit, in quo stans recitet ante tabulata. Ita hæc emendamus, etsi non approbamus. & sedit profectò, non stetit poëta, atque adeò, vt diximus, in puluino. Iuuenalis autem mentem arbitror, Subsellia, Anabathra, & in fronte ante ipsum recitatorem Orchestrā fuisse, planè vt in theatris: vbi inferiore & primore illā parte, primores & Senatores sedebant. Itaque hîc cathedræ aliquæ dispositæ honestioribus, extra auditorum plebem. Plinius de se recitaturus: Positis ante lectos cathedris amicos collocari. Martialis vniuersè:

— *circum pulpita nostra*

Et steriles cathedras basia sola crepant.

*In nostris auditionibus poëtarum, nihil ferium aut ad quæstum; amores, & basia tantum. Reportandas autem cathedras eas Satyr-
 ricus dixit: vel quia vsurariæ, vel quia conductæ: vel denique ab
 suis locis huc collatæ. Atque hæc igitur in Domibus recita-
 tio: fuit etiam in publico loco. quo? Apollinis templum alij
 volunt,*

volunt, ex Horatio: — *hæc ego ludo*

Quæ nec in æde sonent resonantia, iudice Tarpæ.

vbi Apollinis Palatini ædem Scholia etiam vetera interpretantur. sicut & hoc eius loco:

— *Et vacuum Romanis vatibus ædem.*

Nec refellam: etsi de Athenæo, magis mihi liquet. Imò & Horatianus quidam Scholiastes: *In æde, in Athenæo* interpretatur. Hæreo tantum & quæro, an Athenæum siue Mineruium illud sic Romæ antiquum. Postea tamen fuit, & huic vsui frequens. Capitolinus in Pertinace: *Processionem, quam ad Athenæum destinauerat, vt audiret Poëtam, distulit.* Lampridius, Alexandro: *Ad Athenæum, audiendorum Græcorum & Latinorum rhetorum vel Poëtarum causâ, frequenter processit.* Ac noto etiam ibi theatricam illam posituram graduum fuisse. Ita enim Sidonius *Athenæi cuneos* dixit. & alibi: *Quo recitante, crepitantis Athenæi subsellia cuneata quaterentur.* Nota cuneata, nota & quassa, à plausu & strepitu, vt dixi. Nam hunc mirè captabant. Adsurgebant igitur, clamabant, plaudebant. De primo, Martialis:

Sæpius adsurgam recitanti carmina? tu stas,

Et pariter geminas tendis in astra manus.

Quod est hominum scilicet admirantium, & nec sede suâ se tenantium. De clamoribus autem, & qui fuerint, idem poëta:

Effætè, grauitè, citò, nequiter, euge, beatè.

& sæpissimè, *καλῶς, σοφῶς.* De plausu autem, passim. Sed pulchrum, quòd conducerent etiam id genus operas, aut iamantè præpararent. Iuuenalis:

Scit dare liberos extremâ in parte sedentes

Ordinis, & magnas comitum disponere voces.

Nempe isti *Sophos* illud acclamabant, & modulatè laudabant, sportulis inuitati & cænis. Sæpè Martialis tangit, & Plinius iunior: qui etiam * *Sophocles*, & *Laudicanos* facetè appellat. Addit autem, quod rideant vel seueri: *Hæc, inquit, duo nomenclatores mei (habent sanè ætatem eorum, qui nuper togas sumpserunt) ternis denariis ad laudandum trahebantur. tanti constat, vt sis disertissimus.*

Hoc pretio quamlibet numerosa subsellia complentur, hoc ingens corona colligitur, hoc infiniti clamores commouentur, cùm *μεσόχορ* & dedit signum. Opus est enim signo apud non intellegentes. Lepidè, & vel ex-

Lib. I I.
epist. IX.
Lib. IX.

* Quia *Sophos* illud clamarent: & laudarent, *cana* causâ.

scribens

scribens rideo. Sed de *Mesochoris & Signo*, Scholiaſtes Iuuenalis illustrat in Sat. XI. ad verba *Testarum crepitus. Testis nam antea* (inquit) *percutiebant saltantibus Pantomimis, quidam huc non erat ut mesocori percuterent manus.* Legendum: quia adhuc non erat, ut *Mesochori*. Ergo nouitium hoc inuentum, ut ille in medio quasi laudantium & cantantium choro conſiſteret, & manu percussâ ſignum daret concinendi. Hæc igitur Publica Recitatio, & sæpe vitioſa: in quâ laudes, non iudicia captabant. Sed utebantur etiam vulgò. ut Ouidius ille:

Carmina cùm primùm populo iuuenilia lêgi.

Vt Silius, de quo Plinius: *Nonnumquam iudicia hominum Recitationibus experiebatur.* Ipse Domitianus Princeps, cùm ſtudiû Poëtices adſimularet, *recitauit etiam publicè*, ut Suetonius ſcripſit. Sed & Claudius Imperator, *Historiam in adoleſcentiâ, hortante T. Liuiio, ſcribere aggreſſus, frequenti auditorio commiſit.* Quid, quòd Principes ipſi audirent? magnus ſtudiorum honos, aut calcar. Auguſtus certè (in Suetonio) *Recitantes & benignè & patienter audiuit, nec tantùm Carmina & Historias, ſed & Orationes & Dialogos.* Legi alibi, & Claudium Imperatorem vel inopinatò recitantibus quibuſdam ſuperueniſſe. An non ſtudia atque ingenia tali auditorio excitarentur? Sed ex Suetonij illâ de Auguſto notâ, appâretrarò Orationes legi ſolere; plurimùm Carmina, Hiſtoriasque. Quod etiam Plinius oſtendit, & damnat, epiſtolâ XVII. libri VII. Poëmata autem, ob ſuauitatem, recitata & audita creberrimè. idque Iulio mense maximè vel Auguſto. Plinius: *Iulio mense, quo lites maximè interquieſcunt, poſitis ante lectos cathedris, amicos collocaui.* Et addit, ſe verſus ſuos recitaſſe. Iuuenalis autem quaſi ex more notat — *Auguſto recitantes mense poëtas.*

At Plinius iterùm *Aprilem*, ut ſollennem, ingerit libro II. Epiſt. *Magnum prouentum poëtarum hic annus attulit. toto mense Aprili nullus ferè dies, quo non aliquis recitaret.* An quia præuenerunt, & graue iis exſpectare Iulium vel Auguſtum? an toto anno licebat, & ſolebat? Hæc Recitatio, & uſus eius vel abuſus. Sed uſus in bonâ eâ proſectò magnus fuit: ac verè Theophrastus, *Αἱ ἀναγνώσεις ποιεῖν ἐπανορθώσεις*: *Recitationes pariunt emendationes*: quod ſciturum & breue dictum, Laërtius ei adſcribit. Optima autem ratio, quâ Plinius ſe uſitatũ eſſe refert, lib. VII. *Nullum, inquit, emēdandi*

genus omitto. ac primum, quæ scripsi, mecum ipse pertracto; deinde duobus aut tribus lego; mox aliis trado adnotanda, notasque eorum, si dubito, cum vno rursus aut altero pensito: nouissimè pluribus recito. Maeste Plini! hi gradus ad limam sunt, hi ad vitam: atq; vtinam nobis facultas (voluntas esset) imitari! Sed claudio hoc totum de Recitatione, recitatiunculis siue fabellis. Seneca narrat comiter de quodam: *Recitator historiam ingentem attulit, minutissimè scriptam, arctissimè plicatam. & magnâ parte perlectâ, Desinam, inquit, si vultis. Acclamatur, Recita, Recita, ab his qui illum obmutescere illicò cupiant.* Magis lepidè, pater eius in Suaforiâ pro Cicerone: *Sextilius Enna fuit, homo ingeniosus magis, quàm eruditus, & poëta inequalis. Is hanc ipsam proscriptionem Ciceronis recitaturus in domo Messallæ Coruini, Pollionem Asinium aduocauerat. & in principio hunc versum, non sine assensu, recitauit:*

Deflendus Cicero est, Latiaëque silentia linguae.

Pollio Asinius non æquo animo tulit, & ait: Messalla, tu quid tibi liberum sit in domo tuâ, videris; ego istum auditurus non sum, cui mutus videor. atque ita consurrexit, ne interfuisset recitationi eorum. quod Cornelium scio: cui non æquè displicuisse hunc versum quàm Pollioni, apparet, quòd meliorem quidem sed non dissimilem composuit. Intellegit hunc versum:

Conticuit Latia tristis facundia linguae.

Sed quod ad verba de Cornelio attinet, corrupta sunt; mihi sic emendanda: *consurrexit. Huic interfuisse recitationi Seuerum quoque Cornelium scio; & sic cohæreat narratio, aliàs soluta aut inconcinna.* Fabellam tertiam Plinius porrigit. *Passienus Paulus, inquit, splendidus eques Romanus, & in primis eruditus, scribit Elegos. Is cùm recitaret, ita cæpit dicere, PRISCE IVBES. Ad hoc Fabolenus Priscus (aderat enim, vt Paulo amicissimus) Ego verò non iubeo. Cogita, qui risus hominum, qui ioci. quod est omnino Priscus dubia sanitatis. Concludit, & subiicit: Tam sollicitè recitaturis providendum est, non solum vt sint ipsi sani, sed etiam vt sanos adhibeant. Habes, quæ de more hoc præcipua occurrerunt, satis ad eum noscendum: quid iuuabit? vtinam ad reducendum. Nam mihi crede, hoc nostro quo (iterum dico) vtile; cùm Typographia statim nos protrahit & diffundit, nec vel locum pænitentiae aut emendationi relinquit. O si igitur Recitatio! sed cum Plinianâ exce-*

ptione, *vt sani aduocent, & aduocentur.* Tu diu inter eos mi
Harti, & mei amantes esto. Louanij, xvi. Kalend. Mart. ∞. Io.
XCIX.

EPISTOLA XLIX. *Bruxellam.*

IO. RICHARDOTO, *Præsidi.*

CONSILII mei copiam in hac re filiorum tuorum petis,
quam ingenuè fateor haud satis mihi suppeditare. Egone
vt plus aliquid, quàm tu, videam? certè abest: & si meū sensum
dicam, vt vis, palàm & sine ambage, hoc quoque fateor, distrahi
eum vtrunque, & rationibus impelli. Ire mecum posse, & expe-
dire, hæc suadeant. Primùm communis mos, cui sua certè est ra-
tio, adolescentes id ætatis in longinquas aliquas diuersasque oras
mittendi; siue vt linguam discant, mores videant; siue vt iudicia
formet, & ex variâ rerum notitiâ ad prudentiam aliquid ad-
dant. Ratio altera ab eorum affectu. valdè ambiunt, & vereor
vt remittant aut languescant in studiorum hoc cursu, si stadium
hoc iis claudis. Atque is affectus per se alioqui haud magni pon-
deris, tamen id accipit ab exemplo: quòd vident quosdam, aut
plerosque, è contubernio nostro mecum ire. Itaque mœstitia
quædam ex eo & tædium oriatur; cui etiam seuerum parentem
par sit occurrere aut mederi. Tertia deniq; causâ aliqua à me sit.
cum quo pluscula certè videbunt, quàm si cum gregalibus suis
ineant hoc iter. Nec ipsa via otiosa planè aut feriata fuerit, sed
sermonibus aut monitis melioribus peragenda. Quid quòd ad-
itus nobis (ita spero) ad plerosque magnates erit? quos pretium
aut vsus sit, vidisse & nouisse. Hæc in istâ parte sunt: in alterâ,
quod remoretur etiam aut sistat. Primùm, ætas illorum viridis
adhuc & planè iuuenescens: atque expediat fortassè paullò gran-
diores, firmo magis dilectu & iudicio, res hominesque intueri.
Alterum, quòd non longa emansio mea futura, nec nisi ad Ita-
liam, Galliam, Germaniam (nam & ea loca tangemus, aut trans-
ibimus) libandam & gustandâ. At tu manere & imbui eos for-
tassè malis, & serium aliquē capere peregrinationis suæ fructū.
Est & tertia ratio in animo pij parentis (qualem te scio) valida.
quòd casibus exponatur, qui itineribus se committunt. Insi-
diæ, vis, morbus, fatū denique, timenda; & quicquid in fragilem
hanc

hanc sortem cadit. Quæ eadem etsi domi etiam nos manent; tamen prouocari magis & laceffi discursibus videntur, & tristiore omninò telo, si euenerunt, feriunt parentes. Hæret illa cogitatio: Cur passus abire sum? cur domi & in meis oculis, aut certè iuxtà, non habui? Et quamquam, vt prudentia tua est, scis decreta hæc talia ab æterno: tamen in vno filiorum cùm ictum exceperis, & Italia eum tibi remiserit non qualem optabas, iustè in istis timeas, aut si non tu, pro te ego. Quàm triste mihi, imò pænè letale, in comitatu meo tale aliquid euenisse? Etsi nolo malè ominari, sed nec plura addere: & rem totà ad tribunal iterum tuum remitto. Ad me autem quod attinet; gaudeo probari consilium, etsi de viribus diffidis. Ego verò spero & opto firmiores eas ipso itinere redditum iri: quod non semel equidem sum expertus. Si etiam aliter est, quid? nōne & hîc Parca mea me assequetur & deprehendet? Neque improbum sit in sancto illo conatu nec inglorium in vrbe Dominâ mori. Sed diffundor: ego me ante abitum tibi sistam, & Vale etiam illud dicam, in Salue, vt spero, commutandum. Deus faciat, ô Deus: & te Ampliss^{me} & Nobil^{me} Domine nobis seruet. Louanij, XIII. Kalend. Iun. ∞. IO. XCIX.

EPISTOLA L.

Brugas.

IANO LERNVTIO suo S. D.

ITA est, mi Lernuti. Romam imus, sed & redimus, nisi Fata aut Vis maior obstant. Animus quidem iste est in patriâ, nec dona aut promissa eum auertent. Quid autem ibi quæram? opes aut famam? vtraque in hac ætate, quod satis sit habeo: neque illas auidè vñquam petij, & hæc etiam super vota adest. Acquiescamus in partis, adolescentioribus ingeniis relinquamus consilia & spes nouas. De filio tuo voluissem & potuissem si præscissem: nunc duos admisi, & alter est Audeiantij filius, quæ commendas. Sed brevis mea emansio cùm futura sit, non video quis magnus filio tuo fructus, etiam si eat. De Itinere hæc sunt: de iracundiâ tuâ nescio quid significas, neque vllâ cogitatione indago. Mens hæc sibi conscia nec factò, nec dictò, nec seipsâ te læsisse: ideoque secura, siue prodis hoc siue tegis. Sed illud facito, & aut purgationem, aut (si quid fortè commisi) satisfactionem

expecta. Vale mi Lernuti, & nos veteri illo & fido amore ama,
eo ipso æternum amande. Louanij, IX. Kal. Iul. ∞. IO. XCIX.

EPISTOLA LI.

Noviomagum.

IACOBO VWENO S. D.

ET fratrem tuum Henricum iamdiu, V. Cl. & te nunc incipio amare. Quid dicam incipio? mentiar, iamantem amavi ex sermonibus tui fratris, & affectu quem litteræ tuæ crebriusculæ in me declarabant. Sed hoc volui dicere, declarare me nunc amorem, cui viam liberam & apertam scriptione tuâ munuisti: per quam licebit mutui affectus isti interdum decurrant, & sibi occurrant. O si libertas illa maior etiam sit? si pax hæc disiuncta iungat, & vnius patriæ quondam ciues factionibus aut partibus non diuellamur! Diuturnum hoc malum fuit, & velut tabes animos consumpsit: sed medicinam tamen nunc speramus, aut æternum deponimus hunc ægrum. Noster quidem Princeps cum illâ consorte suâ aduentat: sed & Germani, ut sagaciores quidam mussant, specie armorum ad quietem & pacem nostram eunt. Fac fac ô magne Deus: & semel si non sanari plenè, liceat vel respirare. Quod autem de habitu meo audisse te scribis, & dolere: nolim sic loqui, nec abire ego à meis Belgis vel per somnium cogitavi. Sunt miseri: hoc magis amo & adhæreo, ut solent parentes quoque affici erga prolem imbecillam. Sed peregrinatio dumtaxat proposita mihi fuit à Principibus viris, & à me suscepta: sed vereor ut verbo suscepta, re non repræsentanda. Ut tibi apertè dicam, valetudo & vires meæ abnuunt: & periculum iam in leuibus motiunculis feci, & non vult caducum ædificium hoc transferri. Quid, quòd pestis contagio iam in iis locis est? ut nec si vires cum voluntate conspicerent, prouidè aut honestè possim. Itaque iter hoc differo, ad scripta & libellos meos redeo, & quod cœpi in iis pergo. Sum in SENECA expoliendo & illustrando, nec quidquam est quod auertam huic curæ: adeo & utilis ille generi humano scriptor est, & intimis sensibus meis carus. Alia, de quibus scribis, non aspernor aut abnuo, sed aliàs me iis donem. Heus autem, quàm tetigit me & titillauit suauiter Pighij nostri mentio! Ergo valet,
viuit

viuit immortalitate ille dignus senex? valeat, & scribat, planè alter Liuius, *indefessi calami & stili*. Mirabilis vigor in illâ ætate, & quem ego nec voto adspirem. At tu vale V. Cl^{me}, & deinceps palàm inter meos, ego inter tuos simus. Louanij, Kalend. Sextil. ∞. IO. XCIX.

EPISTOLA LII.

Bruxellam.

GVILIELMO

&

RICHARDOTIS *fratribus* S. D.

ANTONIO

AB vtroque vestrùm litteras pænè eiusdem argumenti accepi: ergo vtrique simul fas sit respondere, imò decorum, quia fratribus, & domo, studiis, animo iunctis. Gaudeo vos incolumes aduenisse; manere suadeo, donec maneat hîc * ἐλομένη illa * *pernici-*
 vñ. Nam & nunc perseuerat Apollo ille, *sus morbus.*

* ——— βέλος ἐχέοντες ἀφίεις :

& funera sunt, etsi rariora quàm pro vestrà illîc famâ. Ego verò philosophor, id est, mortem meditor: etiam parte alterâ, quòd ** iaciens letalia se-*
 SENECA me totum habet. Illud opus emoliri si possum (potero si hiemem hanc viuo) licebit in hoc * σεμνύνειν, quòd duos opti- ** gloriari.*
 mos auctores protraxerim, & lucem dederim. Tacito & Senecæ: illi ad prudentiam, huic ad sapientiam duci. De publicis, lætum Principes aduentare: minùs, in castris inopiam, atq. vtinam pecuniæ tantùm, esse. Ego verò nec consilij magnam copiam, sed nec concordia, video: & de magno aliquo successu quid sperem? Vos, si quid amplius erit, scribetis: vel stili vestri causâ, quem exerceri sic vtile: sed & meâ, cui gratum à vobis appellari. Valere, saluete cum fratre, sorore, Rubenio. Louanij, VI. Idus Sextil. ∞. IO. XCIX.

EPISTOLA LIII.

MARTINO DELRIO S. D.

ERAT animus ad te venire, & garrere, vt solebam: domi tenuit valetudo. Garritum tamen non potuit, & vel in chartâ ad te mitto. Docui hodie in Suetonio, & illud in Vespasiano eius, cap. II. II.

*Id de Imperatore Romano prædictum, Iudæi ad se trahentes rebel-
larunt: cæsoque Præposito, Legatum insuper Syria Consularem, sup-
petias ferentem, raptâ aquilâ fugarunt.*

dixi corruptum videri, imò emendavi. An rectè? subito inci-
dit, atque excidit: sed tu vel post iudicium meum iudicato.
Corruptum, inquam, hoc de *cæso Præposito* aiebam: nam quis il-
le fuit? Per hæc quidem tempora Felix, Albinus, Florus: sed ne-
mo eorum cæsus, quod in Iosepho quidem, aut Hegesippo eius
interprete legas, qui hæc curiosè & partitè exsecuti. An antè
alius? de Sabino iniiciunt interpretes, aut Metilio: quorum ille
sub Augusto turbas dedit, nihil ad hoc æui, & tamen eas ipsas ef-
fugit. Alter nec Præpositus prouinciæ fuit, neque item cæsus: ad
scriptores illos appello. Itaque vana ista: vide an mea emenda-
tio, *Gesiumque Præpositum*. Certè ex historiâ est, & *Gesium* siue
Gesium Florum rebellantes Iudæi fugarunt, & mox Cestium
Gallum Syriae legatum. Nomen gentile hoc rarius aut ignotius,
fuerit loco & sententiæ vitiandæ. Sed hoc te post factum consu-
lo: illud ante. In eodem Vespasiano, cap. xviii.

*Ingenia & artes vel maximè fovit. præstantes poëtas & artifi-
ces coëmit: item colossi refectorem insigni congiario magnaue mer-
cede donauit.*

Cöemendi hîc verbum suspectum vel improbum, quidquid co-
nentur. Assero scriptû fuisse: & *artifices scænæ, item colossi*. Quis-
quis insolens aut hospes non es in Criticâ, quid crebrius, quàm
confundi sic & repeti syllabas? quod factum in *coëmit item pa-
lâm*: sic vt litterula à fronte ab anteriore voce sit retrahenda. Fre-
quens, tibi notum: & ipsi item *Artifices scænæ*. qui sunt Græcis
τεχνῖται διονύσου: id est, scænici actores. Seneca de Beneficiis, Am-
mianus, alij sic appellant: ipse Suetonius in Iulio, cap. lxxxiv.
Sequitur autem mox appositè, de Terpno & Diodoro scænicis
ab eo donatis. Cap. etiam ii.

Infensus Senatui, Caium nequo non genere officij demereretur.
Non ipse herclè, sed Caius Senatui infensus. atque igitur lego,
infensum. Cap. v.

Singulos repente ramos à frutice dedit.

Ineptè. à frutice non creuerunt hi rami, sed ab ipsâ arbore: ideo-
que scribam, *ramos an frutices*. Ambigit, quia ex imâ parte hæc
enata,

enata, ramos an veriùs frutices appellet. Habes garritum : quid videtur ? destinata tetigi, an aberravi ? dic liberè, id est vt soles. De publicis, nihil : nisi Gubernatorem nouum in finibus iam esse, ô si innouandis his rebus & emendandis ! Vale. ego pessimè, cui & destillatio, præter solita mala, accessit. In Musæo nostro, ab ipso prandiculo : nam tale fuit.

EPISTOLA LIV.

Bruxellam.

GVILIELMO

et

RICHARDOTIS, *fratribus* S. P. D.

ANTONIO

ITERVM ego ad vos, & affectus vester, sed & sedulitas inuitat. Crebri estis in litterario hoc affatu : quod delectat, siue quia grata nunciatis, siue quia qui nunciant, grati. Si negem in animo isto partem vos habere, mentiar : consuetudo inseruit, sed magis honesti studium, quod in indole vestrà libens lætusque obseruauit. Id verò educendum magis magisque, & explicandum est ; & semina ista sparsa à magno agricolâ, fouenda & maturanda in suam frugem. Quomodo fiet ? ipsâ viâ, quam in istis, litteratâ Prudentiâ, & amore serio Virtutis. Alia, mihi credite, fumi, quisquilix, campæ sunt : illa sola & hîc vobis

* Οἷσσι κλέος εὐρύ, καὶ ἑσσομένοισιν ἀοιδήν.

Quamquam de gloriâ, parùm est : sed tranquillitatē & quietem vobis adferent, id est perpetuum, internumque gaudium, & fructum. Hæc ideò ingero (non enim lubet, nec decorum sit, importunè philosophari :) quia in vrbe Regiâ, siue vt nunc loquendum est, Principali estis : & multa illîc vana oculis animisque obiici, est necessum. Ne abducant vos. imò contrâ, sicut ij, qui à litore in altum prouecti sunt, oculis votisque terram requirunt : sic vos identidem è fluctibus illis ad istum portum adspirate. quem scio, absentes magis sentitis & creditis portum, quàm præsentem, esse. Qui assidue in tutis aut lætis rebus, parùm eas gustant aut oblectantur : qui in contrariis, suspiriis poscunt. Idem sit vobis, sed in tempore. nec reuoco ad munia, donec & mala lues nos deseruerit, & Principes optati aduentarint. Ista hætenus. de publicis, bona nunciatis ; sed satin' vt fida ? Opto equidem,

* Præsentē
tribuent
famam,
tribuentque
futuram.

dem, & in viâ istâ vitæ, quam pænè confeci, turbidâ & nimbo-
sâ, quàm suaue sit vel extremum spatium sudum & serenum ha-
bere ! Fac ô Deus, me & meos eò serua, & vos inter illos. Loua-
nij, xvii. Kal. Septemb. ∞ Io. xcix.

EPISTOLA LV.

IANO BERNARTIO *suo* S. D.

IN morte auunculi tuâ caussâ dolui, quia amantem tui fuisse
dicis ; & quia eiusmodi cognatorum & vsus est, & à naturâ in
eos affectus. Quod solatium ? illud commune, sed Deus bone
verum, mortales nos esse, & illam atram Diuam cuiq; nostrum
super caput cottidie stare. Quàm hodie Louanij experimur :
serpit enim etiam illa popularis lues ; serpit tamen, nondum gras-
satur. Si istud faxit, tum videro de rusticanâ aliquâ domo ad se-
cessum : quam amanter offerri à Socero tuo, gratum. Nam de tuâ
vrbe & domo, absit vt cogitem. in aliâ occasione & lætiori vi-
dendi amici sunt, non in hac tristi & apud quosdam metuendâ.
In SENECA iam eram, quem publicè dare molior. fanè oppor-
tunè, & ille me erigit, & aduersus hæc talia munit. Ille mihi, cum
poëtâ tuo, clamat :

*Quidquid habent ortus, finem timet : ibimus omnes,
Ibimus : immensis urnam quatit Æacus umbris.*

O caput ô finem Sapientiæ, hæc meditari ! mortem habere in a-
nimo, in oculis ; & quæ ad felicitatem post ipsam ducant, præ-
parare. Faciamus, mi Bernarti, senes, iuuenes. neminem ætas
immunem facit : & cum nati sumus, subiicimur huic tributo.
Vale cum tuâ tuisque. Louanij, xi. Kal. Sept. ∞ Io. xcix.

Oudartum illum nostrum saluto, quantum animo & stilo
possum.

EPISTOLA LVI.

GVILIELMO RICHARDOTO *suo* S. D.

Tv verò non cessas in scribendo, ergo nec in amando, &
hæc diligentia vnde nisi à mei diligentia ? Itaque vicem
tibi refero. vtique cum tam bella nunc occasio, & Scarbergerus
à nobis abiret. Sed subito abiret, nec moram indulgeret longæ
scriptionis.

scriptionis. Quid etiam opus est? breui te videbimus;

* ——— ὡς ἐνὶ θυμῷ Ἀθανάτοιο βέλγεσι.

*-ut mihi
menti In-
ijciūt diui.

Nam quòd feralis illa Diua vltra vos arceat, nihil est: & nunc (Deus dicto faueat) liquida omnia & pura ab eâ apparent. In Parthos iuerit aut Thracas, & Musarum hanc sedem Æsculapius cum Hygeiâ suâ reuisant, & firmiter colant. Opto. & vos valere, patrem autem vestrum (si id possit) reip. immortalem esse. Louanij, prid. Idus Sext. ∞. Id. XCIX.

EPISTOLA LVII. Mechliniam.

NIC. OVDARTO suo S. D.

PRINCIPES apud nos fuerunt, excepti pro vrbis copiâ, honestè, & certè beneuolè: quod & ipsi agnouerunt, ac vicissim affectum hunc rependerunt. In ipsam Academiam & Scholam nostram venerunt: & me etiam audiuerunt. quomodo, aut quâ occasione? inquires. quam ipsi quæsiuerunt & suggererunt. Vocauit me circa vndecimam matutinam ad se Princeps, benignissimo vultu & verbis excepit, de valetudine meâ (insolitum illis) tum etiam de studiis percontatus. Hæc omnia Latinè. tum adiecit, Velle se audire me docentem, & Numquid post prandium possem? Nihil decorè, aut pro dignitate vestrâ, inquam: sed tamen imperium omne, vt debeo, accipio. Inò fiat, inquit: veniemus. Sed Infans te videre etiam vult, illi te sistam. Hoc quoque factum. & ego mox domum, & duabus horis meditor aliquid, & me paro. In scholis Theologorum res gerenda erat, post *Actum* aliquem, vt loquuntur, Theologicum. Itaque surrexi, & cœpi dicere. Quid? inquires. Præfatus aliquid pro tempore, Senecæ pauca verba è Cap. III. lib. I. De Clementiâ, quorum initium: *Illius demum (Principis) magnitudo stabilis, fundataque est, quem omnes tam supra se esse, quàm pro se sciunt:* & pauca etiam quæ sequuntur. Ea, inquam, Senecæ verba, & in iis munus Principum explicavi. & denique addidi de Fructu qui tunc maneret, nempe Beniuolentiâ & Fide subditorum, quam nos Belgæ vtramque semper erga Principes habuissemus, erga ipsos haberemus. Quid plura dicam? auditi ita benignè sumus, vt Princeps oculos à me non dimouerit, non animo solùm sed corpore in me

inclinatus. Idem alia Nobilitas, quæ frequens adfuit: & in eâ Legatus Regis Hispaniarum, vir doctus & in me volens, quod scire te cupio. Ipsa etiam Infans adfuit; quid intellexerit, aut an intellexerit, tu cogitabis. Habes quod hîc gestum, fatis raro, imò nullo fortassis exemplo, quod etiam fœmina Princeps in has auditiones venerit. De Republicâ ipsâ melius sperare ego & quiuis prudens incipiat, quia Principes dare se magis suis Belgis & eorum moribus palàm incipiunt. Saperent modò Bataui, sese nosque in veterem, id est felicem & tranquillum statum, vindicarent. Vale vir amicissime, & Hartio etiam nostro scripta hæc sunt. Louanij, pridie diei, qui D. Andreæ sacer, ∞. IO. XCIX.

Accepi antequam obsignarem tuas, quibus amicè inuitas, sed non venturum. Egone ad pompam, quam hîc iam vidi? quî magis, quàm tu ad nostram? Sed circa Quadragesimam, si Deus volet, cum Senecâ meo Antuerpiam ibo, & (si potest tutò) te amicosq; ibi videbo: inter eos Cl. Masium, & Reu. P. Sedulium, quos saluto. De Carminibus tuis, omninò faciendum est: atque ego ad Moretum (etsi nihil opus) tamen vel ex superuacuo scribam. Carminum autem mētio facit & meum hoc mitti, ex tempore nobis inter ignes hîc natum. Et tu, si voles, mitte in ignes.

EPISTOLA LVIII.

Mechliniam.

VIBRANDO ANSKEMA S. D.

SERIO mihi placuit in epistolâ studium illud Quietis, quod præfers. O perseuera in eo mi Vibrande, sperne istæc vana, &
 ——— *omite mirari beatæ*

Fumum & opes strepitumque Romæ.

In nobis est, quidquid mirabile: alta & diuina illa pars. quam si colimus, quod homine dignum est facimus, & meliore illâ origine nostri. Quomodo colemus? virtutis & sapientiæ studio, quò nostra hæc studia nisi ducunt, valdè à recto abducunt. In paucas mentes hæc cadunt: debent in eas, quas benignius fidus nascentes adspexit, &

Quis meliore luto finxit præcordia Titan.

De me, ego ex animi sententiâ polliceor fidem & consilium: & apud patrem etiam lenimenti siquid possum. In ceterum, vt ille dicebat

dicebat *Militemus*, sic nostra sit tessera, *Sapiamus*: & ne calor aut vanitas abripiant. Agam cum Lamberto vestro, & ad me vocabo, ut quidquid decorè à me potest (aliter nolle debes) fiat. Vale tu, & quoniam Deo ita placuit, Tua. Louanij, III. Kal. Octob. ∞. IO. XCIX.

EPISTOLA LIX.

*Leodicum.*PETRO ORANO I^{to} S. D.

EGO inter eos sum, mi Orane, qui seriò & fideliter, quos amant, amant: & ubi occasio est, libenter quod animo inclusum est, rebus factisque prodo. Eò promptius nunc ad te venio, veterem & fidum amicum, opem rogatum pro virgine piâ & honestâ, & de me (ita loquendum est) benè meritâ, cum apud vos vixi. Ea est ANNA, quæ has litteras tradet: & non litem, sed rem habet, arbitrio tuo cum aliis (sed tuo, ipsâ eligente) commissam. Obsecro te, quantum me amas, ut ei quod ius fasque sit (nec ultra) adsis: & ita censeas, hoc sic mihi gratum fore, ut accepto relaturus sim, & in eo Codici inscripturus, quicquid in illam amicè à te fiet. Vale, & me adamantino vinculo tuum ama. Louanij, prid. Kal. Febr. ∞. IOC.

EPISTOLA LX.

IOANNI RICHARDOTO, *Præsidi.*

HABES ecce Antonium tuum, cur non & meum addam? Formasse me aliquid fateor, amare etiam & curare: atque adeo inuitus pænè eum dimitto, nescio an inuitum. Sed voluntas tua, & usus eius, reuocant: tum etiam vtriusque ætas, quia ille succrescit, nos inclinamus: & intereà auctoritate tuâ, velut manu, producendus est, & paullatim ad res admouendus: quò, mihi crede, indoles & natura eum vocant. Habes plures liberos, & gaudium ex omnibus, aut spem gaudij: sed accipe sponforem me de isto, per vestigia tua ibit. Vero & veteri verbo, lignum est è quo Mercurius fiat. Peregrinatio in Germaniam & Cæsaris aulam mihi probatur: sic tamen, ut non nimis diuturna sit. Loca & mores videat, linguam discat: ad nos redeat, sed Italiâ, Galliâ

(si voles & Hispaniâ) obiter lustratâ. Hic deinde ei sedes, vxor, dignitas sint, te conciliante. Vides quò eam? ignosce, si consilium etiam vtrò ad te mittam, consilij omnis fontem. Sed amor hoc facit, & cura quam nec in absentem deferam. Atque vt aucupes, nobiliores illas aues non patiuntur liberè euagari, sed loro illigatas reuocant aut retinent: sic ego in meliore hoc ingenio, & monitiunculis interdum ducam vel sistam, necubi ab illâ veri honoris, vt sic dicam, prædâ aberret. De Guilielmo porrò filio, fiat quod tibi videbitur, aut potius iam visum est: quia nec opinor id immutasse. Iter tuum & eius causam, Deus fortunet. qui tibi, intimo meo voto, Ampliss^{me} & Nobil^{me} Domine, secundam hanc palmam, apud præsentis & posteros præbeat, confectæ Britannicæ etiam pacis. atque vtinam deinde tertiam illius Batauæ, id est, propriè nostræ; ô vtinam! & te gloriosum, nos felices! Louanij, Kal. Martiis. ∞. I.C.

EPISTOLA LXI.

NIC. OVDARTO suo S. D.

O REMPVBLICAM nostram, vt vacillat aut labitur! & causas videmus, & mala quæ premunt: sed quid censeam nisi fato fieri vt videamus, nec medeamur? Vbique prouidæ & honestæ voces: res manent, & feruntur viâ illâ, quâ cœperunt, ad Abrumpo. tu sperare me iubes: ego verò confido etiam, & animo non cadam vel in casu hoc rerum. sed vt amans patriæ ciuis, quàm vellem & optarem eam firmari! Quàm facile etiam sit, si consiliis sanis rectisque, addam & priscis, vtamur: quæ alius tamen à me donet. Iamdiu publicè feci, vtatur non vtatur qui volet. Itaque in *Plinij Panegyrico* nihil præter *Commentariolum* habebis: nihil, inquam, ad Politica, & aliò reseruamus. En querelas. in iis desinis? inquires. Imò solatium meum vetus & internum hic consigno, in Principum consiliis altius aliquid latere, in tempore prodendum: imò breui & post Britannicam hanc pacem prodendum. Si nihil est, clamo,

— *spes & fortuna valete,*

Nil mihi vobiscum est, ludite nunc alios.

Ephemerides tuæ prodeant, & hic & alibi certè grata. Louanij, xi. Kalend. April. ∞. I.C.

Qui has tradet, olim mihi hîc bonarum artium partiumque causâ notus fuit: commendavi Bernartio, & nunctibi, siquid favere ei potes.

D. Confiliario Hartio intimam salutem.

EPISTOLA LXII.

Bruxellam.

ANTONIO RICHARDOTO suo.

EN tibi Testimonium: quid opus erat? ipse à te vbiq̃ue dabis. Sed accipe vel meâ causâ, & vt apud alios effundam, quod parciùs apud te dici aut non dici, disciplina domestica & tua modestia voluerunt. Tu hæc iam nunc vera magis magisque facies, perseverando vel potiùs augendo. Vale ô mihi semper care. Louanij, Kal. Iuniis. IDC.

TESTIMONIUM.

ANTONIUM RICHARDOTVM, adolescentem nobilem, Amplissimi patris PRAESIDIS sanctioris consilij filium, etsi ab indole & moribus suis commendandum, si quis propè noscet; tamen & mei iudicij ac testimonij calculo producendum ornandumque censiui. Quippe à contubernio & disciplinâ meâ, in quâ tres amplius annos egit: ita modestè, industriè, laudabiliter, vt mihi affectum sui æternum reliquerit, & aliis famam bonam & exemplum. Obsecro vos, siqui Lipsij causâ aliquid vultis, in hoc ostendite, & vt in mei partem transfundite & derivate. Falli aliquando in testimonio possumus, fateor:

* ——— ἡ πέντα γὰρ τε φέρεται ἀνδρῶν,

ait ille: sed tamen ita de hoc adolescente de que ingenio eius factò ad virtutem & prudentiam imbibi, vt confidam eum, velut arborem ad flumen irriguam, ad omnem laudem magis magisque assurrecturum, & suis honori, patriæ vsui futurum. Quod Deus ille donet, quo teste hæc scripsi. Louanij, Kal. Iuniis. ∞. IDC.

*-namque
hominum
mutabilis
est mens.

EPISTOLA LXIII.

Bruxellam.

FERDINANDO DE SALINAS, à consiliis arcanis.

VIDI litteras tuas, & in iis erga me affectum. vidi inquam: ita calida atque acria verba sunt, è pectore profecta, non nata in summis labris. Quid nisi gaudere me dicam in tuis iu-

diciis, & votum apponam, mereri? De nepote porrò quod scribis, ego verò fautor adiutorque illi & fui & ero, quàm potero: idque tuam maximè, tum & eius gratiam. nam & ipse per modestiam & industriam meretur. Sed teipsum non eliciet & huc transferet ista Panegyris? Ad optantes venies, me in primis, qui te, Nobilis & Cl^{me} Domine, iamdiu est cum serio æstimo, amo, colo. Louanij, III. Idus Iunias, ∞. IOC.

EPISTOLA: LXIV.

Bruxellam.

GVILIELMO BREVGELIO *Consiliario, cognato suo* S. D.

IN reditu vos non vidi, ob causam quam vxori tuæ nuper scripsi. Neque alia fanè fuit, quàm illa: & nos tenelli, sicut iumenta defessa, domum scilicet properamus. De Baronij nostri sollenni die quod petis; ego arbitror non ante finem proximi huius Septembris futurum: etsi hoc nonnihil etiam pendet, ut scis, ab arbitrio Doctorum. In tempore autem certum tibi significabo. Auus, pater, amici aduenturi videntur; ut mens quidem illorum erat, cum reliqui. Nam tempora si quid immutabunt, quis dicet? non pro meo quidem voto aut sensu ea sunt: & hi tumultus militares tam diuturni, vereor ut in summam aliquid turbent. Demiror, non placari. A Galliâ enim nimbi minantur: si vera, quæ de bello in Sabaudum audimus. Nam rex Hispanus necessario descendet in partes: & nos, si non ut membrum, ut appendix trahemur. Quid precabor? illum vniuersi rectorem & tutorem, ut nos seruet. & sicut Minerua illa, apud Homerum, Pandari sagittam arcuit ab interiori corpore Menelai, cutem dumtaxat eius passa stringi: sic nobis salus sit, etsi attritis & afflictis. Quam tibi & vxori, Ampliss^{me} & Cl^{me} D. Cognate, diuturnam & solidam precor. Louanij, IV. Idus Sextil. ∞. IOC. Spero futurum, & iam nunc rogo, ut tu & vxor, & liberi apud me sitis in Encæniis vrbis nostræ primâ Dominicâ Septembris.

EPISTOLA LXV.

*Mechliniam.*OTHONI HARTIO, *Consiliario in Supremo Senatu.*

CVRA quam meritò in tuos, & propriè in hunc nostrum habeo, adegit me pauca ad te scribere, & quasi (da veniam) aurem vellere negotio eius indormienti. De Italicâ peregrinatione loquor. quam si ille hoc anno suscepturus est, quid tardas? Ecce æstas abit, hiems in manibus: & viæ difficiles, imò clausæ, si quid etiam protollis. Ipse toto animo eò propendet: quid mirum est? Amat iuventus peregrinari, & sodalium exemplo etiam incitatur. Sed, quod caput, utilitas eò vocat: & præsertim cùm locus ei sit in contubernio Duodecimviri illius, amici tui, vbi sine magno impendio tuo agat. Obsecro, mi Harti, cogita, vigila, fores ei aperi (liceat ominari) ad dignitatem & honores. Roma multos beavit, & præsertim qui sacrae vitæ, vt tuus, se dicarunt. Vale Vir Cl^{me} cum Oudarto nostro longum. Louanij, x. Kal. Oct. ∞. IOC.

EPISTOLA LXVI.

Tornacum.

NICOLAO MICAVLTIO V. R.

TANDEM à te aliquid, ego autem vel ipsum te expectabam. Sed inquisiui, & disco moram ibi longiorem requiri: in quâ etsi doleam, cur dissuadeam? cùm ex vsu tuo ita sit, & vitæ etiam genus, quod elegisti, velit honestam illam sedem. Age ergo, mane, in diuinis oblectare, apud optimum illum virum, quem iudicio elegisti, & magistrum. Quæ de notis N. N. scribis ad nostram CRUCEM, vt liberè dicam, nulla earum placet, præter de formâ Furcæ. quam tamen & nos ante Theognidem natum, quod dicitur, nouimus: & videbis in posterioribus editionibus aliquid nos mutasse. Quod superest, Criticam exercere non omnium est, nec ingenium aut doctrinam solùm ea res, sed iudicium, id est animam Sapientiæ, quærit. In meis rebus, sunt sollennia. Valetudo tenuis, sæpè prompta adiungere: studia nunc & lucubratio in SENECA; ab Aulâ subsidia, quæ fuerunt. Nam cur mutant? Historiographi quidem titulo ea mihi data: sed reipsâ velut pensatio aut præmium mansionis,

sionis, cū Itali, vt scis, maiora longè offerrent. Et animus aut ætas tunc non abhorrebant peregrinari. Sed tamen quod ad Historias, nec ab iis scribendis fugimus (leue nobis opus) si quædam antè peregerimus iam concepta: & tempora si campum aperient liberæ scriptiōi. Blandiri, laudare, insultare, non est meum, nec eorum quos melior Fama aut posteritas amet. Desboisium tuum semel vidi, iuuenem mitem, comem, & ingenio planè ad virtutem & pietatem factō. Deus illum, te, me ad ista ducat, aut seruet. R.D. Decanum, quantum potest, saluere cupio, cui gratias pro beneficiâ in Hub. Audeiantium meum & debeo, & ago. Louanij, vii. Kal. Octob. ∞. Idc.

EPISTOLA LXVII.

GVIL. RICHARDOTO *suo* S. D.

LIBET nec libet scribere, vt rem dicam. illud, ob affectum, qui in te calet: istud, ob languorem, quem epulæ (ô Lipsio dignam causam!) nobis gignunt. Per hos dies aut conuiuator ego, aut conuiua: & velut Penelopes aliquis sponfus. At tu etiam Solem me facis, & tibi proponis, ad quem Aquila subuoles. De te, agnosco: ferris pulcherrimi amoris alâ ad lucem illam puram doctrinæ & sapientiæ: at de me quid dicam? esse vt ipsam hanc Autumni auram, fuscâ mente & nubilâ, atque vtinam melior ille ignis perrumpat! Sed docti hæc ferimus, & regno subiicimur, quod, vt poëta ille ait, ——— *regibus imperat ipsis.*

De puero, quod me consulis; illud mihi, quod parenti tuo videbitur, videtur. Haud nego decorum fore: & veniat cum præscripto fidei & modestiæ, quam debet adferre. Cetera coram. Rubenius noster salueat, cuius vberi & accuratæ epistolæ responsum debeo: sed nunc debeo, nec nomen expungo. Louanij, iiii. Nonas Octob. ∞. Idc.

EPISTOLA LXVIII. *Bruxellam.*

ANTONIO RICHARDOTO *suo* S. D.

CVM magnus hic amicus noster adesset, dimittendus sine scriptiunculâ ad vos non fuit. Simul & prospera tibi vouenda,

EPISTOLA LXXI.

*Romam.*ANTONIO RICHARDOTO *suo* S. P.

SVAVE mihi fuit intellegere de aduentu tuo Romam, suaue: sed & illud, quòd conspecta iam ea placeat, & animo tuo vna cum veneratione ingignat voluptatem. Quomodò non faciat? aut quis honesti ingenij, vetera illa cogitatione recolat, & non locum ac vestigia tot viris, tot virtutibus infessa, miretur atque amet? Atque ea vtraque, si iudicio inquiris & eligis, etiam nunc sunt; & reperies ex Europâ nostrâ virorum primos, quos vel pietas, vel negotium, vel etiam voluptas eò traxit. Innotescere te istis, quibus potes, meum consilium & votum sit: atque iis peregrinis maximè, quorum consuetudine aliarum regionum etiam mores atque ingenia condiscas. In ipsâ Româ variè quasi peregrinari & circumire te fas est, ab hoc meo monito: quia varij ibi hominum, & compendium Europæ iure dicas. Sed hæc ad te quid opus est? qui fratrem illîc habes in dignitate & prudentiâ, qui te, velut parens alter, diligit, dirigit & curat. De statu nostro, credo vos illîc, imò scio, omnia audire. etsi quid audiatis? quies & cessatio est, & minæ magis armorum, quàm arma. non sic in Allobrogibus, vbi Gallo res succedere nunciabatur. Multis importunum hoc bellum videtur, & quod duos magnos Reges iterùm fortasse inter se committet. Si fit, nostræ res quo loco? & an non inuiti quoque in partes trahemur, & inuoluemur? Sed publica mitto: priuata aliquid mutarunt à tuo discessu, & Oranum ac Baronium dimisimus laureâ Iuris donatos. Illum alterum, puto, Romæ iam habes: alterum Gallia elicit, & linguæ causâ aliquamdiu tenebit. Cetera, quæ fuere: nisi quòd valetudo mea nuper inclinavit, grauiore morbo concussa, à quo etiam nunc titubat & tremit. Te, mi Antoni, valere opto, virtute & prudentiâ crescere in parentis tui gaudium & tuum bonum. Louanij, v. Kal. xbres. ∞. Ioc.

Ampliss^{mo} D. Legato, fratri tuo officia & salutem à me velim deferri.

EPISTOLA LXXII. *Leodicum.*IOANNI ORANO, *Presbytero Societatis Iesu.*

ALVMNVN nostrum fines Italiae attigisse & hibernas Alpes sine noxâ transisse, volupe mihi auditu est. Amo eum serio, & quod adhæret, etiam curo. Scripsi ante biduum ad illum, & pro illo ad Card. Baronium: id est, ut aditum ad eum habeat, & magno illi viro innotescat. Deus reliqua vota mea audiat, & per vestigia patruī ad Honoris templum, sed per illud Virtutis, ducat. Te illic in quiete & subductione esse, equidem gaudeo, & gratulor dicam an inuideo? O beatum vitæ statum, qui hîc interna gaudia præstat, & postea spondet æterna! At nos iactamur, & publicè ac priuatim circumstrepunt turbæ. Has minuere & lenire consilio licet: in illis, quid nisi tolerare superest? Et piget tangere quæ fiunt, non fiunt: præter spem multorum, etiam prudentum, qui sub optimis Principibus (tales sunt) destinabant sibi optimum statum. Sed Deus est, qui hæc occulto suo decreto temperat, neque abnuī fortasse, sed differt. De Canisiâ, quam in Pannoniâ turpiter amisimus, grande præsidium Germaniæ, credo vos audisse & doluisse. De ipso Imperatore & eius sanitate, fama occulta non bona. O Deus adiuua, & miserante oculo adspice labentem hanc Europam! Idem te R^{de} P. feruet, & mihi veterem & purum tuum affectum. Louanij, post. Kal. xbris. ∞. 166.

EPISTOLA LXXIII. *Vesuntionem.*CLAUDIO CABEITIO I^{cto}.

NON nego gratam huic animo esse satis frequentem tuam scriptionem. Vnde enim ea nisi ab amore? qui ipse etiam gratus, quia causæ eius laudabiles & honestæ, studium scilicet virtutis & honesti: quod coram in te semper notavi, & nunc perseverare aut crescere potius, ex litteris tuis disco. Perge verò mi Cabeiti, nec huic rei vocem meam aut doctrinam desiderā; cum ipse aut à te, aut ab aliis, abundè quidquid eò facit, haurire possis. A quibus autem aliis? fidis illis verisq; doctoribus, id est mortuis: quorum libros, fodes, lege, relege, & in iis præcepta & mo-

& monita ad omnem prudentiam, atque etiam constantiam, quam animo tuo ire te quæsitum nunc scribis. Turbæ enim, inquis, circumstant aut imminet, & nimbus aliquis à tempestate, quæ in Allobrogibus sæuire cœpit: & credo metum aut vaticinium tuum (nisi Deus tamen illa serenat) non vanum esse. imò amplius credo, etiam nos remotiores illâ nube inuoluendos, nisi idem ille Deus amouet & dispellit. O Reges, ô Principes! cur arma in alium hostem felicius non vertitis, communem illum in Christiano orbi? qui nunc per interna nostra diffidia crescit, & in Germaniæ limite firmiter pedem ponit. Nam de Canisiâ amissâ credo vos audisse, & aditu scilicet patefacto in Stiriam, Carinthiam, & finitimas regiones. Tristia sunt, & magis quæ expectantur: quid solatij? quod Sapientia suppeditat, ad quam vnâ te mitto, & supremam hanc eius legem, Externa spernere, sola illa animi æstimare. Hæc æterna, illa fugacia: hæc amanda igitur & amplectere, & me vnâ, mi Cabeiti, tui peramantem. Louanij, xv. Kal. Ianuar. ∞. IOCI.

EPISTOLA LXXIIII. *Bruxellam.*GVILIELMO RICHARDOTO *suo.*

IN hoc certè sensu non aberras. & coràm mihi gratus suauis-
que es, & absentis tui scriptio, quæ velut imaginem tui exhibet ac sistit. Sicut solem qui iucundum habemus, etiam cereum noctu aut candelam: sic in amicitia, cùm præsertim causa aliqua subduxit, grata est scriptio, quæ vicem eius refert. Facile autem de causâ euocationis tuæ suspicabar. quæ tui ornandi & augendi est: & nos gratulamur; & Ampl^{mo} parenti tuo, quas gratias dignas dices, pro re tuâ sic ampliter auctâ? Quamquam ille gratias summas vnâque habet, si ipse in te ornando virtutibus literisque pergis: quod sedulò te fecisse vsque adhuc, debeo adstipulari. Imò ardorem tuum in hac re & vidi sæpè, & laudaui: quia nihil nimium hîc potest, & valet illud παρρησιασθε

* — ἀρεθὺν λάβε, καὶ μέσον ἐξέρχε.

Idem ille ardor te breui ad nos aget, puto & cupio: & expectant te epulæ nostræ, id est, pastus illi animorum. Veni, sed prius

* — τὸ δέ μοι κρήνην ἐέλδωρ,

* -medium
ut teneas,
cape sum-
mum.* -desideriū
istud perfice
ut ce nostrum.

vt cum Homero dicam : & has litteras in Sequanos tuos fendas certo alicui homini committe. Vides cui inscribantur. & is iam sæpiculè ad me scripsit, & affectum & gratitudinem calidè expressit. De publicis, pauca tu & dubia: nos hîc certiora, de Allobrogicis quidem rebus, quæ Gallo fluunt valdè secundæ. Arx Montis-miliani dedita est xvi. Kal. Decembres, & conditiones habemus expressas: quid expressas? etiam impressas (liceat cum vulgo loqui) Lutetiæ, idque cum veniâ vel auctoritate Senatus. Utinam pax excipiat hæc turbida, & nobis metuenda, si perseverant. Tu me & honesta amare. Louanij, xiv. Kalend. Ianuar. ∞. IOCI.

EPISTOLA LXXV.

*Mechliniam.*I. BERNARTIO *suo*, S. D.

VOTA tua vti animo signasti, ita eodem accepi: & Deum precor, vti ea & solui velit, iterumque signari. Valetudo quidem nunc paullum surrexit. nam iacebat, & infra humum adeò mittere minabatur: nisi potens ille & beneficus Deus respexisset, & salutari manu erexisset. Itaque solita munia, id est studia litteraria, me habent: imò ipsæ litteræ, quas sparsas colligo, & paullatim editioni apto. Italicæ & Hispanicæ iam lucem intra duas trêsvē septimanas videbunt: & ego plausum an sibilum, quo publicè excipientur. Vt ille aut hic erit, pergam, resistam: etsi animus trahit ad Gallicas & Belgicas, quas item concinnaui, & vt sic dicam, corporaui. Sed heus mi optime Bernarti, an sæculum eò vocat? Nam certè

—— *ciuilia passim**Bella tonant, trepidumque quatit discordia mundum.*

Nisi quòd Sapiencia tamen firmat, & nauim hanc nostram, inter medios fluctus, rationis illâ anchorâ sistit. Cuius beneficio clamen:

*Expers curarum, atque animum virtute quietâ**Compositus, semperque meus.*

quò eodem te voco. Quid tu Boëtium illum, verum Sapienciæ mystem, tenebris damnes: cùm eius maximè nunc vsus, & ignes isti passim accendendi sint, ad trepidos vel naufragos dirigendos?

Hoc

Et secretum iter et fallentis semita vita.

Louanij, XI. Kal. Febr. ∞. IDCI.

EPISTOLA LXXVIII. *Brugas.*

LYCAE WYNGAERDO, V. N. S. D.

QUOD Audeiantius meus, de voluntate meâ & studio promisit, in re quam petebas: id ex animi mei interioris sensu fecit. quem fortiter affirmo ita etiam in functum & beatum nostrum Busbequium propendere, ut nihil sit quod mea copia possit, quin ultro velim honori siue memoriae eius delatum. Oblitus ego sim fidi illius in me affectus? oblitus prudentiae, virtutis, & quæ hæc condiebat, doctrinae? Non fuit, non erit: amo, suspicio, in pectore & sæpè in ore gero virum, quem inter æui nostri primos vero elogio est prædicare. Itaque & faciam libens, quod petis: & tibi heredi amici nostri amicitiam etiam ultro deferro, & voco in consortium iuris, quod cum illo sanctum mihi fuit. Si voles, iam nunc

— collato pectore mixtos

Iungat inabruptâ Concordia longa catenâ.

Fiat atque ita salue. Louanij, prid. Kal. Febr. ∞. IDCI.

Carmen adiunxi in nostrum amicum, sed breue, leue, & vno verbo subitum. Nescio an aliquid Audeiantius meus, quem à probitate & ingenij dotibus commendo, Brugis vestris non indecorem futurum.

IN AVGERI GISLENI BVSBEQVI

TRISTEM MORTEM, ET SITVM.

AVGERIVS *istic est situs BVSBEQVIVS,*

Quis ille? quem virtutis & prudentiæ,

Habere carum, gratiâ, ipsi Cæsares.

Hunc aula eorum vidit, aula & extera

Asiæ Tyranni. quæ viri felicitas!

Probavit hæc, & illa. in omni tempore,

In munere omni, Nestorem se præbuit

Lingua atque mente. Iam quies eum sibi

*Et patria hæc spondebat: ecce sustulit
Viam per ipsam miles incertum, an latro.
Sed sustulit, simulque sidus Belgicæ,
Quod nunc choreas fulget inter astricas.*

I. LIPSIVS magno amico
exiguum monumentum P.

EPISTOLA LXXIX.

Bruxellam.

FERDINANDO DE SALINAS, à consilijs arcanis,
& maritimis.

IN dono misso ego donum à te accepi, tam amicam epistolam, tam benignam interpretationem, & mei meorumque æstimationem. Quæ ab effectu grata habeo, & admitto: à re & à iudicio equidem reiicio, qui probè scio non me, non mea tanti esse. Sed incitamenta hæc magis sint, quàm testimonia: & certè grata, à tali viro, à tali animo profecta. De republicâ nostrâ, quis tecum non dolet, & instantes etiam nimbos videt? valdè augendos, si pax illa Gallica non coit, & bellum in Allobrogibus perseverat. Regem enim Hispaniæ misceri, aut miscendum, omnis ratio postulat: & si illum, vereor ut nos, qui ita seiuncti sumus, ut tamen ab eo deincti pendeamus. Sicut maiori naui cymba sua adhæret & sequitur, sic dixerim hîc esse. Enimuerò in consilia aut actiones Principum non temerè me immitto aut penetro: sed tamen an pro re Christianâ, an pro tempore præsentis, & certè statu nostræ Belgicæ sit, grande illud bellum suscipi, prudentes controuertant. Quantumuis potentem regem pluribus simul inuolui & distrahi, non è re videatur, neque exemplo Principum, qui consultè & feliciter imperarunt. Sed quid hæc ego? apud me maneo,

— *nec æternis minorem*

Consilijs animum fatigo.

Reuerà enim hæc à supremo rege & fato sunt: iure nobis non æquo, & assidua magnaque hæc vitia

Iustificam à nobis mentem auertère Deorum.

Te valere, Vir Nobilis & Cl^{mc} ex animo opto. Louanij, III. Idus Mart. ∞. 1601.

EPISTOLA LXXX.

Mechliniam.

NICOLAO OUDARTO V. R. S. D.

SILVI equidem ad tuas ultimas: sed nec rei multum erat, & occupatio aut & languor me habebat, ab his cibis, qui vires aut spiritus corpusculo non addunt. Rogabas de Numinis tuis. quos vidit & ordine lustravit Nicolaus Rokoxius, vir ut morum, sic artium veterum; sed negabat electum aut rarum aliquid esse. Idem ego censeo, & gratos tamen habeo, quia ab illo Oudarto, qui non hæc sed animum, scio, ipsum mihi donet. Momus ille olim in fabricâ humani corporis requirebat, fenestras non esse quâs interiora pectoris lustrarentur: in te nec ille ipse desideret, si candidum illud tuum probumque norit, & oris, vultus, animi consensum. Sed hoc de Numinis: de EPISTOLIS Belgicis vrages, & vereris ne (ut tuis verbis utar) Lethæis tandem aquis mergam. Non hercules faciam, & legi vel amicorum causâ ac vivere cupio: sed meâ etiam causâ adhuc premi. Sunt mihi adspectus vel metus certi, quos haud facile etiam pello: si inclinatio aliqua aut *παρρη* rerum sit, decîdam. Imò & si ea non sit, & spe meliorum semel sublatâ, mappam ijs mittam. Annæus noster iamdiu iacuit, reprehendam, & illi quoque faciam lucem. O quando ea patriæ nostræ!

Non semper imbres nubibus hispidos

Manant in agros:

canit Lyricus: & nos ergo serenum aliquando, ex rerum lege, speremus. Deus donet, & te mi Oudarte seruet. Louanij, VIII. Kalendar. April. ∞. IOCI.

EPISTOLA LXXXI.

FRANCISCO MONTMORENCIO, *Bersei Toparchæ.*

VERSUS tuos cœpi legere, id est, mella & fauos gustare. Non mentior. suauia omnia sed cum punctiunculis, sine affectatione polita, sine scabritie antiqua. In quibusdam inuentio aliena est, sed quam facilitate ita tuam facis, ut surripere vel ipsis possis, nec ausint vindicare. Si ausint, iudex aliquis captus

contra eos donet. Ego pro gemmeis istis vitrea mea mitto, EPISTOLAS, quas amicorum nescio an consultus fauor edi expressit. Sed factum est. tu donantis saltem animum, si non donum, ama: & ut alijs, non illo me vinces. In Musæo nostro, à meridie scripsi.

EPISTOLA LXXXII.

*Traiectum.*MAXIMILIANO SESTICHIO *Canonico* S. D.

ET donum tuum gratum habui, & litteras gratissimas: quæ vtraque amorem tuum, istæ & gratitudinem miram referebant. Gratularis tibi, & gratias agis, pro manu ductione & doctrinâ, quam hausisti: & maximè in Sapientiæ studijs, quæ æstimas, amas, & amplecteris, ut sic dicam, vtraque manu. O suaue mihi lectu, te sic affici! Atque ut ille Darius, aperto malo Punico, granisque vbertim effusis, totidem sibi Zopyros optabat: sic ego mihi discipulos, eâ mente, & eâ curâ. Amœniora studia tractare & præire me, fateor: sed Numen testor, eo fine, ut via ad sapientiam & medicinam illam animorum sint: nō ut occupentur ibi ingenia & adhærescant. Itaque in ipsis lectionibus hæc talia aut misceo; aut ex professo etiam tracto, ut in Senecâ nostro, te audiente, factum. Quem virum amare te ita suadeam, ut ipsam Sapientiam: quia reuerà ille

— *iudice me pulcherrimus auctor*

Naturæ verique.

Acer in scriptis; & verba in animo, non à summis labris profundit; stimuli & subiti ictus sententiarum; quibus qui non excite-
tur, non inter frigidos, sed mortuos, à me habeatur. Enimuerò alta illa & Prouidentiam, item vitiorum odium, & rerum externarum cōtemptum, nemo magis infuderit: nemo, inquam, ex omni gente aut æuo, cuius scripta quidem exstent. Itaque moliebar illum correctum & leuiter illustratū hominibus nostris dare: sed resisto aut reuocor, cum æuum video magis magisque turbidum, & talibus non dicam auersum, sed inimicum. Heu Belgica! non res & opes tuæ solū, sed mores & artes labant aut ruunt. Ferendum est, philosophandum est: quò te, etsi incitatum, voce & corde, mi Sestichi, voco. Louanij, Kal. Aprilib. ∞. Iocri.

EPI-

EPISTOLA LXXIII.

Bruxellam.

NICOLAO DE WEERDT *J^{to} & cognato.*

VIDI quæ cum Fabro nostro egisti, & simul ab eo qui literas tulit, intellexi. Gratiam tibi debeo & pro operâ, & pro successu. Nam ego eousque rem deductam gaudeo, cum ius Hannonicum nobis in hac parte non faueat: & villâ venditâ aut alienatâ, actio in personam periisset, per sententiam parta. Itaque transactio utilis: & præsertim ista, in quâ, etiam re certâ, aliquis acquiescat. Ergo approbo acta, & hortor ut finem ac firmamentum imponas: id est, CCC. illos accipias, anno tamen excepto vectigalis, quod nunc cedit. De quo ipso pacisci tibi permitto, ut semel & vniuersè finiamus. Paratam pecuniam existimo, & tu eam recipe: quod hîc etiam actori aut adiutori eius dixi. De hortu quod iniicis, ut rem suauem & delectabilem: ita sanè fuit, sed fuit. Nam nunc, ô funera, quæ hiems ista dedit! Clades Cannensis est, ut sic dicam, in meo hortu: flores prostrati, occisi, & vix tertia pars superest copiarum. Quid tamen? etiam amico aliquid superest interiori, & tibi. Veni, me & illos vide: vxorem & liberos adducito. quod te sub hoc festum Paschatîs valdè rogo. Feriæ tibi erunt: atque eas apud me potissimum vsurpa. Dominus mea nunc laxior, & pars eorum abiit, qui stipabant. Vale Cl^{me} D. Cognate, cum vxore carissimâ, quam animitus saluto. Louanij, III. Idus April. ∞. IOCI.

EPISTOLA LXXXIV.

IOANNI RICHARDOTO, *Præsidi S. D.*

VIX legi litteras tuas (ô humanè & benignè scriptas!) & calamum sumpsi, atq; huic chartæ impressi, & simul meam mentem. Etsi quid opus erat? clarè & verè scripseram, me eam rem facere arbitrij tui. Enimvero, Deum testor, adeò grauis tuus non est, ut gratus iucundusque sit, istâ indole, probitate, comitate: quibus non dicam me tantum, sed & vxorem cepit, ita ut eum carum eximiè habuerit atque habeat inter omnes. Hæc res est. & si quis Deus mihi tales in contubernio semper spondeat: semper admittam & habeam, cum meâ voluptate, cum illorum fructu.

At hodie quàm multi alij? & ideò mihi mens alia, & post horum discessionem (non enim dimissionem) certum mihi ad quietem & solitudinem redire, nec prece vel auctoritate aliò flecti. Sed de tuo tamē quod submonueram, id ipsius causā, nō meā, factum. Ecce Vir Amplissime, ætatem habet, apud me annos paullò minus quinque egit, in studijs optimam viam firmiter iam ingressus: quid superest, nisi vt te volente alia etiam loca hominesque leuiter videat, vsum aliquem & peritiam hauriat, tum redeat, maneat, te oblectet? Cogitabam & de Antonio tuo-meo (patere me sic loqui) qui iam quod satis sit Italiam fortasse lustrauit: & an non illo reuocato, hunc vicarium dare, ex vfu vtriusque esset. Nepotes quidem & florentem familiam habes, sed adhuc è sexu altero, & qui nomen tuum ad posteros non propagat: nostrum illum cum pari suo iungi, paullatim ad res adinoueri, non dicam consilium, sed est meum votum. Habes liberè (ita imperabas) interioris mei animi sensum: quem vt æterno nexu tibi tuisque deuinctum censeas, Ampliss^{me} & Nobil^{me} Domine rogo, Louanij, ix. Kal. Maias. ∞. ICCC.

EPISTOLA LXXXV.

Romam.

IOANNI HEMELARIO suo S. D.

IACES mi Hemelari, non oportet. Dij boni, tale ingenium? Vtinam te sine superbiā nōris! Sed erigere, & fiduciam à virtute sume. Quantò alij altiores, qui non digni tecum. sed desino: me audi, & modestiam ita ama (caput virtutum) vt ad *μικροδουλίαν* illam, & sui contemptum non descendas. In sæculo isto multi fumi, multi fuci interueniunt: non fugabunt bonas vtilisque apes. operas tuas exerce, & in aluearibus mella conde. Vbi illa sapientiæ præcepta, alta, sed ô vera?

Quem neque pauperies, neque mors, neque vincula terrent.
te vultus adductior, aut sublimior, te fastus aut fastidium alicuius contubernalis? Omitte nugas, & totum hoc viuere spinas & aculeos suos habere scito: sed ijs maximè, qui velut vltro ingerunt se & opponunt. Quædam non videnda, non audienda sunt: & si sunt, transmittenda vt venti. & quid aliud sermones sunt? Numquam progredietur, qui timidè nimis explorat omnia & resistit.

resistit. Bonus animus & sibi conscius, summum bonum est: summum etiam gaudium est, si non patiare infuscarì aut deminui ab externis. Multis sola impudentia, aut *à vanis* quædam & stupor, hoc dedit: & vides quàm illi se proferant, & quò ascendant: tibi Sapiencia non dabit, saltem stare & non deijci à vanis istis rerum? Obsecro te, tolle cum vultu, quem erectum Deus dedit, etiam animum: & simplicem virtutem ipse ama, sequere: sed in alijs tolera mixtionem, & homines Choïcos etiam in sacrâ illâ vrbe esse cense. Dic mihi seriò, siquid voles vltra à me factum aut scriptum: fiet, & tuâ causâ pænè vel vltra decoris limites eam. ita seriò te & acriter amo. Vale. Louanij, prid. Kalend. Maijas. ∞. IOCI.

EPISTOLA LXXXVI.

*Leodicum.*CAROLO BILLE'O V. N. *et* Ampl^{mo} S. D.

OFFICIUM ego feceram, id est libri mei munusculum (verè tale) ad te miseram: quid tu? ô benignitatem! beneficium rependis, & quidem duplex. Nam & amicâ scriptione me affaris, quæ animum recreet: & munus etiam adiungis, quod corpus pascat. Debeo tibi, & libens debeo. nam in hoc certamine vinci à te fateor, & cupio: amorem tamen excipio. quem ego ita æquo pondere (an grauiore dicam, & verè dicam?) tibi repono, vt ipsa Æquitas si iudicet, sententiam à me donet. Perseuerabo. te rogo Ampl^{me} & Nobil^{me} Domine, vt idem facias, non meriti mei, sed constantiæ tuæ causâ. Louanij, iiii. Nonas Maijas. ∞. IOCI.

EPISTOLA LXXXVII.

Bruxellam.

CAROLO BROOMANO S. D.

QUOD voluisti, feci mi Broomane: & amici illius absentis, & tuâ præsentis & prensantis causâ. Bonâ fide, vt me sicubi vsus erit: reperies pronum & affectum. Nam etsi familiaritas non iunxit, tamen iam inde à parentibus aliqua notitia (neque enim oblitus sum:) & certè

— *similes iunctæque Camæne*

Sunt nobis, multumque pares bacchamur ad aras.

Quæ

Quæ ipsa caussa Billiodum mihi conciliauit, in eleganti ingenio, elegantiarum veterum & artium amantem. Amo ipsas, amo eos qui ipsas: nec ut in profano amore abiungit bibere ex eodem riuo, sed magis stringit. Ceterum, quod ad ipsam rem, egi cum Patribus, & dilationem concessuri videntur: ægrè tamen longam, quia vnum illis hoc exemplar. Matura igitur, & fidem tuam meamque libera: sed nos æternum ea iungat. Louanij, viii. Kal. Iul. ∞. ICCI.

EPISTOLA LXXXVIII.

Romam.

ANTONIO RICHARDOTO suo S. D.

O METVM nostrum, ô nunc gaudium! Bruxellam veneram, & à parente illud triste audieram de tuo morbo. Numen testor, sic me sollicitum fuisse, ut ipsum. Romam enim noram, & quàm ancipites, ne dicam præcipites, ibi istæ febres. Itaque inquires mihi animus, & spe metuque suspensus: donec hunc mihi ademerunt tuæ litteræ, & quidem à tuâ manu, quibus nec dedisti nec dabis gratiores. Euge, conualesce, & plena sanitas tua plenum gaudium nobis donet. Ego in Neruios & illa loca, animi ac valetudinis causâ iueram, & nunc ante biduum redij, valetudine quâ soleo, id est tenui, & quæ certò ad communem illam metam ducit. Quid malierit? imò à malis auellemur, quorum seges succrescere in dies videtur, & sub optimis Principibus patria non optimè habet: quod, etsi fortes & semi-Stoïci, tamen dolere fatemur & angere, an & indignari, promptis remedijs quæ. sed omitto, mearum, ut scis rerum, & publicarum amans magis, quàm curans. Neque mea sanè hæc curatio est: te magis nunc cogito, & tuam valetudinem, quam ut ex voto nostro Deus tibi restituat, calidè eum rogo. Mi Antoni, sic esto. Louanij, xi. Kal. Iul. ∞. ICCI.

Legatum fratrem tuum saluto, & obsequia defero.

EPISTOLA LXXXIX.

Tornacum.

DIONYSIO VILLERIO Canonico & Cancellario.

INVITVS ad te scribo mi amice. quid hoc est? quia scribo tantum. Ita me affecerunt sermones vestri, consuetudo, conuiuia,

uiuia, & ante omnia in affectata illa comitas & candor, vt desiderem eadem, & languor actædiū mihi sit carere. Sed nimirum

Non semper idem floribus est honos

Vernis, neque vno Luna rubens nitet

Vultu.

neque nos in suauitate illâ & diffusionē semper animorū. Reduxi & contraxi, & apud me maneo, in functione munerum, quæ Parca adsignauit. Interea non possum, quin mente & desiderio sæpè ad te recurrā, quem olim amaui, sed nunc totum noui, & sic mihi indui, vt Sofiæ Plautini verbo congeminasse nos dicam, & duos ex vno, imò in vno esse. Nihil blandior. nec Deus aut Genius mihi vnumquam, nisi te quasi me habeo atque amo. Satis, satis. de re librariâ quod mandaueras, Corfelio & mihi curæ erit: atque ego ecce quædam eius generis rariora ad te mitto, quæ vt donū à me (quid aio?) imò à te tibi habeas, cupio siue rogo. Iubeo pænè scripseram: & hoc quoque licuisset. De Neruiis, nondum inquisiui. scripta & exsignata quædam habeo: sed distinebar, vt solet post absentiam, & amici, litteræ, lectiones interpellabant. Aliàs fideliter & plenè fiet. De publicis, quod nunciem vix habeo, nisi in expectatione tristium aut lætorum nos esse. Bataui Berckam ad Rhenum obsident, flumine & Germanicis commerciis compotes futuri, si potiantur ipsâ. Præsidium intus validum est: sed ego à circumuallatione metuo & operibus, quæ isti ad Romanum morem & disciplinam hodie struunt. Nostri Principes in Flandriam iuerunt, vt fama communis & vestra etiam vota sunt (scis quid dicam, & quàm è re vestrâ sit urbem eam capi) ad Ostendam expugnandam: vt occultior sermo manat, ad insulas hostium tentandas, triremium nouarum aduentu. Actio pacis instituta cum Asiatico hoste: & comitia etiam futura super electione noui Rom. regis. Sed quorsum ista? aliunde audis: à me illud, amo te, me ama, valeo, vale. Louanij, III. Non. Iul. ∞. IOCI.

R^{do} D. Decano in occasione salutem & officium à me defer.

EPISTOLA XC.

Duacum.

BARTHOLOMAEO PETRI LINTRENSI,

Doctori Theologo S. D.

ITA me cepit humanitas & beniuolentia, quam vtramque vultu, verbis, factis in me prompsisti, ut non conquieuerim, nisi & deuinctum hoc nomine faterer; imò & amicū vltro tibi offerrem. Calidè à me fit, fateor: sed & candidè, & quàm promptè offero, tam fideliter cultū à me iri amicitiam, Numine illo teste promitto. Virtus tua mihi aliisque nota est: & hanc etiam inuito te amabimus. patiaris ut te vna, in quo domicilium illa legit. Voluissem equidem diutiùs & te, & vrbe vestrà, alterà in Belgio Musarum sede, frui: sed cupidini legem & occupatiunculæ nostræ dabant, & munus quod sustinemus: neque diutiùs abesse vtraque illa permittebant. Itaque frænum momordi, abij, in animo te gestaui Reu^{de} & exinie Domine, ne temerè dimittam, donec illum ipsum emittam. Louanij, Non. Iul. ∞. MDCL. Collegij Regij Præfectum, virum, vno verbo, mihi carum, bonâ tuâ veniâ saluto. Libellum EPISTOLARVM mearum adiunxi, in quibus si non aliud, pietatis alibi aperta professio te iuuabit.

EPISTOLA XCI.

Bruxellam.

NICOLAO DE WEERDT, I^{ro} & Cognato.

MIRA hæc cæli obstinatio, fatendum est: à quattuor amplius mensibus vix pluit, nisi siquid leuiter rorauit. Magni interea æstus, & siccitas inaudita. Hortuli nostri quàm languent? quàm ego cum illis, cui hæc constitutio sic aduersa? Et tamen non nimis insolens aut noua, etsi nobis sic visa. Lego in Li-
 uio, anno Urbis CCCXXIII. *non celestes modò defuisse aquas, sed terram quoque ingenito humore egentem, vix ad perennes suffecisse amnes. Defectus alibi aquarum circa torridos fontes riuosque, stragem sitis pecorum morientium dedisse.* Iterum anno DLXXII. *Siccitate & inopiâ frugū insignis annus fuit. sex menses numquam pluuisse memoriae proditum est.* Sed hæc in alio cælo & solo: quid nostro? Germanici Annales produnt, anno Christiano ∞. CC. XXVIII. *tantum fuisse æstum,*

Lib. IV.

Lib. XI.

æstum, ut messis terminata fuerit (verbis eorum vtor) ante festum
 S. Ioannis Baptiste. Iterum biennio post : ut per Iulium & Augu-
 stum menses ova in sabulo coquerentur. Et anno ∞ . CC. LXVIII.
 Non pluit duodecim septimanis, fuitque æstus maximus. Anno ∞ .
 CCC. III. Annus calidus fuit admodum, sine pluviâ. molis aquæ de-
 ficiebant. Botri maturi in vigiliâ S. Ioannis in Alsatiâ videbantur.
 Simile in anno ∞ . CCC. LI. Itaque non hæc adeò noua : sicut
 nec frigus quidem, quod immodicum nos iam biennio pressit.
 In Liuiio scriptum : Insignis annus hieme gelidâ ac niuosa fuit : adeò Lib. v.
 ut viæ clausæ, Tiberis innauigabilis fuerit. Quod de Tiberi sanè in
 illo cælo perrarum est : sed quid de ipso mari ibidem adstricto &
 clauso ? Annales produnt : Anno ∞ . CC. XXXIIII. hiemem asper-
 rimam fuisse, adeò ut in * mediterraneo mari institores Venetiani, cum * Vult dice-
 oneratis summariis, per glaciem transirent : quæ videlicet hiems non par- re, Adria-
 uam, per totam Italiam, in vineis, iumentis, & oliuetis intulit cladem. tico.
 Simile Zonaras, sub Constantino Copronymo, in mari Ponti-
 co, & freto vicino : Seuissima hiems fuit, adeò ut non fluuij solum
 prorsus congelascerent, sed ipsum mare ad multa stadia, & angustias
 item freti, quo ex vrbe Chrysopolim traicitur. Niue deinde in glaciem
 deciduâ, atque ipsâ etiam congelante, homines fretum pedibus transi-
 bant, atque ipsa etiam sagmaria iumenta, & boues onusta plaustra
 trahentes. Hoc & in aliis maribus tunc accidisse fertur. Addit sub-
 inde : Hanc hiemem æstus secutus est ingens, ut & fluuij perennes a-
 rescerent, & fontes penitus deficerent. Nec diu post, altera hiems
 secuta, quam Marianus Schottus in Caroli Magni imperium (id
 est, annis aliquot post Copronymum) refert : Anno, inquit, xxx-
 II. regni Caroli, fuit gelus magnum & amarissimû, quo pelagus Ponti
 usque ad centum milliaria, in Oriente, in glaciem versum est, habens cu-
 bitos à superficie in profundum quinquaginta. In nostris deinde par-
 tibus, Ludouico Caroli filio imperante, anno DCCCXXI. hiems
 in tantum prolixa (verba Annalium) & aspera fuit, ut non solum
 minores riuus ac mediocres fluuij, verum maximi amnes, Rhenus videlicet,
 Danubius, Albisque ac Sequana, ceteraque per Galliâ atque Germaniam
 flumina, adeò solidâ glacie stringeretur, ut triginta, velleo amplius, die-
 bus, plaustra huc atque illuc, velut pontibus iuncta, sustinerent. At verò
 anno ∞ . LXXVI. Schafnaburgensis prodidit : Vim hiemis tantam
 adeoque iugem fuisse, ut à * festiuitate S. Martini, Rhenus fluuius, penè * Nouembri
 usque mense.

vsque ad Kal. Apriles pedestri itinere transmeabilis maneret. Et interdum intempestiuum hoc frigus. sicut anno ∞. LXIII. (in Hermannō Contracto) tempore veris, medio mense Aprili, per quattuor dies hiems sæua, ventosa & niuosa, aues & pecora frigore exstinxit, arborū & vinearum maximam partem perdidit. Et anno ∞. C. XXV.

* Brabantia nostra.

(Robertus de Monte) Hiems tam valida, vt in* Brachbanto anguillæ innumerabiles, propter glaciem è paludibus, quod mirum dictum est, exeuntes, in fœnilibus fugientes latuerint, atque ibi præ nimietate frigoris computruerint. Vix tandem arbores floruerunt Maio mense. Voluit dictum, fronduerunt. Sed quorsum ego ista? vt opinio illa nouitatis eximatur, quæ malè in omni dolore aut querelâ blanditur. Numquam tale, nemini tantum nugæ, & plebeiij sermones: quos Historiæ refutent, & seriò lectæ hunc quoque Constantiæ fructum in animo gignant. Faciamus mi Cognate, & corpore atque animo saluemus. Louanij, postrid. Kal. Sextil. ∞. IDCI.

EPISTOLA XCII.

Valentiana.

HENRICO D'OULTREMANNO Senatori S. D.

ERGO tandem à te litteræ, mi d'Oultremanne? Animus apud me dudum innotuit, fateor; & quia innotuit, se innoxuit: cur autem scripto non cõiuimus amicitiaæ veræ pactum, quod calliditas, vis, ipsa mortalitas non abruinat? Cupiens eius fui, & nunc te stipulante restipulor, & per quicquid sacrum est firmo. Fui equidem haud longulè à vobis nuper, & animus eò ferebat vel tui causâ: pedes restiterunt, & vorforiam domum ceperunt, quò res vocabant. Alioquin non sum ille hominum, imò nec conuiuiorum, fugitans,

Nec frons triste rigens, nimiusque in moribus horror,

Sed simplex hilarisque fides, & mixta pudori

Gratia.

vt me verbis alienis tibi, sed liberè & verè describam. Neruij hoc vobis dicent, apud quos benignè & comiter excepti fuimus atq; egimus, nec magis apud Phæacas Vlysses. O Villerium illuc mihi amicum! & plures alios: atque inter primos Coretum, illum à tirocinio studiorum familiarem. Magis nunc amo, quia & te video: & benè ille, qui de amico meo sermone super te (nam ita fuit)

fuit) nunciauit. Utinā Viuianus vobis superstes! alter funis erat, qui me traheret: sed vel tu impetrandi validus, & si viuo, regionem vestram aliquando, non ex negotio, sed affectu petam, & quem nunc animo, corpore amplectar. Vos cælites damnate me huius voti. Louanij, IX. Kal. Sextil. ∞. IOCI.

EPISTOLA XCIII. *Valentianas.*

PETRO CARLERIO, *Presb. Soc. Iesu.*

OPIDVM vestrum, Collegium, & te videre in isto tempore mihi non fuit: etsi voluisse farcor, & pænè decreuisse. Sed Neruiorum beniuolentia intercessit, & dies vestros suos fecit: adeò vt nec Duacum nisi cursim viderim, & illinc properè domum properauerim, pænè dicam,

Ocior cervis & agente nimbo

Ocior aurâ.

Ita familia, studia, res meæ reuocabant: quibus parui, & tibi tamen in animo isto gratias scripsi, pro amicâ illâ expectatione. Patri verò Manaræo quid iam olim debeam, scio: qui nunc quidem omnem sinum, vt sic dicam, beniuolentiæ suæ effudit, & per collegia illa vestra sparsit. Nā & consimiles litteras Tornacum & Duacum scripserat. cui ego vota, non gratias (quî possim?) reddo: & Deum precor vt talem virum Ecclesiæ & Societati vestræ seruet, qui reuerà

---Troica dignus

Sæcula, & Euboici transscendere pulueris annos.

Vale R^{de} Pater. Louanij, IX. Kal. Sext. ∞. IOCI.

EPISTOLA XCIV. *In castra ad Ostendam.*

IOANNI RICHARDOTO, *Præsidi.*

REFUGEREM ad te scribere inter bellicos strepitus & tonitrua, quæ hucusque (mirum, sed verum) audiuntur: nisi filij tui res esset, quam nuntiarem. Sicut autē Hector, apud Homerum, vel galeam ipsam posuit, & filium paruum est osculatus: sic tu paullisper te dabis, & audies de illo, quod delectabit. Respondit publicè de Iure ante triduum, vno verbo, OPTIME: nec vltrà iam teneo. vt vos ita rem illuc geratis, æternum Numen precor. Louanij, VI. Kal. Sextil. ∞. IOCI.

EPISTOLA XCV.

Brugas.

IO. CLEMENTI XANDRINO, *J^{to} & Canonico S. D.*

DEBEO tibi, mi Xandrine, debeo, qui tam promptè & vltro significasti quæ ibi gesta. In expectatione sanè sumus: & quis non bonus? quia famam & dignitatem Principum, salutem etiam Flandriæ, verti in obsidione eâ arbitramur. Benè, quòd adhuc prosperâ: & meliora, atque adeò ipsum finem magni incepti, te augurante breui expectamus. Non negamus rem arduam esse, sed tanto plus famæ, atque etiam fructus, in confectâ. Heri tristiores nuntij (nescio an certi) nos percusserunt de Berckâ deditâ: Aiunt cuniculis partem murorum dirutam: & compositione demum nostros egressos, honestè & sub signis, sed egressos. Triste est, diluite & temperate nuncio illinc lætiori. Sed heus, in tuâ priuatâ re quid ita files? opera mea si vsui esse potest, rogo, vtere: & inter ferio tui amantes me cense. Louanij, prid. Non. Sextil. ∞. IOCI.

EPISTOLA XCVI.

PETRO SCRIVERIO.

TVAS accepi, sanè gratas, vbi? Antuerpiæ, cum eò me animi, atque etiam negotioli causâ, contulissèm. Quid autem excusas scriptionem? caram à talibus habeo, uti ipsos vocaros. Nosti me vel ex scriptis vel ex famâ, & in vtrisque indolem factam benignitati, imò comitati. Itaque communica & adi, numquam repellendus, nisi cum ipsâ Virtute & Doctrinâ: quod non fiet, neque me ita *circumtonet*, ut cum poëtâ dicam, *gaudens Bellona cruentis*. Senecæ locum, diu ambiguum, firmas hercules notâ tuâ & illustras. Fac in aliis, siquid habes: & scito homini tuo inscribendum. Pergere animus est in optimo scriptore, etsi valetudine an fastidio sepositum menses plures habui: sed recipiam & consummabo, si Deus mihi viuere dat & valere. vtrumque intimo meo voto tibi, ô Scriueri. Antuerpiæ, in Plantinianâ domo, vi. Idus Septembr. ∞. IOCI.

EPISTOLA XCVII. *Brugas.*GVIL. RICHARDOTO, & PHILIPPO RVBENIO, *suis.*

ABITIS, imò abistis, & Vale illud, etsi mæstis, dicendum tamen fuit. O quando iterum Salve? Eritne ut videam, & viuam? Voueo, *Et non antè mihi claudantur lumina morte,* quàm ego vos brachiis istis claudam & astringam.

Quorum ego manantes oculos & saucia vidi *Pectora:*
nec meis quidem illis ficcis, aut hoc illæso. Sed ite & redite felices, Italiam videte, ingenium polite, iudiciū formate: aut potius (rem dicam) quod formastis feruate. Nam ego, cum Attio,
Probis probatos potius, quàm multis velim.

Nostis æuū, vanitatem, luxum, delicias, ineptias:

---non ita Romuli *Præscriptum, & intonsi Catonis:*
neque hercules meum, ut tot annos audistis. Sed heus, tu Rubeni, nubem illam doloris circumfusam Carinē tuam * *ἀποβατήριον* * *In discessu.*
nonnihil dispulit, ô dii boni, bonum. Palpo non te percutio, sed
cum Syracusio, * *Πληρὲς τοι μέλιτος τὸ καλὸν σῶμα:* * *Os plenum tu mellis habes.*
ô os Gratiarum & Musarum! Vulgari potest, siue à te siue à me, sed vulgari. Visne ut ego per Moretum? promptius fecero, nisi sint laudes meæ, & quidem superfluentes. Sed vale mi amice,

--τὸν ἐγὼ περὶ πάντων τῶν ἐταίρων

Ἴσον ἐμῇ κεφαλῇ:

& caput hoc ipsum tango. Testimonium hîc habes, fidei simul & amoris plenum. Louanij, xv. Kal. Octob. ∞. IOCI.

TESTIMONIUM.

OMNIS ORDO, QVISQVIS HAEC LEGES,

EX fide & vero scies scripta. PHILIPPVM RVBENIVM, domo Antuerpiâ, annos P. M. quattuor in familiâ & contubernio meo egisse, mensæ participem, sermonis, & disciplinæ. Probitatem à naturâ & modestiâ attulisse, item semina aliqua doctrinæ, quæ immanè quantum in spatio illo breui auxit: Latinâ & Gracâ litteraturâ promptus, vtravis oratione siue scriptione disertus, solutâ & nexâ. Historias & antiquitatem addidit, & quicquid boni, bonitate & celeritate ingenij hausit, iudicio direxit. Adeò supra rem nihil astruo, ut pro re non dicam. vis fidem? experire, & sub modestiæ illo velo, sed

paullatim, retege quæ dixi & quæ non dixi. O vos, quibus Virtus & Honos cara, carum hunc habete, producite, applaudite: ita vtraque illa vos respiciant, & hunc Fortuna, quæ pro meritis nondum risit. Scripsi & s'g rauri

IUSTVS LIPSIUS, Professor & Historiographus Regius.

Louanij, xv. Kal. Octob. ∞. MDCL.

EPISTOLA XCVIII. *Leodicum.*

CAROLO BILLEO, V. N. & *Ampl^{mo}.*

SCRIPTIO mea, præter gratulationem, vix aliud habet. Sed ore cum id non possim, affectus adigit stilo facere, & tecum & cum tuis gaudere, tuis te redditum, imò pænè dicam tibi te redditum ex longinquâ satis peregrinatione esse. Etsi enim eiusmodi laborum gnarus & vetus es, tamen in hac ætate quies, scio, allubescit, & tacitum gaudium infunditur,

Cum mens onus reponit, & peregrino

Labore fessi venimus larem nostrum.

Hoc igitur animo gratulor, illo intimo, & qui fucû & fraudem non habet. Significo & in occasione, primores vestros sacri ordinis hîc fuisse, domum emissæ, sanequàm opportuno loco sitam, quæ Collegio aptari possit in vsum & gloriam illius gentis. Fauere tetalibus incœptis scio, qui posteritatem etiam cogitas, & curas tuas non vni æuo impendis. Cum Deo hoc commune habent magnæ animæ: qui vt te Nobil^{me} & Ampl^{me} Domine, suæ & Principum gloriæ, & publico vsui seruet, meum & bonorum est votum. Louanij, xiii. Kal. Octob. ∞. MDCL.

EPISTOLA XCIX. *Mechliniam.*

NICOLAO OVDARTO *suo.*

SEMPER mihi insonas de Chronico, nunc iterum magnâ voce. Sed bonâ fide, vires & otia mea nosti? Illas valetudo & fregit & adsiduè frangit: hæc eripiunt mihi non solennes solum occupationes, sed nouæ, quæ vt fluctus in plenilunio, augeſcunt. Deum & cælites omnes testor, prouerbio olim sed veriuerbio in me dici, *Vix otium sæpè ad aures scalpendas esse.* Ita viri interturbant, ita adolescentes, ita fæminæ: ita indigenæ, aut exteri. & horum

rum cottidianus ferè aduentus. Dic fodes, quando lectioni aut stilo sit locus? Vespere, inquires. Vacuum ferè id tempus, fateor: sed quid si illud quoque conuiuia eripiunt sæpè, & in sollenni aliquo & honorario actu, cui ægrè me subduco? Esto, non fiat: quid oculis meis faciam, qui iam fessi obtenebrât ad adscititium lumen? Rem tibi dico. ego ille olim Lynceus, aut vt fabulam o-mittam, visu serpens, defeci, & pro æthereis illis oculis ad vitreos confugi. Hi negant lucubrare. Et tamen animus est obsequi, & vsus etiam publicus, quod benè ingeris, eò vocat. Ergo post SE-NECAM videbo, & adnitar: vel sepositis *Monitis & Exemplis Politicis*, si tamen ita vobis (nam & Hartium iungo) videtur. De SENECA autem, quòd suades etiam Philosophū me agere, quid censes? Disslerere me & diffundi? abnuo, & non sit ex more veterum interpretum, quos mihi certum sequi, spreto nouitio hoc & ambizioso, qui inoleuit. Philosopher ego coram illo Philosophorum apice, imò in illo? Indecorum mi Oudarte, imò inutile. ille vnus actor sit & emineat, nos excipiamus & velut secundas agamus. Deus mihi nunquam benè aut votiuè faciat, nisi cū illa erecta, incitata, ætherea lego, cadit mihi stilus & manus, & nugas censeo totum hoc quod molimur. Ah, qui sensus illi, & quæ dictio etiam est? quantum animi habet, quantum inserit? quantum etiam caloris? Me quidem incitatum semper dimittit, & plenum ingentis fiduciæ. Videor mihi ille esse, aut certè futurus, qui

Celsior exsurgit pluuiis, auditque ruentes

Sub pedibus nimbos, et cæca tonitrua calcat.

Itaque nullum opus libentiùs commentari aggressus sum, nullum ægriùs aut maiore non dicam labore (falsum sit) sed fastidio peregi. Languco, & tædeo, cū mea video, cū illa video: & vnâ re excusor atq; excitor, si nihil tale coner. Interpretem agam, sed purum & simplicem: & ne te vltra teneam, qualem in Plinij Panegyrico egi. Pompam non habet hoc genus: mihi crede, habet vsus. & quid alios moror? longo æuo & exercitio eò veni, vt iudicia non accipere solūm possim, sed dare. Cum fiduciâ dicam, Aut bonum illud genus est, aut nemo veterum quod bonum est vidit.

Non mihi si cunctos Helicon indulgeat amnes,

Et superet Pimplea sitim:

guttulam vnam in illa aliena aut longinqua effundam. Pede presso illum sequar, explicabo: cū fructu publico magis, quàm meâ gloriâ & hoc si non præsens, alterum æuum dicet. Vale mi Oudarte, & de inscriptione (oblitus eram) quod suggeris, cogitabo: & iam nunc illabitur, etsi nondū sedet. Disputabo mecum, & dispungam. Louanij, v. Idus Octob. ∞. lxxi. Hartio alteri nostro saluere.

EPISTOLA C.

Mechliniam.

IANO BERNARTIO Cognato.

CVM abisses à nolēte ac dolente, nescio an tu utrūque, & scitis si alterum; sed cū abisses, ruminatus sum sermonē nostrum de *Coronis*: imō & scrinia ac scripta mea inspexi. Nō solet mihi (sine fastu aut fascino dixerim) vsque adhuc mentiri memoria: & videbar certò de *Aureis* illis, non tantū laureis, aut ex quercu aliāve fronde aut herbâ, legisse. Neq; nescio aut nego sollennes & frequentes has fuisse: sed illas addo, & Romæ in commissionibus aio vsurpatas. Audi Suetoniū, in Vespasiani cap. xix. *Apollinari Tragædo quadringena; Terpio Diodoròq; citharædis, ducena; nonnullis centena; quibus minimū, quadragena sestertia, super plurimas Coronas aureas, dedit.* Explicandus ita Plutarchus in Catone Vticēsi. Ὅς, inquit, φαυνίῃ καταστάντος ἀποθανόντος, τὰ τε ἄλλα τῆ ἀρχῆς ἐπεμελεῖτο καὶ τὰς θεὰς διεῖπεν ἐν τῇ θεάτρῳ, διδύς καὶ τοῖς θυμηλικοῖς σφάνεσσι χρυσῆς, ἀλλ' ὥσπερ ἐν Ολυμπίᾳ, κοτίνων: *Fauonio Edile factò, cū alia magistratus eius curauit, tum etiam ludos in theatro obiuit, dans Thymelicis siue scenicis non aureas coronas, sed vt Olympiæ solet, ex oleastro.* Nam hoc notat ex parcimoniâ & modestiâ à Catone factū, quòd spreuerit morem receptum de coronis aureis, dederitq; viliores Græcanico ritu. Plinius & ipsum morem, & originē eius ingerit, lib. xxi. cap. III. *Crassus Diues primus argento auròq; folia imitatus, ludis suis coronas dedit.* Nota quòd etiam ex argento. atque hinc lucem pete Ælio Lampridio in Alexandro: *Scenicis numquam aurum, numquam argentum, vix pecuniam donauit.* Nōne pecunia ex auro vel argento: ita: sed dictum intellectumq; voluit, non dedisse coronas ex auro vel argento. Nota ampliùs, quod Plinius ait, *folia imitatus.* Ergo coronæ erant, velut ex oleastro, lauru, aut quercu: formâ, inquam, illâ foliorum, sed tamen ex auro effictâ. Martialem sic

fic interpretor, ludentem in Phialam tenuem & minimi ponderis, quam ab amico acceperat, lib. VIII. Epigr. XXXVII.

De Prætoriciâ folium mihi Paulle coronâ

Mittis, & hoc phialæ nomen habere iubes.

Detraxisti, inquit, folium de coronâ, quâ Prætores dare soliti per ludos, & hoc appellas *Phialam*. Nec enim maximi sanè pretij istæ coronæ. nō, non. sufficiebāt leues & ludicræ ludionibus istis: imò fortasse & falsæ. Non verum, inquam, semper in iis aurum, sed speciosum. Isidorus: *Coronarium æs, ex ductili ære tenuatur in laminas, taurorumque felle tinctum speciem auri in coronis histrionum præbet*. Transscripta è Plinio, qui todidem ferè verbis libro XXXIV. cap. VIII. *Coronarium tenuatur in laminas, taurorumque felle tinctum, speciem auri in coronis histrionum præbet*. Etsi profectò aliter hoc, & veriùs, interpretè. non de Coronis quæ datæ præmij vice, post actionem, sed quæ inter agendum capiti impostæ. puta cùm regem aut personam sustinerent, quæ coronata esset. Itaque magis est, ex vero auro plurimùm illas donaticas fuisse. Ad hoc genus referes Varronis istud, libro IV. de L.L. *Corollarium, vocabulum factum à corollis, quòd hæc cùm placuerunt actores in scenâ dari solitæ*. Item Arnobij, libro IV. *Exoletis & irrisoribus numinum dona instituuntur, & munera, ab officiis otium publicis, immunitas & vacatio cum coronis*. Et hoc è lapide prisco:

M. VLPIVS. AVG. LIB. APOLAVSTVS

MAXIMVS. PANTOMIMORVM

CORONATVS. ADVERSVS. HISTRIONES

ET. OMNES. SCAENICOS

ARTIFICES. XII.

Lego & in Vopisci Numeriano: *Versu autem talis fuisse prædicatur, vt omnes poëtas sui temporis vicerit. Nam & cum Olympio Nemefiano contendit, qui omnibus coloniis illustratus emicuit*. Ac velim scribi: *omnibus coronis*. Sed hæc postrema fateor & ad tuas vulgatasque Coronas posse duci: priora tamen liquida & certa mihi visa. quæso, vt tibi semper meus amor. Louanij, III. Idus Octobr. ∞. IOCI.

E I N I S.